

K AT K OK S IA

ILJA LEHTINEN

DRAMATURGIAN KOULUTUSOHJELMA

**TEATTERI-
KORKEAKOULU**

✕ TAIDEYLIOPISTO

2019

OPINNÄYTETYÖ

K A T K O K S I A

ILJA LEHTINEN

TIIVISTELMÄ

Päiväys: 2.4.2019

TEKIJÄ Ilja Lehtinen		KOULUTUS- TAI MAISTERIOHJELMA Dramaturgian koulutusohjelma	
KIRJALLISEN OSION / TUTKIELMAN NIMI KATKOKSIA		KIRJALLISEN TYÖN SIVUMÄÄRÄ (SIS. LIITTEET) 167	
<p>TAITEELLISEN / TAITEELLIS-PEDAGOGISEN TYÖN NIMI <i>elinvoima</i>. Kantaesitys 11.10.2018. Teksti: Ilja Lehtinen, ohjaus: Tuomas Rinta-Panttila, työryhmä: Julia Jäntti, Hanna Rajakangas, Hanna Hakkarainen, Juha Ekola, Jutta Järvinen, Satu Tuuli Karhu, Eetu Känkänen ja Inka Reyes.</p> <p>Taiteellinen osio on Teatterikorkeakoulun tuotantoa ☒</p> <p>Taiteellinen osio ei ole Teatterikorkeakoulun tuotantoa (tekijänoikeuksista on sovittu) ☐</p>			
Kirjallisen osion/tutkielman saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐	Opinnäytteen tiivistelmän saa julkaista avoimessa tietoverkossa. Lupa on ajallisesti rajoittamaton.	Kyllä ☒ Ei ☐
<p>Kirjallinen opinnäytteeni koostuu sarjasta pohdintoja, joiden aiheena ovat dramaturgisen ajattelun prosessit – sellaisina, kun olen ne itselleni kuuden vuoden mittaisten opintojeni aikana onnistunut itselleni hahmottamaan. Teksti haroo kohti jonkinlaista henkilökohtaista käsitystä dramaturgian harjoittamisesta. Erityisesti yritän viipyillä filosofisen ajattelun ja dramaturgisen ajattelun välisessä ristijännitteessä. Syynä tähän on oman filosofiantaustani tuottama taipumus ylenpalttiseen käsitteellistämiseen sekä tämän tuottamat ongelmat dramaturgisen kirjoittamisen kanssa. Pyrin kuvaamaan keinoja ja reittejä, joilla olen pyrkinyt oppimaan pois länsimaisen filosofian ideologisista ja metafysisistä ansarakennelmista ja samalla rakentanut itselleni omaehtoista dramaturgista praktiikkaa. Näissä pohdintoissani viitepisteinä toistuu lopputyönäytelmäni <i>elinvoiman</i> kirjoitusprosessi. Muita toistuvia teemoja ovat ekologinen katastrofi, tragedia, esikäsitteellisyys ja katkoksellisuus; niiden kautta pyrin havainnollistamaan joitakin käsityksiäni niin fossiilisen modernin perusluonteesta kuin dramaturgiastakin.</p> <p>Teksti koostuu lyhyehkön esipuheen lisäksi kolmesta esseestä. Niistä ensimmäisessä kuvaan sitä polkua, jonka olen kulkenut filosofisesta, käsitteellisestä ajatteluympäristöstä kohti dramaturgista ajattelua. Kerron tekniikoista ja toimintatavoista, jotka omassa kokemuksessani ovat edesauttaneet filosofian suosiman diskursiivisen ajattelutavan purkamista jakuvaan matkaani kohti näyttämön omalakista (anti)metafysiikkaa. Keskityn erityisesti Pauli Pylkön kehittämään näkemykseen esikäsitteellisyydestä – sekä tämän esikäsitteellisyyden suhteesta Hans-Thies Lehmannin esittämiin kuvauksiin teatterinäyttämön omalakisesta, epädiskursiivisesta luonteesta. Esikäsitteellisyys, näyttämöllisyys ja dramaturgia kietoutuvat tekstissäni yhteen.</p> <p>Toisessa esseessä kirjoitan taiteellisen opinnäytteeni kirjoitusprosessista: kokemastani ympäristöhävitykseen liittyvästä surusta sekä siitä kummunneesta yrityksestäni kirjoittaa tragediaa modernin maailmanjäsenyyksen luhistumisen aikakautena. Teksti liikkuu erityisesti luonnontuhon ja ilmastonmuutoksen katastrofaalista taustaa vasten. Käyn läpi omaa käsitystäni tragedian maailmankuvasta sekä sen suhteesta mm. Tere Vadénin ja Antti Salmisen käsitteellistämään fossiiliseen moderniin. Koetan kuvata, millaiset kokemukset, ajatukset ja tunnekujuukset ohjasivat pyrkimystäni rakentaa <i>elinvoimassa</i> yhteinen, metsänhävityksen ja ympäristökatastrofin aikaansaamaa traagista kokemusta kannatteleva näyttämö.</p> <p>Kolmas essee, teksteistä katkoksellisin, keskittyy aiemmissa esseissä ajoittain vilahdelleisiin keskeytyksen ja hiljenemisen käsitteisiin. Käyn läpi tiibetinbuddhalaisista bardon käsitettä ja rinnastan sen niin Hölderlinin klassiseen kesuura-käsitykseen kuin brechttiläiseen seisauttamiseenkin. Esseen varsinainen keskeisajatus tulee kuitenkin esille Esa Kirkkopellolta omaksutussa näkemyksessä, että moderni teollinen yhteiskunta on itsessään jonkinlainen katkos ja että Hölderlinin kehittämä kesuuran käsite voidaan ulottaa kuvaamaan tilannettamme kokonaisuudessaan. Me kullumme tilassa ennen katastrofia: leijuvassa lykkäyksen avaruudessa jossa jokainen lause on vaarassa jäädä kesken.</p> <p>Lopuksi sanon vielä joitain sanoja filosofisen ajattelun ja dramaturgian suhteista.</p>			
ASIASANAT filosofia, dramaturgia, tragedia, ekokatastrofi, näyttämöllinen ajattelu, kesuura			

Kaikki tapahtuu jossain kontekstissa. Nykyinen kontekstimme on sellainen, jossa rikkaimpien maiden hiiliperäinen jäte lämmittää planeettaa pikavauhtia, uhkaa infrastruktuuria ja maataloutta ympäri maailman, epävakauttaa sääoloja ja nostaa merenpintaa niin, että rannikkokaupungit jäävät tulvien uhriksi. Jo vuosikymmenten ajan ihmiskunnan ainoa toivo on ollut, että maapallon kansat liittyisivät yhteen rajoittaakseen hiilipäästöjään. Varakkaimpien tulisi luopua halvasta energiastaan, köyhimpien pitäisi luopua rikastumisen haaveistaan. Kollektiivinen kohtalomme olisi sidottava taloudellisen ja ympäristöllisen oikeudenmukaisuuden toteutumiseen.

Näin ei ole tapahtunut, eikä mitä todennäköisimmin tule koskaan tapahtumaankaan.

– Scranton 2018, s. 285.

Dramaturgian voi ymmärtää [...] kontekstin taiteena.

– Numminen et al. 2018, s. 219.

SISÄLLYSLUETTELO

(9
FILOSOFI, NÄYTTÄMÖLLÄ	19
TRAGEDIA, MODERNI, TEATTERI	44
SEISAHDUKSIA & KATKOKSIA	71
)	89
LÄHTEET	96
LIITE: ELINVOIMA	100

(

Olin jo kertaalleen aloittamassa mutta sitten mieleeni muistui jotain. Nousin tuolista ja kävelin kirjahyllylle. Piti tarkistaa eräs asia.

Kaivoin esiin Hesiodoksen *Teogonian*. Runoelma on kirjoitettu Boiotiassa, Helikon-vuoren juurella osapuilleen 700 vuotta ennen ajanlaskumme alkua – toista sataa vuotta ennen ensimmäistäkään tragediakilpailua, amfiteatterin pystyttämistä tai sokraattista dialogia. *Teogonia* on varhaisimpia kirjallisia kuvauksia maailmankaikkeuden synnystä – peräisin ajalta jolloin mitään Eurooppaa tai ”länsimaita” ei ollut olemassakaan. Runoelman mukaan alussa ei ollut (kristilliseen tapaan) Sana eikä (romanttiseen malliin) Teko.

Kreikkalaisten muinaisista jumaluuksista ensimmäinen, se, josta saivat alkunsa kaikki muut, oli nimeltään Kaaos.

Myöhemmässä eurooppalaisessa ajattelussa Kaaos tulkittiin jonkinlaiseksi alkumassaksi, -mereksi tai muuksi järjestäytymättömäksi elementaariseksi sohjoksi, josta Kosmos sitten lähti muotoutumaan. Alkuperäiseltä merkitykseltään kreikan *Χάος* ei kuitenkaan merkitse mitään tällaista; ei sekasortoa eikä epäjärjestyä. Nimenomaan tämän seikan halusin oman editioni loppuviitteestä tarkistaa¹. Ja olihan se kuten muistin.

Χάος tarkoittaa alun perin ”kuilua”.

Aukkoa,

katkosta

kaiken a

¹ Hesiod (1988), s. 64.

(Hyvin pitkä hiljaisuus.)

Saavuini dramaturgian pariin opiskeltuani ensin seitsemän vuotta teoreettista filosofiaa. Tämän ei sinänsä tarvitsisi tarkoittaa yhtään mitään. Asiaa ei oikeastaan sietäisi edes mainita.

Silti. Huomaan taustakoulutukseni vaikuttaneen merkittävästi siihen, kuinka ryhdyn kirjoittamaan. Eikä vaikutus ole aina suinkaan ollut edullinen. Filosofian logosentrinen apparaatti punkee toistuvasti tekemiseni tielle – etenkin, kun pitäisi työstää taiteellista tekstiä. Käsitteellisen koneiston käynnistyminen tuntuu useimmiten lähinnä häiritsevän ajattelua.

Ollakseni täsmällinen: teoriamoottorin typerä putputus häiriköi nimenomaan *dramaturgista* ajattelua. Filosofin minussa ajautuu dramaturgin kanssa törmäyskurssille; teoretikko taiteilijan.

Mieleen tulee, että ristiriita juontuu pohjimmiltaan paitsi käsitteelliselle ajattelulle tyypillisestä lamauttavasta raskaudesta ja monimutkaisuudesta, myös filosofian eräänlaisesta suvaitsemattomuudesta *vaikenemista* kohtaan. Filosofinen ajattelu – ja tällä tarkoitan oikeastaan kaikkea diskursiivista, käsitteellistä ajattelua – tuppaa uomautumaan pitkäksi yksinpuheluksi, taukoamattomaksi aukipälättämiseksi. Teoretikon helmasyntinä on pyrkimys lausua kaikki julki. Kun hän avaa suunsa, aikomuksena on vetää kulloinkin käsittelyn alla oleva ilmiö pimeydestä esiin, analysoida se, saattaa se kaikkine kiemuroineen valistuneen ymmärryksen piiriin. Teorian tehtävä on selvä: on *paljastettava* Asian rakenne ja ääriviivat. Filosofin operoi voittopuolisesti julkilausumisen, valaisemisen ja tunnistettavaksi saattamisen eleillä; hän tekee selväksi, eksplikoi ja *pohtii*. Siis erottelee, asettelee esille.²

² ”Pohtiminen” tarkoittaa alun perin jyvien erottamista akanoista pohtimeksi kutsutulla laakealla astialla.

Dramaturgian harjoittaminen – näin luulen – on puolestaan *poisjättämisen, vaillinnaisuuden* taidetta. Ajattelun, puheen taidokasta katkaisemista.

Ainakin minulle. Dramaturgiaan perehtyminen on ollut omassa kokemuksessani ennen kaikkea hiljaisuuden oppimista; pitkämielistä näyttämön pimeyteen tuijottelua. Teatterissa kun on tajuttava, milloin pitää turpansa kiinni. Paitsi harjoituksissa, myös kirjoittaessaan.

Nimenomaan katkokset, hiljaisuudet ja vaihtolot ovat myös muodostaneet erään suurimmista kompastuskivistäni omaa dramaturgista käytäntöä hahmottaessani. Harvoin olen osannut vaieta oikeassa kohtaa. (Tämä johtuu sivumennen sanoen paitsi opintotaustastani, myös persoonallisuusrakenteestani.)

Nyt, valmistumisen (haluaisin piilottaa tuon valheelta haisevan sanan lainausmerkkien sisään) kynnyksellä, tunnen itseni epämiellyttävällä tavalla sekä filosofiksi että dramaturgiksi. Ja samalla en oikeastaan kummaksikaan. Näiden kahden hahmon välinen *kiista* on enemmän kuin kahden erilaisen koulutuksen tai kahden mahdollisen elämänpolun välinen jännite.

Se kannattelee kaikkea, mitä teen.

(Muun muassa.)

.....

Koska yleensä puhun saatanasti liikaa, minua kiinnostaa hiljaisuus.

Ja vielä paremmin: minua kiinnostavat *epäonnistuminen, järkkyminen* ja näiden aikaansaama *mykistyminen*. Niitä lähestymällä luulen olevan

mahdollista tavoittaa, mitä dramaturginen ajattelu voisi minulle tänä loppujen aikana tarkoittaa.

Mykistyminen kun saattaa maailmantilanteessamme paitsi kuulua asiaan, myös paljastua eräksi ainoista keinoista nähdä kunnolla, mitä *tapahuu nyt*. Kenties hiljentyminen on ainut säällinen reaktio.

Elämmehän joka tapauksessa katkosten ja järkytysten aikaa. Ne miten kuten luotettaviksi kuvitellut todellisuuden jäsentämisen ja -rakentamisen tavat, jotka muutaman vuosisadan ajan ovat kannatelleet länsimaisia yhteiskuntia, länsimaista kulttuuria, länsimaisia talouksia – ehkä: modernin metafysiikkaa kokonaisuudessaan–; kaikki nämä moninaiset maailman järjestämisen strategiat ovat tällä hetkellä ajautumassa väistämättömään, kiihtyvään, hallitsemattomaan ja monella tapaa *lopulliseen* kriisiin.³

Tämä saattaisi antaa vielä aihetta jonkinlaiseen vahingoniloiseen riemuun. Mutta, läntistä luhistumista vielä äärettömästi merkittävämmiin: käynnissä on myös Elämän itsensä hajoamisen ja riekaloitumisen prosessi. Kattavat, kokonaisvaltaiset organismien välisten riippuvuuksien verkot, jotka joka puolella planeettaa ovat vuosituhantisesti ja -miljoonaisesti kannatelleet niin inhimillisiä kuin ei-inhimillisiäkin elämiä, ovat repeytymässä traumaattisesti hajalle. Minne tahansa katsommekin, näemme lukemattomia elonkehän katkoksia ja murtumia. (Silloinkin, kun emme niitä sellaisiksi tunnista.) Oma vuosisatamme on jo nyt merkittävässä määrin luonnonympäristöjen köyhtymisen, vaurioitumisen, sukupuuttojen – Elämän itsensä vaikenemisen – aikaa. Hajoaminen ei ole vielä edes päässyt kunnolla vauhtiin.

³ Tästä eurooppalaiseen ajatteluun ja eritoten edistyksen ideaan perustuneen sivilisaatiojärjen astettaisesta hajoamisesta antaa hyvän – joskin rahtusen populistisen – kuvauksen John Michael Greer kirjassaan *After Progress: Reason and Religion at the End of the Industrial Age* (Greer 2015).

Hävityksen massiivisuus pakenee ymmärrystämme; ilmastonmuutokseen ja ekokatastrofiin perehtyneilläkin on ilmeisiä vaikeuksia hahmottaa tämänhetkisen muutoksen todellista mittakaavaa ja nopeutta. Kuitenkin yhä taajempaan esiin nousee ääniä, jotka argumentoivat lujan tieteellisen evindessin pohjalta, että käynnissä olevat kehityskulut kiihtyvät niin vinhaa vauhtia, että kaikki toivo mistään säällisestä lopputulemasta on jo menetetty. On vallon mahdollista, kenties välttämätöntäkin, että kohtaamme keskeisten ekosysteemien laajamittaisen romahduksen ja sen myötä yhteiskuntiemme asteittaisen murentumisen ja häviön – mahdollisesti jo muutaman vuosikymmenen sisään.⁴

Tätä taustaa vasten huomaan ajattelevani, tuntevani ja liikkuvani: päivästä toiseen.

Ja silti. Täällä me vielä olemme, luemme, kirjoitamme ja teemme esityksiä. Kenties emme voi muuta.

Yliopisto-lehdessä vuonna 2016 julkaistussa artikkelissa *Kerran kadonnut, ikuisesti poissa*⁵ kerrotaan kouraisevan asialliseen sävyyn planeettamme ekosysteemin tämänhetkisestä katastrofaalisesta tilasta ja etenkin käynnissä olevasta kuudennesta massasukupuutosta. Artikkelin loppupuolella toimittaja Mikko Pelttari nousee evoluutiopaleontologian professori Mikael Forteliuksen kanssa Helsingin Kumpulanmäelle – lapsuudenmaisemiini. He katselevat talvista kaupunkinäkömää taloineen, puistikkoineen ja lumihankineen.

Pakkaspäivän taivas on syvän turkoosi. Kumpulanmäen kampukselta avautuva maisema on kauneimmillaan.

⁴ Ks. esimerkiksi Bendell (2018), Read (2018), Ingram (2019).

⁵ Pelttari 2016.

– *Luulen, että massasukupuutto näyttää juuri tältä, Mikael Fortelius sanoo.*

Tuon lauseen jälkeen – niin kuvittelen – sekä professori että toimittaja olivat jonkun aikaa vaiti.

.....

Kaikki ajattelu rakentuu aina jonkinlaisen dramaturgian varaan. Se, mitä tässä opinnäytetyöksi nimetyssä esseessä ryhdyn tutkiskelemaan, on kuitenkin kysymys *dramaturgisesta ajattelusta* erityisen laatusena ajattelun lajina. Mitä dramaturgisen ajattelun harjoittaminen minulle on? Mitkä ovat sen erityispiirteet? Mikä erottaa sitä, sanotaan nyt vaikka filosofisesta ajattelusta, jota kaiketi myös edelleen harjoitan? Onko se ajattelua ollenkaan? Kuinka kirjoittaa “dramaturgisesti”?

Ja mitä tällä on tekemistä nykyisen maailmantilanteemme – päälle vyöryvän massiivisen ekokatastrofin – kanssa?

Miten dramaturginen ajattelu niveltyy kysymykseen tragediasta?

En toki kuvittele, että voisin tässä vastata näihin kysymyksiin mitenkään yleisesti; tuskinpa niitä voi edes mielekkäästi lähestyä *sellaisenaan*. Luettelemistani kysymyksistä muodostuu tässä tekstissä etupäässä lähtöimpulssi: henkilökohtaista ajattelua eteenpäin työntävä voima. Kuljen kiinni mullassa, oman rajallisen ymmärrykseni voimin. Kirjoitukseni pyrkii toki paikoin kurottumaan omien välittömien jäsenystensä tuolle puolen, liutaan lähdemateriaaleja – kuten tällaisen parahultaisesti akateemisen tutkielman genreen tietysti kuuluukin. Kanssakulkijoinani toimii sekalainen lauma kirjoittajia, joita yhdistää etupäässä kaiketi se, että olen sattunut jossain elämäni vaiheessa lukemaan heitä. Erityisen tärkeäksi pontimeksi ajattelulleni on kuitenkin tuntunut muotoutuvan Hans-Thies

Lehmannin teos *Tragödie und dramatisches Theater* sekä sen moninaiset teoreettiset ja taiteelliset juuret. Huomaan myös palanneeni useasti Pauli Pylkön kirjoitusten ääreen. Lisäksi Tere Vadénin ja Antti Salmisen tekstit ovat toimineet inspiraationani matkan varrella.

Opinnäytteeni koostuu kolmesta toisiinsa löyhästi kytkeytyvästä esseestä. Ensimmäinen niistä käsittelee kokemustani filosofisen ja dramaturgisen ajattelun kitkaisesta suhteesta. Toisessa pyrin lähestymään tragedian pulmaa: kirjoitan ympäristökatastrofista, traagisesta kokemuksesta ja mahdollisuudesta traagiseen näyttämöön. Viimeinen teksti on kaikkein katkelmallisin ja aukkoisin; se on omistettu kesuuran, katkoksen ja pysähtymisen kysymyksille.

Kirjoitukset eivät pyri käsittelemään aiheitaan millään muotoa systemaattisesti tai kattavasti: pikemminkin ne liikehtivät levottomasti, asiasta toiseen harhautuen, joskin muutaman temaattisen vetovoimakeskuksen ympärille rapsodisesti järjestyen. Vaikeneminen, esikäsitteellisyys, affektiivisyys, traagisuus ovat eräistä näistä keskuksista. Konkreettista heijastuspintaa kaivatessani palaan myös aika ajoin lopputyönäytelmäni *elinvoiman* kirjoitusprosessin ääreen.

Tekstini muoto on epämääräinen, välitilainen; mieltäisin sen sijoittuvan jonnekin pohdiskelevan taide-esseen, käsitteellisen analyysin ja henkilökohtaisen reflektion välimaastoon. Syynä tähän lienee aihe(id)en pakko. Kirjoitus etenee harhailten, vain vaivoin minkään kirkkaan tarkoituksenmukaisuuden ajamana; kenties se näyttää suurelta osin vailla mieltä, usein itsensä kanssa solmussa, paikoin ristiriidassakin. Tekstit mieltyvät parhaiten kenties jonkinlaisiksi tuokiokuviksi tai poluiksi dramaturgisen (ja filosofisen) ajatteluni takkuisen maiseman halki. Operoin

niillä satunnaisilla eväillä, joita pitkäaikainen filosofialle sekä dramaturgialle altistuminen on matkaani suonut.

Ajattelijana olen kumpurajalka.

Lienee parempi pitää sitä pikemmin siunauksena kuin vamma.

.....

Kiitän suuresti työni ohjaajaa Otso Huopaniemeä, sekä opettajiani Tuomas Timosta, Seppo Parkkista (eritoten Lehmann-kirjan lainasta! palautan sen hetimiten) ja Jusa Peltoniemeä; keskusteluista ja työpariudesta kiitän Tuomas Rinta-Panttilaa. Kollegiaalisuudesta ja toveruudesta kiitän omaa D-luokkaani Iira Halttusta, Juho Kerästä sekä Eemil Uttua.

Lisäksi kiitän Leena Faurieta, kaikesta mahdollisesta.

(Tauko.)

FILOSOFI, NÄYTTÄMÖLLÄ

Akateeminen urani oli kenties alusta lähtien tuomittu suistumaan raiteiltaan.

Muistan, kuinka osapuilleen kolmannen filosofian opintovuoden paikkeilla minua alkoi vaivata jokin. Seminaarihuoneiden kelmeässä loisteessa milloin minkäkin opiskelijan tai opettajan teoreettista selventelyä kuunnellessani en voinut olla ajattelematta, kuinka vajavaiselta ja irralliselta kaikki tuonkaltainen pajatus tuntui. Ikään kuin puhe olisi leijunut jossain kaukana katonrajassa; korkealla haluavien, hikoilevien, kärsivien, riemuitsevien, vihaavien ja rakastavien ruumiiden yläpuolella. Käsitteelliset ongelmat häilyivät hämärässä ylhäisessä usvassa, jonne tuijottelussa eivät nähneet mieltä ketkään muut kuin filosofit: elämästä vieraantuneet kummat, kelmeät olennot.

Laitoksella käydyt akateemiset kiistat – jotka aika ajoin äityivät pahoiksikin – tuntuivat olevan vain tiedottomia heijastumia jostain olennaisemmasta. Kaikenlaisen teoreettisen kisailun ja vihanpidon käyttövoima vaikutti kumpuavan aivan jostain muualta kuin ajattelun itsensä sisäisestä dynamiikasta. Se valtakunta, joka määrittä itse ajattelua, vaikutti sijaitsevan tyystin toisaalla.

Parin seuraavan vuoden mittaan kohtaloni alkoi toteuttaa itseään: aste asteelta putosin perinpohjaisesti pihalle opiskelujeni mielekkyshorisontista. Kaiken maailman teoriaperinteiden, niiden välisten kiistojen, argumenttien, teesien ja käsitteellisten konstruktoiden perkaamisen lomassa minua vainosi syvä tyytymättömyyden kokemus. *Puutteen aavistus*.

Kenties akateemisessa ympäristössä minua eniten vaivasi tuon ajattelun maailman kyvyttömyys huomata, kuinka altista se oli omalle ulkopuolelleen.

Filosofista elämää vainosi *altistumisen vaillinnaisuus*. Muistan pohtineeni useaan otteeseen, kuinka taitavia teoreettiset ajattelijat olivatkaan sulkeistamaan niin oman itsensä – ennen kaikkea oman *pienuutensa* – kuin muutkin konkreettiset elinolosuhteensa pois ajattelunsa kuvasta. Filosoifeiksi sekä muun sortin ajattelijoiksi itseään tituleeraavat esittivät teoretisointejaan, argumenttejaan ja teesejään mukamas objektiivisen hengen valtaamina, mukamas “asian itsensä”, “totuuden” tai “argumentin ansioiden” ohjaamina. Katin kontit.

Tätä vastoin vaikutti itsestään selvältä, että jokaisen henkilön omat henkilökohtaiset kummallisuudet ja vajavaisuudet – heidän historiansa, heidän ihmissuhteensa, heidän taloudelliset, sosiaaliset, psyykkiset olosuhteensa, heidän elämäntilanteensa, heidän *tiedostamaton elämäntuntonsa* – määrittivät ajattelua huomattavasti enemmän kuin oltiin valmiita tunnustamaan.

Kaikkein raivostuttavinta oli huomata, että tämä päti aivan ilmeisesti myös minuun itseeni.

.....

Mainittakoon tässä, että havaintoni ei ollut millään muotoa omaperäinen tai uusi. Länsimaisen ajattelun piirissä on – pääasiassa viime vuosisadan mittaan – kehitelty runsas määrä metodeja, lähestymistapoja sekä tekniikkoja, joilla ajattelun luuloteltua autonomisuutta, riippumattomuutta ja objektiivisuutta on käyty kyseenalaistamaan. Marxilaisuus, psykoanalyysi, dekonstruktio, fenomenologia, eksistentialismi, feminismi... Kaikki nämä *teoreettiset* lähestymistavat pyrkivät sijoittamaan objektiiviseksi tai universaaliksi naamioituvan ajattelun joihinkin konkreettisiin ehdollistumisen verkostoihin. Ajattelun objektiivisuus on ehditty kyseenalaistaa jo ties kuinka monasti.

Itse asiassa viimeistään Nietzschestä lähtien pitäisi olla ollut enemmän tai vähemmän selvää, että ajattelun voi aina katsoa perspektiiviseksi⁶: jostain näkökulmasta ja positiosta käsin tapahtuvaksi, auttamattoman rajalliseksi toiminnaksi. Jokainen teoriadiskurssissa liikkuva subjekti on vastaansanomattomasti myös jostain asemasta käsin puhuva ruumis.

Nykyteoreetikko luonnollisesti tiedostaa asian ja ottaa sen huomioon. Pulman voi esimerkiksi pyrkiä ratkaisemaan toimimalla kuten usein nykyään toimitaan: lausumalla julki oman asemansa (“minä olen valkoinen kolmikymppinen cisheteromies” jne...) ja tekemällä selväksi, että ajattelu ja kirjoitus tapahtuu lähtökohtaisesti siitä paikasta käsin.

Tällaiset tekniikat eivät kuitenkaan auta pääsemään teoreettisen orientaation *itsensä* ulkopuolelle. Pahimmillaan niistä kehkeytyy uusia torjunnan strategioita: erinäköiset teoreettiset väistöliikkeet sedimentoituvat yhä uusiksi käsitteellistysten kerroksiksi, joiden perimmäisenä tarkoituksena on pikemminkin välttyä ajattelun syväaiheiden kohtaamiselta kuin edesauttaa todellisen itsereflektion toteutumista.

Väittäisin, että yliopistokokemuksessani olikin kyse toisenlaisesta suhteellistumisesta – altistumisesta *ajattelevan elämän epäonnistumiselle sinänsä*. Kaikkien diskursiivisten, käsitteellisten rakenteiden ulkopuolella vaikutti piilevän *jotain muuta*, valmiina hajottamaan ajattelun autarkkisen itsevarmuuden – sen luulotellun kyvyn perustaa itselleen ehjä koti reaalisuuden kaaoksen keskelle.

⁶ Perspektiivisyydestä ks. esim. Nietzschen esipuhe teoksessa *Hyvän ja pahan tuolla puolen*. Nietzsche (1954), s. 565-566.

Minusta tuntui, että oli vastaansanomattomasti olemassa *jotain tyystin toista* – ehkä: elämää sinänsä... Joka tapauksessa jotain, jonka edessä filosofinen ajattelu tyhjjeni voimastaan.

Dialektikko Pauli Pylkköä seuraten olisi tässä kohdin kenties mahdollista puhua *esikäsitteellisestä kokemuksesta*: kosketuksesta kielellisesti ja ajatuksellisesti jäsentymättömään, alkukantaisen ja tiedostamattoman merkillisyyden vyöhykkeeseen. Pylkön mukaan kaikkea inhimillistä ajattelua piirittää ei-ajattelun, esikäsitteellisyyden pimeä, kaaottinen ja arvaamaton valtakunta. Sinne sijoittuvat niin psykoanalyysin teoretisoima ”viettipohja” kuin ihmisestä riippumattomat, hallitsemattomat luonnonprosessitkin.⁷

Länsimainen filosofinen perinne, eritoten valistuksen ajan jälkeen, on puolestaan ollut jatkuvaa yritystä valaista, hallita, kaavoittaa ja järkeistää tätä kokemuksen ja elämän pimeää juurta. Käsitteellisin keinoin pystytetty rationaalinen hallinta on kuitenkin herkkä murtumaan: määrätyissä olosuhteissa, useimmiten arvaamattomasti, ajattelijaa voi iskeä esikäsitteellisyydestä käsin shokki, joka saattaa koko ajattelun praksiksen kyseenalaiseksi. Esikäsitteellinen kokemus – tiedostamattomasta kumpuava väkevyyden vuo – ei tottele tietoisien kontrollin vaateita eikä taivu yksiselitteisten järkeistyksien kaavoihin. Se tulee ja tapahtuu: subjektilta lupaa kysymättä. Esikäsitteellisyyden toteutumismuotoja ovat kokemuksellisella tasolla vaikkapa ekstaasi, pakokauhu, rakastuminen, himo, hulluus ja mykkyys.⁸

Tätä *ajattelun kaaottista reunaa* koskettaneen wannabe-filosofin sisältä voi alkaa nousta kysymyksiä, tunteita ja kokemuksia – suorastaan mielipuo-
lisia

⁷ ”Esikäsitteellisyyden dialektiikka”; s. 99- teoksessa Pylkkö 2013.

⁸ Ks. myös Vesa Kyllösen essee ”Suokansan pimeys ja kylähullun murhanhimo – hulluuden merkittävyys Pauli Pylkön ajattelussa”, Kyllönen 2014.

kutsuja ja vaatimuksia – joihin käy alati hankalammaksi vastata. Ratkaisujen etsiminen teoreettisin keinoin alkaa tuntua enenevässä määrin hedelmättömältä. Hyvin artikuloidut filosofiset, eettiset, poliittiset, ”maailmankuvalliset” kysymykset rupeavat auttamatta menettämään mielekkyyttään; käsitteet tyhjenevät merkitysvoimastaan, teoreettinen elämänasenne menettää viimeisenkin kykynsä kannatella olennaisuuden tuntua.

Näin jälkeinpäin katsottuna minuun iski juuri jokin tällainen tummankirjava, esikäsitteellinen väkevyys.

(Osana tuota kokemusta – kenties eräänä sen sytykkeenä – voi sivumennen sanoen pitää orastavaa ymmärrystä lähestyvän ekokatastrofin typeryyttä laajuudesta. Yliopistofilosofien ilmeinen kyvyttömyys kohdata jo tuolloin (siis runsas kymmenen vuotta sitten) aivan selvästi näköpiirissä olleen ilmastokriisin perinpohjaista mullistavuutta, puhumattakaan heidän haluttomuudestaan edes yrittää käsitteellistää elämäntapamme perinpohjaista turmiollisuutta tai luonnonympäristöjen laajamittaista köyhtymistä tuotti minussa suunnatonta, artikuloimatonta ahdistusta.)

Tämän opinnäytteen puitteissa ei liene aihetta edetä kovinkaan pitkälle niihin konkreettisiin kehityskulkuihin, jotka saivat minut lopulta luopumaan akateemisen filosofian harjoittamisesta. Seitsemän vuoden horjahteleavan opiskelun jälkeen valmistuin filosofian laitokselta maisteriksi – ja jätin samoin tein akateemisen uran sikseen. Mainittakoon sen verran, että kyse oli monipolvisesta raiteiltaanmenosta, jossa asettuivat alttiiksi niin mielen- kuin fyysinenkin terveys.

Olennaiselta tuntuu sen sijaan paikantaa se voimien konstellaatio, joka työnsi minua pois akateemisen teorianmuodostuksen piiristä. Kuta enemmän näet yritin toimia akatemian puitteissa, sitä enemmän ajattelun mahdollisuudet

tuntuivat kutistuvan kasaan: kuta enemmän kirjoitin kokemuksiani ulos käsitteellisten jäsenysten ja argumenttien keinoin, sitä kauemmaksi varsinainen *asia* – se, joka tiedostamattoman uumenissa vaati päästä ilmaistuksi – tuntui lipsuvan. Akatemiassa sisäistetyt vaatimukset ajattelun ja kirjoittamisen yksiselitteisyydestä, ajatuskulkujen eksplikoitavuudesta sekä puntaroinnin kaikinpuolisesta maailmankuvallisesta, eettisestä sekä loogisesta kestävydestä painoivat päälle kivireen tavoin, eikä tunkkaisuuden tuntu ottanut millään lauetakseen.

Ennen pitkää tästä sukeutui liike, joka alkoi viettää kohti teatteria.

.....

Hans-Thies Lehmann kuvaa teoksessaan *Tragödie und dramatisches Theater*⁹ mieleenpainuvasti sitä vaikeaa suhdetta, joka filosofisen ajattelun ja teatterin välillä on koko länsimaiden historian ajan vallinnut. Lehmannin mukaan teatteri – ja erityisesti traaginen teatteri – on kautta vuosisatojen muodostanut filosofiselle ajattelulle kilpakumppanin, varjon ja vihollisen. Teatterista on muodostunut kerta toisensa jälkeen este maailman rationaaliselle jäsentämiselle: epävakaa, epäluotettava ja vaarallinen Toinen.

Lehmann kirjoittaa, kuinka jo antiikista lähtien teatterinäyttämö on asettanut kyseenalaiseksi filosofisen maailmanjäsenyyksen peruspilarit: teatterilla kun on ”periksiantamaton taipumus häiritä filosofisen diskurssin elinehtoa, kategorioiden ja erottelujen selkeyttä”¹⁰. Teatterin ”itsepintainen monimerkityksisyys” ja ”mihinkään purkautumaton ambivalenssi”¹¹ ovat aiheuttaneet filosoifeissa kautta länsimaiden historian epäilyä, pelkoa, jopa

⁹ Lehmann 2013.

¹⁰ Sama, s. 40.

¹¹ Sama.

suoranaista raivoa. Nämä tuntemukset ovat aika ajoin purkautuneet pyrkimyksiin kieltää teatteri kokonaan: esimerkiksi Platon ja Rousseau katsoivat tarpeelliseksi rajata sen hahmottelemistaan ihanneyhteiskunnista kokonaan ulos.

Pohjimmiltaan (länsimaisen) filosofian kauhu teatteria kohtaa kumpuaa Lehmannin mukaan jonkinlaisesta salaisesta *tunnistamisen* refleksistä: teatterissa tulevat näkyviksi filosofisten ihanteiden – Hyvyyden, Kauneuden, Totuuden ja Oikeuden – pimeät kääntöpuolet. Teatteri paljastaa, kuinka horjuvia kaikki ideologioihin, ideoihin ja ideaaleihin pohjautuvat totalisoivat maailmanjäsenyydet ovat. Länsimaisen järjen Varjo paljastaa siellä itsensä.

*Filosofia ja teologia tunnistavat teatterissa oman irvikuvansa, joka heidän on ajettava tiehensä logoksen kaupungista (tai kirkosta), jotta ajattelu, järjestys, moraalit, siveellisyys, korrektiivisuus tai usko saataisiin pelastettua.*¹²

Eritoten teatterissa on Lehmannin mukaan ollut epäilyttävää sen sitoutumattomuus *merkityksen vakauteen*. Mikä tahansa totuus saattaa kääntyä peilikuvakseen, mikään ei ole sitä mitä väittää olevansa.

Teatteri on perustavasti perustaton: epävakauden, harhautumisen ja epävarmuuden tila.

.....

Voi tietty olla jonkinlaista jälkikäteistä retusointia liittää Lehmannin tällä tavoin hahmottelema teatterin antifilosofinen juonne ja akateemista maailmaa kohtaan opiskelujeni mittaan kokemani pettymys toisiinsa. Perästäpäin katsottuna vaikuttaa kuitenkin siltä, että henkilökohtaisella

¹² Sama, s. 46.

tasolla minut ajoi teatterin pariin nimenomaan aavistus jostain teatterin kautta avautuvasta *mahdollisuudesta saada artikuloitumaton artikuloitumaan*.

Näyttämölle kirjoittaminen osoittautuikin lähtökohtaisesti hedelmälliseksi tavaksi paeta akateemisuuden rautakahleita. Teatterikontekstissa tuntui siunaukselliselta, ettei minun yht’äkkiä tarvinnutkaan yrittää valaista, eksplikoida, selittää mitään; kirjoituksella ei tarvinnut olla metodologiaa, etiikkaa, tarkoitusta, ei mitään varsinaista *mieltä*. Se sai olla pimeää, harovaa, osaamatonta, velvoitteista vapaata: ei tarvinnut edes yrittää esittää järkevää. Kirjoituksen kautta saattoi tutkia haluja, fantasioita; pimeitä, hahmottomia kokemuksia ja niiden merkillisiä sivupolkuja.

Kerta toisensa jälkeen huomaankin työntyneeni näyttämökirjoittamisellani kohti tilaa, jossa rationaalisuuden, valistuneisuuden ja selkeyden asettamat vaatimukset pääsisivät lopullisesti raukeamaan. Kirjoittaminen, jota olen ajautunut harjoittamaan, haroo kohti *mielettömyyttä*. Esikäsitteellisesti orientoituvan tekstuaalisuuden helmoissa etsin tilaa, jossa mennä luvan kanssa raiteiltaan – ja siten kirjoittaa aukinaiseksi esimerkiksi vaikka elämänasenne, joka on kestävä, aukkoinen, ristiriitainen, kivulloinen tai peräti tuhoon tuomittu.

Tällaisesta maastosta miellän esimerkiksi kandinnäytelmäni AMERICA syntyneen; sen kirjoittamista käsitelleessä portfolioissani puhuinkin kirjoituksen ”riivaantumisesta” ja ”skitsoutumisesta”; jonkinlaisista holtittoman raiteiltaanmenon tekstuaalisista strategioista. AMERICAN dramaturgiaan kuului jonkinlainen matka kohti pimeyttä, harhautuminen kohti kiellettyä, mustaa fantasiaa; kohti demonista harhakuvaava Amerikan luvatusista maasta. Tekstistä rakentui kohtuuton, paikoin suorastaan

hirviömäinen aggressiivisine valtafantasioineen ja sarjakuvamaisine väkivaltoineen.

Tällaista en luonnollisestikaan olisi akateemisissa puitteissa voinut koskaan kirjoittaa. Keskeisintä akateemisesta ajattelutavasta poisoppimisessa ovatkin minulle olleet *irrationaalisuuden*, *affektiivisuuden* sekä *kohtuuttomuuden* syleileminen. Vaikka ei se tosiaan helppoa ole ollut. Etenkin yritys ja tarve *tietää, olla oikeassa* (niin tiedollisesti kuin moraalisestikin) on punkenut tielleni uudestaan ja uudestaan. Ei-tietämisen hyväksyminen on ollut jatkuvaa kamppailua.

Jatkaakseni toisella esimerkillä: lopputyönäytelmääni *elinvoimaa* kirjoittaessani jouduin toistuvasti luopumaan kuvitellusta viisaudestani käsiteltyjen aiheiden – avohakkuiden, metsäsuhteen ja ympäristöahdistuksen – äärellä. Luin lukemasta päästyänikin, yritin muodostaa aiheesta kokonaiskäsitystä, *näkemystä*¹³, mutta ennen pitkää tietomäärä, ymmärrys, käsitteellistävä hahmotuskyky teki tenän. Päästäkseni käsiksi *johonkin olennaiseen* oli pakollista purkaa pois ilmeisimmät käsitykset siitä, miten suomalaisen metsäsuhteen historiaa tahi ekokatastrofin todellisuutta olisi käsiteltävä pätevästi, kestävästi, eettisesti tai millään tapaa ”oikein”. Oli lähdettävä liikkeelle hyökävien affektien maastosta: surusta, raivosta, menetyksestä...

elinvoiman työprosessi ajautui pikemminkin jonkinlaiseksi parempaa tietoa vastaan kirjoittamiseksi: houreiseksi kirjoittamiseksi, ruumiista purkautuvien hahmottomien tuntemusten kirjoittamiseksi; *demoniseksi kirjoittamiseksi*. Tuotin tekstiä viikkoja putkeen: kirjoitin vuoroin päiväkirjaa, unia, teoreettisia fragmentteja, runoja sekä kohtauksenraakileita. Keräsin

¹³ Kuten tunnettua, klassisen kreikan sana *theoria* viittaa nimenomaan näkemiseen, *theore*. Teoria tarkoittaa siis kirjaimellisesti ”näkemystä”. (Juurisananasta *theaomai* – katsella – on johdettu myös ”teatteri”.)

lainauksia, varastin tekstiä, parodioin erilaisia ääniä, palasin päiväkirjaan, vuodatin, turhauduin, valvoin, ahdistuin, toivuin ja jatkoin taas.

Prosessi ei pitkään, pitkään aikaan tuntunut etenevän mitään mielekästä päämäärää kohden. Suurimman osan aikaa en edes mieltänyt kirjoittavani työn alla olevaa näytelmää, vaan ”jotain aivan muuta”. Kirjoittaminen ei tuntunut tarkoitushakuiselta eikä kumulatiiviselta, eikä sitä totisesti kannatellut mikään ”kirjoittamisen filosofia”. Jouduin aloittamaan aina alusta, etenin umpikujien ja kinttupolkujen kautta, yksi toistaan sotkuisempia luonnoksia tehden ja ne saman tien hyläten.

Kirjoitus tapahtui – teksti *kirjoittui* – syvästä ahdistuksesta ja turhautumisesta käsin: surun, menetyksen ja raivon kokemuksiin upottautuen; niitä kartoittaen, väliin niissä suoranaisesti piehtaroiden. Missään vaiheessa en tehnyt tietoista valintaa toimia taiteellisesti juuri tällä tavoin. Kirjoittamisen praksista ei taustoittanut taiteellis-maailmankuvallinen agenda, eikä sitä liioin ohjannut mikään väite, sanoma tai muukaan arvopohjainen, eettis-poliittinen näkemys teatteritaiteen merkityksestä, tehtävästä tai tarkoituksesta.¹⁴

Dramaturgisen ajattelun toteuttamisen ensimmäinen ja välttämätön ehto onkin minulle aina ollut: on luovuttava näkemyksestä, on luovuttava viisaudesta. Kaikki muu on saapunut sen myötä ja sen perässä.

Mutta ei se ole ollut suinkaan riittävä ehto.

.....

¹⁴ Näiden asemesta kirjoittamista ajoi eteenpäin kylläkin tietty *kokemuksellinen tausta*: puolitetoinen pyrkimys päästä kiinni *traagiseen kokemukseen*. Tätä rihmaa pääsen avaamaan vasta myöhemmin, opinnäytteeni toisessa esseessä.

Riivautuminen, affektiivisuus ja irrationaalisuuden syleileminen ovat kenties olleet jonkinlainen välttämätön esivaihe, ensimmäinen askel läpikäymässäni siirtymässä filosofian pölyisestä huomasta kohti dramaturgisen ajattelun moninaisia mahdollisuuksia. Kirjoittamisen voima on ollut pakko irrottaa kahleistaan, jotta mitään voisi ylimalkaan alkaa tapahtua.

Tämä ajattelun jonkinlainen ”emansipaatio” ei kuitenkaan vielä sellaisenaan ole tarkoittanut varsinaiseen näyttämöllisen ajattelemisen problematiikkaan kiinni pääsemistä. *Sen* saavuttaminen on edellyttänyt toisenlaista, täydentävää liikettä: kirjoituksen sekä ajattelun – myös riivaantuneen – etäännyttämistä, sen irroittamista affektiivisista kantimistaan; ajattelun dramaturgista suhteellistamista. Niin käsitteellistävällä kuin affektiivisellakin kirjoittamisella kun on taipumus ajautua yksiulotteisuuteen: samastua kirjoittajansa tunteisiin, ajatuksiin ja mielipiteisiin.

Teatteria kohti viettää myös toisenlainen liike: vieraantumisen liike.

Yritän valaista asiaa kiertoteitse. Philip Lacoue-Labarthe kuvaa esseessään *Hölderlinin teatteri*,¹⁵ millaiseen maailmankuvalliseen ja eksistentiaaliseen kriisiin Saksan varhaisromantiikan runoilija-filosofi Friedrich Hölderlin elämänsä keskivaiheilla ajautui. (Kehityskulku on mutkikas; kuvaan sen tässä tiivistettynä ja omiin tarpeisiin muokattuna.)

Lyhyesti: Hölderlin oli nuoruusvuosinaan osallistunut aktiivisesti opiskelutovereidensa, nuorten saksalaisten idealistifilosofien – Hegelin, Schellingin ja kumppaneiden – uutta idealistista filosofiaa koskeviin keskusteluihin. Hän oli hyvin pitkälti sitoutunut ystäviensä spekulatiivis-romanttiseen projektiin uuden Kantin jälkeisen filosofian luomisesta.

¹⁵ Lacoue-Labarthe 2001.

Elämänsä keskipäivässä Hölderlin ajautui kuitenkin kriisiin – niin henkilökohtaisesti kuin maailmankuvallisestikin. Kriisin tuloksena hänen täytyi luopua pitkään työstämästään näytelmätekstistä *Empedokleen kuolema*. Tuossa keskeneräiseksi jääneessä tragediassa Hölderlin pyrki kuvaamaan antiikin filosofi-kuninkaan elämää ja itsemurhaa: hänen heroosta heittäytymistään Etnan kraateriin. Suurteokseksi kaavaillusta tekstistä ei pitkällisten ponnistustenkaan jälkeen tullut kuin sekalainen kasa luonnoksia ja suunnitelmia.

Lacoue-Labarthen analyysin mukaan projektin keskeiseksi ongelmaksi muodostui, ettei idealistisesti orientoitunut Hölderlin onnistunut muokkaamaan filosofisesta sankaristaan *traagista henkilöahmoa*. Teos jäi “lähes monologiseksi ja liikkumattomaksi kaunopuheisuuden harjoitukseksi, eräänlaiseksi poliittis-metafyysiseksi havaintoesitykseksi”¹⁶. Tekstistä puuttui dramaturgisesti kypsä jännitteisyys ja monimielinen ambivalenssi. (Se ei siis ollut *irtaantunut* tekijästään riittävästi.)

Kirjoittamisensa ja ajattelunsa tällä tavoin umpikujaan ajettuaan Hölderlin paneutui vuosikausiksi Sofokleen *Kuningas Oidipuksen* ja *Antigonen* saksantamiseen. Lähes maanisella vimmallalla hän pyrki selvittämään niiden monimutkaista dramaturgista ja filosofis-maailmankuvallista kompositiota – minkä seurauksena syntyi mm. teksti *Huomautuksia Sofokleen kääntämisestä*¹⁷. Näinä vuosina Hölderlinin ajattelussa tapahtui kokonaisvaltainen muutos: eräänlainen *dramaturginen käänne*. Lacoue-

¹⁶ Lacoue-Labarthe, s. 164. Hölderlinin teoksen staattisen lyyrisestä luonteesta (joka ei nykynäkökulmasta katsottuna kenties ole sinänsä mikään taiteellinen erehdys!) saa hyvän käsityksen katsomalla Jean-Marie Straubin ja Danièle Huilletin mainion filmatisoinnin *Der Tod des Empedokles* vuodelta 1986.

¹⁷ Hölderlin 2001.

Labarthe kuvaa, kuinka tämän myötä Hölderlinille “aukeni teatterillisuuden problematiikka”¹⁸.

Lacoue-Labarthen pitkästä ja mutkikkaasta analyysistä voi poimia kaksi seikkaa, joissa näyttäytyy paitsi perusteet *Empedokleen kuoleman* epäonnistumiseen, myös johtolanka siihen, mitä ajattelun dramaturgiseksi-muuttuminen saattaisi tarkoittaa – myös minulle.

Ensinnäkin: Hölderlinille kävi selväksi, että teatterillisen sommitelman henkilöahmot ovat “ehdottoman ulkopuolisia suhteessa tekijäänsä”¹⁹ – toisin sanoen, kirjailija ei voi edellyttää yhdeltäkään henkilöahmoltaan välitöntä yhtäläisyyttä omien ideoidensa, ajatustensa tai tunteidensa kanssa. Ajattelijan kehittämästä hahmosta, oli tämä kuinka likeinen omakuva hyvänsä, tulee näyttämövoimien dynaamisessa kentässä välttämättä aina *joku toinen*.

Toiseksi: Hölderlin havaitsi, että traagista henkilöahmoa eivät muodosta tämän sanomiset, mielteet tai spekulatiot, vaan päinvastoin: *näiden pyrkimysten kokonaisvaltainen epäonnistuminen*.²⁰ Näyttämöllä esiintyvälle henkilölle on totuudessa-olemisen asemesta keskeisintä traaginen erehdys, *hamartia*. Pitemmälle vietyinä: *näyttämöllä yksikään ääni ei voi olla oikeassa*. Tragedian maailmassa näyttämöhenkilön ajattelu voi olla vaikka kuinka viisasta, totuudellista tai järkevää hyvänsä, mutta tragedian tapahtumain kulku auttamatta kompromenttoi tämän oletetun totuudellisuuden. Tragedian *dramaturgiaan* kuuluu, että toiminta (kr. *δρᾶν*) asettuu poikkiteloin ajatusten ja puheiden kanssa; ne paljastavat henkilön ajattelun olevan pohjimmiltaan harhaista. Traaginen henkilö jäsentää maailmaa aina vaillinnaisin ja tuhoisin oletuksin. (Kenties hän syyllistyy

¹⁸ Lacoue-Labarthe 2001, s. 170.

¹⁹ Sama, s. 171.

²⁰ Sama, s. 173-174.

peräti pyhäinhäväistykseen.) Mikäli hän kantaa sisällään *jotain* totuutta, näyttäytyy se vastakuvassa: tuhoisana, negatiivisena totuutena.

Näiden havaintojen voi ymmärtää viittaavan kohti itse teatterinäyttämön perustavaa epävakautta. Näyttämölliseen kontekstiin jouduttuaan mikä hyvänsä subjektiivinen positio, mikä hyvänsä diskursiivinen muodostelma näet aina suhteellistuu – osoittautuu vaillinnaiseksi, hauraaksi ja ulkoisille voimille auttamattoman alttiiksi.

Toisin sanoen: näyttämöllä *kaikki* ajattelu siirtyy pois kantimistaan.

Hölderlinin kohtalon pohjalta kokemani siirtymä – liike filosofian huomasta pois kohti näyttämöllistä ajattelua – tulee uudelleen tarkasteltavaksi, mutta nyt toisesta näkökulmasta. Nimittäin: mikäli teatterillisuus tarkoittaa *kaikkien* diskurssien horjumista, suhteellistumista ja kyseenalaistumista näyttämöllisessä ympäristössä, on väistämättä niin, että mikään näyttämölle tarkoitettu kieli ei lähtökohtaisesti *voi* ”pitää paikkaansa”. Puhutun kielen ja puhumisen aktin välille repeää näyttämöllä poikkeuksetta ero; ontologinen repeämä, jonka vaikutukset leviävät joka puolelle dramaturgian kudosta.

Dramaturgisesti kirjoittaminen on kirjoittamista tietoisena tästä haavasta, tietoisena itseidenttisen puheen mahdottomuudesta; kirjoittamista näyttämön vieraannuttavan kirouksen (sekä siunauksen) alaisuudessa.

Dramaturgisesti ajattelemisen on näyttämöllisen repeämämän äärellä oleilua. Filosofinen asenne ei moiseen touhuun sovellu: se näet vierastaa repeämiä – pyrkii kuromaan katkokset, ambivalenssit umpeen; hakee alati perustaa, mieltä, loogista jäsenystä; kielellistä itseidentiteettiä ja moraalista varmuutta. Näyttämöä kohti kirjoittaminen tarkoittaa tätä vastoin kirjoittamista vailla perustaa, sen ymmärryksen alaisena, että minkä hyvänsä

yksittäisen ajatuksen, sanan, eleen, repliikin tai parenteesin merkitys on alisteinen näyttämölle, sen vieraannuttavalle ja suhteellistavalle, esikielelliselle ja esikäsitteelliselle voimalle.

Lehmann puhuu teoksessaan ”ajattelusta näyttämöllä”²¹. (Lehmannin käyttämä saksankielinen ilmaus *Denken auf der Bühne* viittaa erityisesti näyttämölle *asetettuun* ajatteluun, näyttämöllä esitettyyn ajatteluun.) Lehmannin teesin mukaan kaikki näyttämölle asetettu ajattelu menettää automaattisesti autonomisen asemansa. Ajattelu vaihtaa epistemologista statustaan, sillä ”tultuaan artikuloituksi näyttämöleikissä mikä hyvänsä ajatus lakkaa olemasta se ajatus, joka se alunperin oli”²². Teatterisituatation sisällä kaikki väitteet, jäsennykset ja mielipiteet kietoutuvat osaksi näyttämöllisten voimien leikkiä – näyttämön esikielellistä voimakenttää, jonka itsensä olemus ei ole diskursiivinen.

Mikäli teatterillisuus otetaan vakavasti, ajattelun näkökulma kääntyy ympäri: ajattelu näyttämöllä muuttuu materiaaliseksi *näyttämöllä ajattelemiseksi*. (Mieleeni tulee tässä kohdin myös Katariina Nummisen ehdotus ”teatteriksi ajattelemisesta”²³.)

.....

Yhteenvedonomaaisesti voisin tässä kohdin esittää, mitä ymmärrän dramaturgisen ajattelun itselleni tarkoittavan.

Nähdäkseni se koostuu kaksoisliikkeestä: yhtäältä immersiiivisestä liikkeestä kohti affektiivista, altistuvaa ja harkitsematonta ajattelua; toisaalta vieraannuttavasta liikkeestä, jolla mikä hyvänsä näyttämölle tuotettu tai sitä

²¹ Lehmann 2013, s. 54.

²² Sama, s. 55.

²³ Maukola 2019.

varten löydetty diskursiivinen muodostelma irrotetaan alkuperäisestä ympäristöstään ja sitä aletaan käsitellä *äänenä*, epäitsenäisenä osana teatterisituaation dynamiikkaa. Erityisesti jälkimmäinen liike edellyttää antautumista *näyttämön ontologialle* – tai sen anti-ontologialle. On altistuttava näyttämön vaaralle: loikattava sen epävakaiseen, epäessentialistiseen pohjavirtaukseen.

Mielenkiintoista on pohtia, mitä tällainen radikaali avoimuus tarkoittaa näyttämöllisen ajattelun statuksen kannalta. Yhden esimerkin poimiakseni: Lehmannin mukaan näyttämö ei pohjimmiltaan koskaan voi *väittää* mitään.²⁴ Näyttämöllä näytetään, tutkitaan, kokeillaan tai asetetaan esille. Väittää siellä ei voi; näyttämö toimii erilaisten voimien törmäyttämisen paikkana – ja juuri tällä tavoin se eroaa filosofian diskursiivisesta, väitelausepohjaisesta ajattelusta. Ja juuri siksi että siellä voidaan välttyä yksioikoisen väittämisen mukanaan tuomalta ”vastuulta sanomisistaan”, voidaan jotakin esikäsittelistä *esittää ja tehdä koettavaksi*. Mitään yksiselitteistä viestiä, sanomaa näyttämölle on oman kokemukseni mukaan koko lailla mahdoton muodostaa. Mikäli näin tapahtuu, näyttämö lakkaa olemasta näyttämö.

Liikkuessaan kohti ei-tietämisen alueita dramaturginen kirjoittaja joutuu näin ollen luopumaan halustaan *olla vakavissaan*. Samalla hän ajautuu olemaan enemmän vakavissaan kuin koskaan on tarkoittanutkaan. Ajattelu *sulkeistuu*, muuntautuu omaa itseään jatkuvasti horjuttavaksi, konditionaaliseksi leikiksi tai kamppailuksi, jonka raoissa ja murtumissa paljastuu jotakin toista kuin oli alun perin tarkoitus. Kaikesta lausumisesta tulee väistämättä *monimielistä*. (Luokkatoverini Juho Keränen nimittikin joskus näytelmän kirjoittamista prosessiksi, jossa on ”annettava itselleen lupa olla useampaa eri mieltä”.)

²⁴ Ks. Lehmann 2013, s. 628.

Yhtä kaikki: mikä hyvänsä identiteettikertomus, kaikenlainen subjektia koskeva ja subjektista lähtöisin oleva puhe asettuu näyttämöllä kyseenalaiseksi. Useimmiten se pirstoutuu useammaksi kilpailevaksi ääneksi. Minästä tulee paitsi toinen, myös ennen pitkää monta. Näyttämölliset äänet voivat olla draaman henkilöitä tai sitten vain jonkinlaisia kielellisiä fragmentteja, kuorosta nousevia huutoja, kuiskauksia tai muita kielen kappaleita vailla sen kummempaa juonellisesti yhteensitovaa tekijää. Joka tapauksessa perustava ele on sama: sanomisen, kielen itsensä asema merkityksen alkulähteenä ja keskuksena horjuu. Monologikin sisältää aina oman hiljaisen vastäänensä.

Tätä kautta piirtyy entistä selkeämmin esiin näyttämön vapauttavuus suhteessa filosofiseen diskurssiin. Paitsi että sinne voi siirtää itsensä, omat pakkomielteensä, ties mitkä luulotellut hienoutensa ja kauheutensa, niistä voi myös päästä siellä eroon. Sillä kaikki sanottu ja tehty muuntautuu näyttämöllä *joksikin toiseksi*, menettää absoluuttisuutensa. Mikä hyvänsä, vaikka kuinka henkilökohtaiseksikin katsottu ”näkemys”, ”positio” tai ”asenne” väistämättä suhteellistuu asettuessaan osaksi monimutkaisia äänten, ruumiiden, näyttämöelementtien ja yleisön välisiä dynamiikkoja. Näyttämöltä – siinä mielessä kun minä sen ymmärrän – on mahdotonta hakea vahvistusta maailmankuvalleen; pikemminkin siellä ajaudutaan väistämättä minuuksien, mielteiden, mielipiteiden ja teorioitten haarauttamiseen, purkamiseen ja kyseenalaistamiseen.²⁵

²⁵ Lehmann huomauttaa sivuun, kuinka nyky(teatteri)taiteen kenttää tuntuu kuitenkin vaivaavan jatkuva pyrkimys perustella tekemisiään teoreettisten konstruktioiden keinoin. Vaikka tällainen kehityskulku tuntuisi nostavan taiteen profiilia – nimellisesti kohottamalla sitä intellektuaalisesti varteenotettavampaan asemaan – tuloksena voikin sen sijaan olla, että näyttämön taiteellista omalakisuuutta ryhdytäänkin *alstamaan*. Teoriasta ja teoreettisesti ”pätevästä” diskurssista tulee taiteellisen pätevyyden kriteeri ja samalla legitimaation väline, joka kammitsoi esteettisen omalakista autonomiaa. Lehmann kirjoittaa:

Ei ole ainuttakaan teatteria tai festivaalia, ei melkeinpä ainuttakaan taiteellista produktiota, joka ei ryhtyisi – sen sijaan että toisi esiin esteettis-teatterillisen ilmiönsä ja vaikutusvoimansa ainutkertaisuutta – legitimoimaan itseään diskursiivisesti kuvitellen, että taiteen olemassaolo tulee perustella kaikenkattavan, rajattoman diskursiivoinnin kautta. Useimmiten tällainen ”filosofinen” diskursiivointi tapahtuu, rehellisesti sanoen, vain liimailemalla nykykeskusteluista poimittuja,

.....

Tuskin on sattumaa, että aiemmin mainitsemani havainnot esikäsitteellisyydestä lankeavat yhteen näyttämön antidiskursiivisen dynamiikan kanssa. Nuo sfäärit ovat suorastaan kuin samasta puusta veistettyjä.

Esikäsitteellisyys on Pylkölle tila, jossa perustavat alkuristiriidat näyttäytyvät; jossa subjektiiviset mielipiteet ja vakaumukset sulavat, tila, jossa "ihminen palaa olemiseen ja henkilöraja hälvenee"²⁶. Normaalissa tietoisessa ja mielipiteistävässä (läntisessä) kokemuksessa tällanen tila ei mielly todellisiksi eikä sen ilmaantumista voida sallia; looginen, valistuksellinen – *filosofinen* – subjekti suodattaa todellisuuden aina yksiselitteiseksi, järkeväksi ja järkipärisesti toimivaksi tosiasioiden kokonaisuudeksi, jossa kaikkea määrittää ymmärrettävyys, järjestyminen ja viimekätinen ymmärrettävyys.

Ihmissubjektit eivät pylkköläisen ajattelun mukaan ole kuitenkaan itseriittoisia, maailman merkityksellisyyden tuottumista hallitsevia keskuksia, vaan pikemminkin esikäsitteellisten virtausten ja prosessien sivutuotteita: ne

muodikkaita mutta kehmosti sulatettuja teoreettisia iskulauseita yhteen. Moinen pyrkimys taiteen teoreettiseksi ylentämiseksi tarkoittaa kuitenkin viime kädessä sen tiedostamatonta arvonalennusta. (2013, s. 46)

Vastaavaa tendenssiä ruotivan myös Anna Tuori ja Aleksis Salusjärvi tekstissään *Aikamme estetiikka: Kapitalistinen realismi* (Tuori & Salusjärvi 2017) kirjoittaessaan taidepuheesta, jossa taiteen itsensä "sisältö ja vaikutukset on lausuttava ääneen". Tällaisen liikkeen myötä taiteellisen ambivalenssin ja arvaamattomuuden kultivointi kun tuppaa siirtymään syrjään oikeamielisiksi katsottujen arvoarvostelmien tieltä. Vaarana tässä on, että "teos käy alistaiseksi kontekstilleen."

²⁶ Pylkkö 2013, s. 169. Pylkön jalanjälkiä monessa suhteessa seuraava Antti Salminen käytti taannoisella luonnollaan tästä tilasta termiä "asubjektiivinen kenttä". Sekä Salminen että Pylkkö puhuvat ko. paikasta "tilana, jossa on mahdollista kokea että ristiriita on totta". (Lähteenä tässä ovat kirjoittajan omat muistiinpanot Antti Salmisen luennolta keväällä 2016.)

syntyvät – nyt Tere Vadénin ja Antti Salmisen terminologiaa lainatakseni²⁷ – asubjektiiivisen ”elon” ”pyörteissä ja akanvirroissa”.

Lehmann puolestaan kirjoittaa näyttämöllisten voimien leikistä seuraavasti:

[Y]ksikään ajatus ei ole näyttämöleikin osatekijänä yhtään sen “syvällisempi” kuin jokin kädenliike, puheen tauko tai mikä hyvänsä muu tehty ele, otettu askel tai lyöty isku. Ylimielisesti itsensä fysiksen määritteistä vapaaksi kuvitteleva, ajatteleva tietoisuus joutuu tässä naurunalaiseksi. [...] Kytkeytyessään näyttelijän fysikseen ajattelu sotkeutuu ja hämärtyy – ja tämä pätee kaikkeen teatteriin, ei vain draamalliseen näyttelemiseen.²⁸

Teatterinäyttämöllä puhuvan subjektin autonomia hälvenee: henkilö liukenee ajatuksineen osaksi eleiden, ruumiiden ja äänteiden hyökyvää leikkiä.

Näyttämö kantaa siis sisällään vähintäänkin potentiaalisesti esikäsitteellistä tilaa, asubjektiiivisuuden kenttää. Tai sitä kohti se on nähdäkseni – ainakin taitavan dramaturgisen ajattelun kautta – mahdollista ohjastaa. Siis mikäli se saadaan luopumaan tarpeettoman diskursiivisuuden ja arvottavan ”ajattelun” painolastista.

.....

Taipumus kääntää teatterinäyttämö jonkinlaisten teesien esittämisen areenaksi on kuitenkin vahva. Diskursiivinen ajattelu, luokittelu, arvojen ja arvostelmien etsiminen tuppaa tunkeutumaan näyttämölle joka puolelta, niin sisältä kuin ulkoakin.

²⁷ Ks. Vadén ja Salminen, 2013 & 2018.

²⁸ Lehmann 2013, s. 55.

Esimerkkien ääreen palatakseni: *elinvoiman* kohdalla jouduin toistuvasti kamppailemaan saavuttaakseni aidon luottamuksen tähän näyttämön epädiskursiiviseen, ambivalenttiin luonteeseen.

Tekstin keskivaiheille sijoittuu pitkä, suorapuheinen, suoranaisen aggressiivinen tekstijakso, jossa kertojahahmo vuodattaa ulos turhautumistaan nykyiseen kulttuurielämään ja kaiketi maailmaan kokonaisuudessaan. Tekstipätkä sisältää paljon yltiöpäisen vihaista, kohtuutonta sekä epätarkkaa ajattelua; teksti äityy monissa kohdin suoranaisen nihilistiseksi. Jaksoa ryhdyttiinkin harjoituksissa kutsumaan melko pian suorasukaisesti ”vihamonologiksi”.

Vaikka minun olisi pitänyt luottaa niin tekstiin kuin prosessiinkin, urheuteni oli harjoituksissa useaan otteeseen romahtaa. Katsomon pimeydessä istuessani vääntelehdin tuskissani: ei helvetti! Mitä olenkaan mennyt tekemään! *Ei tällaista voi sanoa! Ei näin voi tehdä!* Häpeän ja kauhun tunteet pursusivat yli kaikkien psyyken äyräiden. Olin jo vaatimassa muutoksia tekstiin: ehkäpä se olisi syytä poistaa kokonaan. Onnekseni ohjaaja Rinta-Panttila tuli väliin lausuen ykskantaan, ettei monologia tultais muuttamaan eikä poistamaan. Sitä olisi suorastaan *typerää* yrittää lieventää tai kohtuullistaa. Juuri tekstijakson ylitsepaisuvaksi pursuava vimma, sen kohtuuton tuomitsevuus, kyseenalainen maailmankuva ja yli-inhimilliseksi äityvä vaativuus olivat sen voimavaroja. Sen *täytyi* olla kohtuuton; astua oman eksessiiviseksi yltyvän kirkkaan raivonsa kantamana järkevyyden ja eettisyyden vaatimusten ylitse. Koko jakson ”pointti” ei ollut niinkään tekstin sisällössä, vaan sen suhteessa sitä ympäröivään kudokseen: tekstin tunnetilassa, eleessä, rytmisissä, kontekstissa. Se oli kuin dramaturginen piikki, joka ankaruudessaan tarvittiin läpäisemään katsojan etäännyttävät defenssit.

Mutta ei tuo monologi *tietenkään* millään muotoa voinut kertoa ”totuutta” teoksesta; sen sisällöstä oli ja on turha lähteä etsimään teoksen väitettä tai sanomaa. Tästä huolimatta pelkäsin jatkuvasti, että niin tapahtuisi; ja niin joidenkin kohdalla (ainakin somekeskusteluista päätellen) ilmeisesti tapahtuikin. Monologissa esitetyistä mielipiteistä, väitteistä ja asenteista oltiin oltu eri mieltä, niihin oltiin kiinnitytty ikään kuin teoksen omina mielipiteinä; niistä oltiin loukkaannuttu, niitä oltiin pidetty epätosina; olipa joitakin tekstin lausumia pidetty minun omina näkemyksinäni.

Niin, *elinvoima* on kyllä joiltain osin autofiktiota; sen voi kaiketi myös tulkita jonkinlaiseksi henkilökohtaiseksi esseeksi tai jopa pamfletiksi. Ovatko sen puitteissa esitetyt väittämät ”omiani”? Onko sillä merkitystä? Kyseessä on *näyttämöteos*. Se ei väitä – eikä rakenteellisesti ottaen voi mielestäni oikeastaan väittääkään – mitään. *Eritoten* se ei väitä olevansa yhtä mieltä kertojansa suulla esitettyjen, paikoin kyseenalaisten mielipiteidensä kanssa.

Oma kokemukseni on, että kirjoitin tekstin joutuakseni kohtaamaan tietyn itsessäni asustavan *hybriksen, ehdottomuuden, erehdyksen ja epäonnistumisen*, sanalla sanoen: käydäkseni ehdoitta läpi sen masennuksen maiseman, jota tekstin aihe – ekologinen katastrofi – minussa aiheutti ja edelleen aiheuttaa. Teksti on tuon Asian dramaturgista käsittelyä näyttämöllä, ei totuuden julistamista.

Kirjoittaessani tekstiä yritin pitää huolta, ettei teksti muodostuisi yksiääniseksi, vaikka kertojahahmo sen välittämää kokemusta jatkuvasti fokalisoikin. Teoksessa monologin – ja muutenkin kertojahahmon puheen – rinnalle asetetaan laaja skaala toisia ääniä: osa historiallisia, osa dokumentaarisia, osa fiktiivisiä. Teoksen dramaturgia rakentuu näiden erilaisten diskursiivisten muodostelmien *rinnastamisen*, niiden välisten moninaisten, moniselitteisten jännitteiden ja puhepätkien välisten poisjättämisten – katkosten – varaan. Tekstin kokonaisuuden tasolla ajattelen

eri äänten olevan koko lailla samanarvoisia. Kukin teoksen äänistä hourailee omalla tavallaan, eikä näyttämö itsessään aseta niiden välille mitään erityistä hierarkiaa: kukaan ei ole enemmän ”oikeassa” kuin toinen – kaikkein vähiten oikeassa on kirjailijahahmoinen kertoja itse.

Elinvoiman ydin sijaitsee hajallaan, näissä kirjavissa keskinäisjännitteissä.

.....

Dramaturgisen ajattelun kenties tärkein opetus minulle on ollut, että Rimbaud’n kuuluisa lausuma ”minä on toinen”²⁹ tulee todeksi nimenomaan näyttämöllä. Jokainen minuus, jokainen subjektimuodostelma altistuu näyttämöllä jollekin toiseudelle – vastaäänelle, ruumiille, eleelle, maisemalle, yleisölle. Tätä myöten näyttäytyy nimetön *kolmas tekijä*, joka avautuu välisyyksissä.

Välisyyksissä ammottaa häviö, luopuminen, tyhjyys; kenties lopulta kuolema ja sen kohtaaminen. Tämän voi ymmärtää viittaavan kohti sitä *merkityksellistävän vaikenemisen avaruutta*, joka ympäröi jokaista dramaturgisesti painokasta lausetta.

Dramaturgisessa ajattelussa onkin kenties kokonaisuudessaan kyse tavanomaisen puheen, ajattelun ja mielipiteenmuodostuksen seisauttamisesta – jotta tämä *jokin muu* vois näyttäytyä.

Dramaturgisesta ajattelu tarkoittaa näin oleen oikeastaan ajattelun ulkopuolelle pääsemistä: pysäytysten, seisautusten, repeämien ja horjutusten tuottamista. Tekniikoita tähän on monenlaisia.

²⁹ *Je est un Autre*, ks. Rimbaud 1871.

Eräs mahdollinen: on kirjoitettava *kiinnostavia hiljaisuuksia* – tällaista ehdottaa dramaturgikollegani Juho Gröndahl omassa vuoden 2014 kirjallisessa lopputyössään.³⁰ Intuitiivisesti huomio tuntuu osuvan oikeaan. Onhan jo perusdraamankin kirjoittaminen repliikkien väliin tuijottelua, alatekstin jäsentämistä. Suurin osa dramaturgisesta kirjoitustyöstä liikkuu näkymättömissä, paperin tyhjillä alueilla. Näyttämötekstin ilmeisin kyky on voiman keskittämisessä sinne, missä puhe saapuu päätökseensä; missä *jokin* jää sanomatta ja esiin piirtyy raja. Taukoihin, hiljaisuuksiin, väistöliikkeisiin. Onnistuneen repliikin mieli – tai oikeammin: monimielisyys – hahmottuu ennen kaikkea sitä ympäröivästä tyhjyydestä käsin.

Tekee mieli yllyttää ideaa pitemmälle: jospa dramaturginen kirjoittaminen, ja samalla kirjoittamisen varsinainen dramaturgia, ei *yleensä* ole mitään muuta kuin näitä hiljaisuuksia kohti kirjoittamista. Kielen ajamista kohti painokkaan vaikenemisen hetkiä; halkeamiin ja katkoksiin tuijottelua.

Niin tai näin, olen tullut ymmärtämään dramaturgisen ajattelun yhä enenevässä määrin filosofian peilikuvana. Dramaturgian mahdollisuus on siinä, että se esittää diskursiivisen kielen epäonnistumisen: maailman käsitteellis-diskursiivisen haltuunoton läpeensä *hybrisen* luonteen.

Dramaturgi on tässä mielessä – siis suhteessa filosofiaan – ammattimainen epäonnistuja. Hänen täytyy sekä kirjoittamisessaan että ajattelussaan ajaa käsityksensä, mielipiteensä ja eksistentiaaliset vakaumuksensa umpikujaan, altistaa ne ulkopuolisten voimien ja olosuhteiden mielivallalle ilman lunastavaa maailmankuvallista, käsitteellistä tai eettistä sulkeumaa.

Teatterissa ei saavuteta kirkkauksia. Teatterissa ei tehdä johtopäätöksiä. Teatterissa ei *vakuututa*.

³⁰ Gröndahl 2014, s. 45.

Dramaturgi ajattelee harsoisesti – eikä vain tuottaakseen mielenkiintoista teatterillista ilmaisuja, vaan näyttäkseen totuuden kääntökuvassa: antaakseen aavistuksen siitä kätkeytyksestä totuudesta joka näyttäytyy kielen, mielipiteen, tietoisuuden maailmanjäsenyyden hajoamisessa, murtumisessa sekä horjunnassa.

Näyttämöllä ajattelemiseen sisältyy näin tietty *traaginen ele*. Se liittyy näyttämön taipumukseen ajaa diskursiivinen ajattelu sen itse itselleen rakentamaansa umpikujaan. Filosofi kohtaa siis rajansa näyttämössä. Näyttämö horjuttaa hänen filosofista olemistaan – ja samalla kyseenalaistaa koko länsimaisen, irrallisen subjektiaseman vakauden ja pysyvyyden, ajaa sen perikatoon jotta se voisi löytää itsensä.

Diskursiivisen kielen kirkkautta piirittää jatkuvasti pimeys; se imee sanat itseensä ja piirtää niiden ympärille merkityksellisyyden dialektiikan. Tuo pimeä tausta on tietoisuuden valon polttoainetta – ehkä: sen *elinvoimaa*.

Sanat uppoavat teatteritilan mustaan ilmaan. Hamuamaansa täyttymystä, todeksituloaan ne eivät saavuta.

Valo edellyttää pimeyden, puhe hiljaisuuden.

(Pitkä tauko.

Hengitys.)

TRAGEDIA, MODERNI, TEATTERI

Eräänä alkukevään 2017 iltapäivänä harhailin pitkin Kumpulän metsiköitä.

Olin keräämässä männynkäpyjä. Niitä tarvitsin Takomolla harjoitusvaiheessa olleeseen ohjaukseeni Laura Valkaman tekstistä *Miten kävi ja terveisiä*. Harjoitukset eivät tuolla haavaa edenneet kovinkaan ruusuisesti. Itse asiassa ne olivat etenemässä hyvää vauhtia kohti totaalista sekasortoa. Käpyjen poiminta soi horjuvalle ammatilliselle itsetunnolleni jonkinlaista auttavaa jalansijaa: kaaottisen prosessin pyörteissä tuntui ehdottoman tärkeältä, että ainakin ne saataisiin sisällytettyä esitykseen. Mitä tahansa muuta hirvittävän epäonnistunutta ja typerää Takomon näyttämöllä nähtäisiinkään – näin ajattelin – yleisölle tultaisiin eräässä kohtauksessa jakamaan käpyjä; kesken kaiken he saisivat käteensä ruskeita, rosoisia, Kumpulän metsiköstä noukittuja puisia möhkyjä. Eleessä oli mielestäni jotain kaunista – jotain lapsellisen itsestäänselvää, samalla elegantin tarkoituksenmukaista ja kuitenkin arvoituksellista. Käpyjen jakaminen tuntui ainoalta asialta koko esityksessä, josta tuolla hetkellä saatoin olla varma.³¹

Metsikkö, jossa kuljeskelin, ei ollut mikä tahansa pusikko, vaan eräs vanhoista lapsuuteni leikkiympäristöistä. Olen asunut kolmivuotiaasta lukioikäiseksi Kumpulassa, ja tämä Leikkipuisto Intian taakse sijoittuva metsännokare on yksi niistä pienistä luontokeitaista, jotka ovat vuosien mittaan toimineet taustoina ja maastoina lukemattomille keskenkasvuisille seikkailuilleni, samoamisilleni, kompastumisilleni; ilolle, kivulle ja kauhulle.

³¹ Loppujen lopuksi esityksestä tuli kuin tulikin vällän kelvollinen, hienokin. Kiitos sen pelastamisesta kuuluu omaopettajalleni Tuomas Timoselle.

Samaisilla mäntykallioilla olen laskenut pulkkamäkeä, rakentanut lumilinnoja; siellä olen myöhemmin kaveriporukan kera harjoitellut lantratulla leijonaviinalla suomalaiskansallista perinneharrastusta, puskakännejä; samoille kalliolle olen palannut pari- ja vielä kolmekymppisenäkin pahimmissa sydänsuruissani ja mielenterveydellisissä alhoissani maleksimaan, polttamaan ketjussa tupakkaa, unohtamaan itseäni. Noiden puiden lomassa olen vihannut, rakastanut, huumantunut, hautonut itsemurhaa ja – hengittänyt.

Ja siis nyt, aikuisena puolitaiteilijana, kiertelin tuossa samassa ympäristössä käpyjä keräillen. Sitten – seisahduin. Tuossa alkukevään hetkessä, parin hehtaarin mittaisella kaupunkimetsäpalstalla samoillessani ajatus iski minuun yllättäen: *tämä paikka on minulle pyhä.*

Tätä tajuamista ei säestänyt mikään erityinen revelaation puuska: trumpetit eivät soineet eivätkä esiriput repeytyneet kahtia. Pikemminkin kokemus kohosi hiljalleen minua tuossa hetkessä ympäröineestä vaitiolosta: metsänrimpaleen rauhasta, jota Koskelantien etäinen kohina aavistuksen verran rikkoi.

Oivallus pukeutui seuraavanlaiseen ajatuskulkuun: pyhää on ihmiselle se, joka on hänen elämänsä kannalta luovuttamatonta; jonka tähden hän olisi valmis tarpeen tullen kuolemaan, taistelemaan ja uhrautumaan. Pyhyiden määrittää se, että pitää jotakin asiaa *itseään, omaa elämistään merkityksellisempänä.* Pyhyys on kokemusta siitä, että *jokin* on suurempaa kuin oma itse, että on olemassa arvo, jota ei ole mahdollista kyseenalaistaa. Arvo, joka on yliyksilöllistä ja velvoittavaa, yksilösubjektin tuolla puolen.

Tuossa hetkessä koko kehoni läpäisi ohikiitävä mutta itsessään täysin kirkas tunne siitä, että juuri tässä metsikössä oli minulle jotakin tällaista luovuttamattoman arvokasta. Jotakin *absoluuttista*, jonka rinnalla oma,

ennen pitkää koittava häviämiseni maan päältä tuntui huojentavan merkityksettömältä. Ainakin hetken verran.

.....

Edesmennyt romaniolainen uskontotieteilijä Mircea Eliade kirjoittaa teoksessaan *Pyhä ja profaani* hierofaniasta, pyhän ilmenemisen kokemuksesta. Eliaden mukaan ei-moderneille alkuperäiskansoille tällainen kokemus on ollut koko elämän ehto; pyhän läsnäolo on itse asiassa tehnyt elämisen ylimalkaan mahdolliseksi³².

Pyhän kokemus ei Eliaden mukaan voi tapahtua missä hyvänsä. Se sitoutuu johonkin *tiettyyn* paikkaan – paikkaan joka erottuu homogeenisestä, profaanista tilasta jonakin erityisenä, tilana, jonka läpäisee jonkin “tyystin toisen” – numinoosin jumaluuden – läsnäolo³³. Tällaisena paikkana se ankkuroi uskonnollisen ihmisen elämää, antaa kiintopisteen jonka ympärille kosmos, merkityksellisen elämisen tilan kokonaisuus, rakentuu. Ilman tällaisia “pyhiä paikkoja” maailma on “suunnaton”, yhtenäinen tyhjä tila vailla erityisyyttä, merkityksellisyyden avautumisen numinoosia ulottuvuutta.

Moderni perusarki koostuu tätä vastoin Eliaden mukaan tilallisen homogeenisuuden, tietynlaisen *yhdentekevyyden* kokemuksesta: paikat ovat vaihdettavissa keskenään, vailla luovuttamattomia erityisyyksiä. Pohjimmiltaan ne ovat osa yhtä ja samaa koordinaatistoa, samanlaatuista tilaa; modernin kokemuksessa mihinkään paikkaan ei kuulu ehdotonta, luovuttamatonta *tämyyttä*.

³² Eliade 2003, s. 33-34.

³³ Sama.

Tosin ultramodernikaan ihminen ei voi kokonaan elää vailla pyhän kokemusta. Jonkinlainen pyhän häivähdys varjostaa Eliaden mukaan hänen elämäänsä – vaikka sitten selittämättömän nostalgian, romanttisen kaipauksen vaiko sitten minkä omituisen väristyksen muodossa – irrationaalisenä, ”taantumuksellisenä” tunnesiteenä tiettyyn kadunkulmaan tai kahvilaan. Tällaiset tuntemukset hän kuitenkin sysää ennemmin syrjään kuin antaa niiden hallita elämäänsä.

On tietysti mahdotonta sanoa, tulisinko tosipaikan tullen – puskutraktorien edetessä ylös mäkeä – uhraamaan itseni noiden kumpulalaisten runkojen edestä. Ehkä kyllä, ehkä en. En pidä itseäni lopulta kovinkaan uskonnollisena ihmisenä, mutta mainitunkaltaisiin ”täysin toisen” kokemuksiin minulla on ehdottomasti taipumusta. Otaksun tuossa hetkessä saaneeni tuolloin kosketuksen siihen, miltä kokonaisvaltainen, arkaainen pyhän kokemus *todella voisi tuntua*. Eikä se ole jättänyt minua rauhaan.³⁴

Siihen sisältyi jotain mystistä.

.....

Kirjoitin sittemmin metsätuokiostani runon. Esitin sen myös ääneen, eräässä paneelikeskustelussa – tarkemmin sanottuna Kiasmassa Kritiikin päivillä huhtikuussa 2017. Minut oli pyydetty tilaisuuteen pitämään puheenvuoro teatterista ja kritiikistä sekä näiden kahden välisistä suhteista. Päätin aloittaa puheen vast’ikään valmistuneella runollani. Tekstin nimeksi oli tullut, jokseenkin provokatiivisesti, *”miksi menisin teatteriin”*.

³⁴ Huomionarvoista on, että tämän ”tyystin toisen” kosketuksen voi myös tulkita pyykköläisen esikäsitteellisen kokemuksen merkeissä. Metsikössä oleilemisessa oli tuolloin totisesti läsnä jotain ei-inhimillistä, hallitsematonta ja sellaisenaan käsitteelliseksi taipumatonta.

Tilaisuudessa panin Youtubesta Beethovenin jousikvartetton 14, op 131 soimaan ja musiikin soljuessa lausuin sitten tekstini. Siinä kuvailin teatteriesitykseen menemistä jonkinlaisena metsään eksymisen vastineena. Loppua kohden runo kääntyi kohti tuota kumpulalaista pikku metsänrämpälettä. Loppua lähestyttäessä päädyin toteamaan seuraavaa:

*mustarastat lirkuttivat oksilla kevätkiimaansa
ja huomasin ajattelevani: mikäli tämä metsikkö
joskus yritetään jostain syystä raivata asuinalueeksi tai ostoskeskukseksi
tai
miksikä nyt hyödylliseksi hyvänsä
minä tulen, kahlitsen itseni runkoon
ja saavat sahata
minut
kahtia*

*ja kenties ongelmani taiteilijana on
etten ole vielä löytänyt teatteria
josta voisin sanoa kokevani samoin*

Vaikka en tuolloin asiaa (tietenkään) tajunnutkaan, jälkeenpäin katsottuna kirjoittamani runo on helppo yhdistää samaan aikaan läpikäymääni taiteelliseen kriisiin. Takomon harjoitusprosessin sotkeentumisen ja tukkeentumisen todellisena syynä lienee lähinnä ollut keho stressinhallintakykyyni sekä kokemattomuuteni ohjaajana, mutta tuosta tapahtumakulusta voi poimia myös keskeisen havainnon: kuinka *kriisin seurauksena teatteri oli menettänyt voimansa koskettaa esikäsitteellistä merkitysulottuvuutta.*

Teatterista oli omassa kokemuksessani tullut osa modernisoitua, homogeenista tilaa. Se ei tuolloin tuntunut mahdolliselta paikalta pyhän kokemukselle. Toisin kuin metsä.

Kokemukseen liittyi toinenkin juonne. Lähimetsikössä minua kohdannutta hierofaniaa säesti samoihin aikoihin tapahtunut toinen, astetta tummasävyisempi tajuaminen. Keskellä vuoden 2017 lämmintä, sateista talvea olin äkisti nimittäin tajunnut, että käynnissä olevaa ekokatastrofia – kuudetta sukupuuttoaaltoa, luonnon monimuotoisuuden häviämistä sekä näiden seurauksena mahdollisesti tapahtuvaa yhteiskunnallista romahdusta – *ei ole enää mahdollista pysäyttää tai estää*. Ne suunnattomat (suorastaan jumalallisen tai demonisen mittakaavan) dynamiikat jotka teollinen yhteiskunta on laskenut liikkeelle, eivät ole enää missään olennaisessa mielessä pysäytettävissä.³⁵

Ikään kuin lisäloukkauksena sain noihin aikoihin kokea karvaan pettymyksen, ainakin mitä tulee jokseenkin valveutuneina pitämieni ihmisten käsityskykyyn mainituista asioista. Samoina viikkoina kävin monien cityvihreiden ja vasemmistolaisten kanssa debattia ympäristöasioiden tiimoilta – metsänhävityksestä luonnon monimuotoisuuden häviämiseen, modernisaatioon ja fossiilienergian luonteeseen. Keskustelut olivat pääsääntöisesti masentavia. Mieleeni muistuvat eräänkin antikapitalistisen filosofin kommentit siitä, kuinka hänen mielestään pääkaupunkiseudun ”ryteiköt” olisi yleisesti ottaen aivan ”jees” kaataa ihmisasuntojen tieltä hiivattiin.³⁶

Lähiluontoonsa kiintyneen näkökulmasta tulevaisuus näyttikin tarkoittavan hiljattaista, vääjäämättömästi tappioon päättyvää kamppailua viimeisten luontolaikkujen puolesta, joista monetkaan eivät enää jaksa välittää.

³⁵ Mikäli asiasta on (vielä) epäilyksiä, suosittelen tutustumaan jo esipuheessakin mainittuihin teksteihin Bendell 2018, Read 2018 ja Ingram 2019.

³⁶ Olen sittemmin luopunut somessa keskustelemisesta.

Minut valtasi syvä suru ja epätoivo. Paitsi että ennen pitkää viimeisetkin jäänteet Helsingin kaupunkimetsistä hävitettäisiin – se tuntui lähinnä ajan kysymykseltä – kukaan ei tuntunut ottavan asiaan liittyviä menetyksen tunteita kovinkaan vakavasti.

Antroposeenisen ympäristönhävityksen paikkasidonnainen konkretia löi kasvoille. Kokemukselle oli vaikeaa löytää mitään *mieltä* tai *järjellistä perustetta*.³⁷ Kyseessä oli menetys, jota on mahdotonta asettaa mihinkään sovitukselliseen ulottuvuuteen. Ajatus metsäpyhättöni ennen pitkää tapahtuvasta häviämisestä tuntui – ja tuntuu yhä – *totaaliselta*.

.....

Nyt lukija saattaa hiljalleen alkaa hermostua. Minkä vuoksi selostan kokemustani kumpulalaisessa ryteikössä näinkin pitkään ja seikkaperäisesti? Kenties ihan mielenkiintoinen juttu, ja sen herättämät ongelmat lienevät tärkeitä, mutta mitä tekemistä koko höskällä on dramaturgian kanssa?

Kärsivällisyyttä. Yritän päästä asiaan. Tarvitsin näitä kiertoteitä voidakseni käydä kunnolla käsiksi *tragedian ongelmaan*.

.....

Riitta Pohjolan mukaan tragedian lähtökohtana on kokemus siitä, että “jokin arvokas tuhoutuu”³⁸. Tavalla tai toisella korvaamaton, ainutkertainen häviää. Ja kun puhutaan traagisesta tuhosta, kyse ei ole mistä tahansa katoamisesta, vaan *mielettömästä, kohtuuttomasta tuhosta, tuhosta vailla lunastusta*.

³⁷ Tätä metsäkatoon liittyvää traumaattista haavaa olen käsitellyt myös *elinvoiman* kirjoitusprosessia kuvaavassa tekstissäni *Mieli / metsä / maisema* (Lehtinen 2018).

³⁸ Pohjola 2004, s. 220.

Traaginen kokemus häviöstä on järkeilevän, valistuksellisen mielen näkökulmasta jotain käsittämätöntä ja liallista, lopultakin mahdotonta hahmottaa. Traaginen kokemus on ylimitoitettua, eksessiivistä; se pakenee niin oikeudenmukaisuuden kuin epäoikeudenmukaisuudenkin käsitteitä.

Tragedia ikään kuin karkaa laskelmoivaa älyä ja kytkeytyy mielettömyyteen, pyhän ulottuvuuteen. Se pitää kiinni ”jostain toisesta”. Näin ollen sen toisena välttämättömänä ennakkoehtona on halun itsepintaisuus ja mielettömyys: ”tolkuton” arvokkaaseen asiaan takertuminen. Tragedian subjekti ei suostu päästämään irti pyhään kohteeseen kiinnittyneestä halustaan, halustaan joka on *kaiken järjen mukaan* mieletön tai itsetuhoinen. Kuten Antigone, joka itsepintaisesti pitää kiinni vaatimuksestaan saada haudata veljensä. Tai Oidipus, joka ei suostu antamaan periksi halustaan saada totuus selville. Tai joku, joka ei halua päästää lähimetsänsä laikusta irti.

Niin tai näin, tragedia syntyy kosketuksesta johonkin absoluuttiseksi koettuun – pyhän äärellä pysyttelemisestä.

Mikäli Georges Bataillea on uskominen, pyhä ja tragedia ovatkin intiimissä yhteydessä toisiinsa.³⁹ Bataillelle kokemus pyhydestä tarkoittaa tavalla tai toisella traagisen elämäntunnon läsnäoloa. Moderniteetin subjekti, häälyvä ihminen ei puolestaan kykene altistumaan sen enempää pyhälle kuin traagiselle menetyksellekään. Hänelle asiat eivät ole – eivätkä saa olla – niin vakavia. Mikään menetyks ei voi olla ”elämää suurempi”. Minkään asian katoaminen voi muodostua ylitsepääsemättömän, murskaavan surun aiheeksi. (Saati että se voisi aurata tietä toisiin, tyystin uudenlaisiin affektiivisiin ulottuvuuksiin.)

³⁹ Ks. Bataille 1998, s. 132-135 ja Arppe 1992, s. 85-93.

Traaginen kokemus on jonkinlainen pyhäinjäännös: pyhyiden läsnäolon ja katoamisen risteyspinnassa liikkuva ”arkaainen” jäännös. Vain hullu voisi pitää sitä nykymaailmassa totena.

Juuri tätä kokemusta luulen keväällä 2017 koskettaneeni.

.....

No. Sitten puoli vuotta myöhemmin, lokakuussa 2017 kirjoitin Mustarindan residenssissä maanisesti tietokoneellani pitkää vuodatusta. Kaiken muun ulossuoltamani ohella tekstiin tuli sisältyneeksi seuraavanlainen pätkä:

mä haluan takasin teatterin.

mä haluan takasin sen että ihmiset ruumillisina olentoina kokoontuu yhteen ja sen sijaan että ne esittäis narsistisia toiveita siitä että heitä pitää viihdyttää tai voimaannuttaa tai palvella tai mitä

he on siinä ja jakaa jonkun heitä yhteisönä kollektiivisesti piinaavan kysymyksen kaikki ne vaikeat ja jopa mahdottomat tunteet jotka siihen liittyy elää ne läpi keskenään, kokee ne yhdessä ilman ratkaisuehdotuksia jotain ”rohkeita avauksia”

katsoo silmistä silmiin missä ollaan miten vittumaista ihmisenä oleminen on mutta kuinka se on jotain mitä me kaikki jaetaan

sillä me kaikki tullaan kuolemaan, paitsi yksilöinä mahdollisesti myös yhteisinä.

mä haluan takasin tragedian

koska me ollaan kuolemassa, itse herättämiemme jumalten armoilla

me tarvitaan tragediaa.

Olin toisin sanoen keskellä *elinvoiman* kirjoitusprosessia. En tuolloin tiennyt – en osannut tai halunnut tietää, miten vain – kirjoittavani ensimmäisessä esseessä mainitsemaani ”vihamonologia”.

Oikeastaan en ajatellut kirjoittavani yhtään mitään, en kenellekään.

Kirjoitukseni eteenpäinvievänä voimana oli yksinkertaisesti tuska; se paksu, tervainen vaikeus, jota etenevän ympäristökatastrofin todellisuuden edessä edellen koin. Tuskaa syvensi edelleen jatkuvasti kokemani kyvyttömyyteni saada kokemuksiani jaettua.

Kirjoitushetkellä kanavoin tekstiin myös aitoa turhautumistani teatteria kohtaan. Siellä Mustarindan seesteisessä, hiljaisessa havumetsän ympäröimässä mökissä minä istuin ja kirjoitin näytelmää Teatterikorkeakouluun, vaikka luonto teki kuolemaa. Minkä ihmeen tähden? Teatteri tuntui edelleen lähinnä autiolta, ontolta huoneelta jossa aidosti koskettavien, meitä yhteisönä liikuttavien asioiden kohtaaminen oli jo aikaa sitten muuttunut mahdottomaksi.

Silti jokin minussa jaksoi uskoa näyttämöön – muuten olisin tuskin jatkanut kirjoittamista. Ainut suunta, jota kohti saatoin tuossa hetkessä edetä, oli kenties tuo paperille artikuloimani hatara toive: että näyttämö voisi kokea silmissäni subjektiivisen transformaation ja muuttua paikaksi, jossa kohtaamani absoluuttisen menetyksen tunne voisi tulla jollain tavoin yhteisesti jaettavaksi.

Olin toisin sanoen rakentamassa itselleni takaisin sitä teatteria, jonka olin taannoisessa Kritiikin päivien runossani väittänyt kadottaneeni. Jonkinlaisena toiveenani oli siis, että voisin elvyttää henkiin traagisen näyttämön (tai vähintäänkin fantasiani siitä).

Puolitiedottomasti pyrin saamaan kiinni teatterinäyttämön sakraalista, esikäsittelisestä ulottuvuudesta, sen mahdollisuudesta koskettaa pyhyiden jäänteitä. Minua ajoi aavistus siitä, että metsäkokemukseni kaksinaiset kasvot – sekä pyhyys että sen mieletön häviö – voisivat näin tulla jollakin tapaa

todelliseksi, olemassaoleviksi: että ne voisivat näyttämöllisen ajattelun kautta muuntautua yhteisesti nähtäviksi ja tunnetuiksi realiteeteiksi.

Olin siis kirjoittamassa tragediaa. Tai vähintäänkin tekstiä pyrkimyksestä tavoittaa tragedia.

.....

Kenties tässä kohdin on paikallaan lausua pari sanaa siitä, mitä nykyään ymmärrän tragedian tarkoittavan –erityisesti suhteessa moderniteettiin.

Tragedia ei nimittäin ole mielestäni niinkään mikään ajaton, traagisen päähenkilön sieluntuskiin keskittyvä pompöösi, keskiluokkaisen yleisön kulutukseen tarkoitettu korkeakulttuurin muoto. Pikemminkin se on polttavan ajankohtainen näkökulma nykyhetken yhteiskunnalliseen tilanteeseen. Tragedia voi heijastaa *meille* omaa tilannettamme tällä moderniteetin luhistumisen hetkellä. Tragedia avaa mahdollisuuden kohdata epäinhimillisten mahtien hirviömäiset todellisuudet – päästä kohdakkain voimien kanssa, jotka paljastuvat nyt kokonaisvaltaisemmin kuin kenties koskaan.

Kirjallisuuskriitikko Georg Steiner esitti 60-luvulla kirjassaan *The Death of Tragedy*⁴⁰, että tragedia oli muuttunut modernisoituneissa länsimaissa käytännöllisesti katsoen mahdottomaksi taidemuodoksi. Steinerin mukaan länsimaista kulttuuria on oikeastaan jo 1700-luvulta lähtien hallinnut valistuksellinen, viime kädessä judeokristilliseen maailmankäsitykseen pohjautuva antitraaginen ymmärrys maailman luonteesta: kristillisen syvänarratiivin mukaan kaikki oleva oli osa Jumalan suurta suunnitelmaa,

⁴⁰ Steiner 1961.

tarinaa jonka päätepisteenä oli ensin apokalypsi ja sen jälkeinen paratiisin saapuminen maan päälle.

Steiner väittää, että tähän judeokristilliseen skeemaan kuuluu lähtemättömästi *metafyysisen oikeudenmukaisuuden* käsite: kaikki kosmoksessa tapahtuva on aina joko oikein tai väärin, joko taivaallisen suunnitelman mukaista tai (väliaikaisesti) sitä vastaan asettuvaa. Lopussa oikeus kuitenkin aina voittaa.⁴¹ Moderni yhteiskunta puolestaan transponoi tämän kristillisen pelastusmyytin ”sekulaariksi” kertomukseksi yhteiskunnallisesta Edistyksestä, historian jatkuvasta etenemisestä kohti parempaa ja parempaa, aina suuremman inhimillisen oikeudenmukaisuuden ja onnen toteutumista maan päällä.⁴²

Steinerin analyysi on tietenkin yksinkertaistava ja provokatiivinen, mutta pääpiirteissään se tuntuu yllättävän oikealta, etenkin suhteessa viime vuosisataan. Edistyksen suuren, fossiilivoimaisen tarinan helmassa kaiken menneen, hyödyttömän ja esimodernin hirviömäisellä hävityksellä on ollut aina oikeutus ja *suurempi tarkoitus*: kapitalismissa talouskasvu, kommunismissa teollistuminen ja kollektiivisen tuotannon kasvu, sosiaalidemokratioissa hyvinvointivaltion rakentaminen.⁴³

Nykyhetkessä, teollisten yhteiskuntien liikeratojen kääntyessä kohti kasvukrapulaa, meidän maailmankokemustamme luonnehtii kiistämätön, jatkuvasti kiistämättömämmäksi avartuva tajuaminen siitä, että jokin absoluuttisen arvokas on kuitenkin ollut kaiken aikaa tuhoutumassa – *eikä mitään korvaavaa olekaan ehkä tulossa tilalle*. Moderni ekotietoisuus on pohjimmiltaan aavistusta siitä, että se historiallinen sopimus, jonka moderni

⁴¹ Sama, s. 4.

⁴² Ks. tästä esim. Greer 2015, s. 12.

⁴³ Ne yhä vähälukuisemmaksi käyvät ihmisryhmät, jotka tätä Edistystä eivät ole itselleen halunneet, ovat saaneet vähitellen väistyä syrjään laajenevan, homogenisoivan moderniteetin tieltä – ellei heitä ole suoranaisesti tuhottu.

yhteiskunta luuli solmineensa tulevaisuuden kanssa, onkin purkautumassa. Ehkei sitä koskaan ollutkaan.

Kenties inhimillisen kehityksen aina vain suurempaan hyvinvointiin ja vapauteen johtava liikerata onkin kääntymässä. Kenties juuri se liike, joka johti kohti suurempaa yhteistä hyvää, onkin ”sivutuotteenaan” aiheuttanut katastrofin. Kyseessä on aavistus, joka tuntuu kollektiivisessa psyykessä massiivisena, pakottavana paineena. Tuhoutumassa kun ei nyt ole vain jokin arvokas asia; uhka kohdistuu nyt *koko siihen perustaan, josta käsin mikään arvotus ylimalkaan on mahdollista*: elonkehään itsessään. Tämän tuhoutuvan ”jonkin” arvo on *mittaamaton*. Kokonaisvaltaisen, kohtuuttoman ja lopultakin epäreilulta tuntuva hävityksen mahdollisuutta on modernin syvämyytin sisään kasvaneen kuitenkin lähes mahdoton sisäistää.

Mutta niissä repeämissä ja katkoksissa, joita tämän maailmanjäsenyyksen julkisivuun ratkeaa, näyttäytyy mahdollisuus traagisen kokemuksen uudelleenaktivoitumiseen. Uskaltautuisin väittämään, että modernin antitraagisesta perusvireestä huolimatta teollisuusyhteiskunnan psyykettä on koko sen elinajan varjostanut kokemus jonkin elintärkeän, pyhän ja luovuttamattoman häviämisestä.

Erityisen tietoisia tästä ovat olleet alkuperäiskansat ja muut esimodernit yhteisöt, joiden elämäntavat teollinen modernisaatio on pyyhkinyt olemattomiin. Mutta edistyksen myytin etenemisen myötä myös läntiset valtaväestöt ovat saaneet kohdata monenkirjavia menetyksiä – avohakkuita, saastumisia, yltiöpäisen kaupungistumisen seuraamuksia, yhteisömuotojen ja paikalliskulttuurien katoamisia – jotka on kuitenkin voitu aina perustella osiksi ”kehityksen” vääjäämätöntä voittokulkua: vanhojen aarnimetsien, kyläyhteisöjen, pyhiksi koettujen ”arkaaisten” paikkojen, tapojen ja

kulttuurijäänteiden on aina jo joutanutkin mennä, onhan tilalle saatu aina jotain parempaa, toimivampaa ja hyödyllisempää.

Steinerin mukaan tragedia ei tunnista näitä kristillis-edistyksellisen skeeman metafyyysisiä turvakaiteita. Lunastus, lopullinen oikeus, jatkuva edistys tai historian lopussa tapahtuva sovitus eivät kuulu sen pirtaan. Tragedian maailma on radikaalin arvaamaton, outo, lumoava ja potentiaalisesti vihamielinenkin paikka, jossa riehuvat demoniset voimavirrat:

*Tragedia kertoo meille, että järjen, järjestyksen ja oikeudenmukaisuuden sfäärit ovat hirvittävän rajalliset ja ettei mikään tieteen tai teknisten resurssiemme edistymisen voi laajentaa niiden vaikutuspiiriä. Ihmisen ulkopuolella ja hänen sisällään piilee **l'autre**, maailman "toiseus".⁴⁴*

Traaginen maailmankuva tarkoittaa toisin sanoen sen tunnustamista, että *on olemassa sekä jäännöksetöntä häviötä että mieletöntä tuhlausta*: että edistys ei ole mikään historiallinen välttämättömyys; että elämä, kosmos ja historia eivät yleensäjään jäsenny filosofisen järjen, uskonnollisten toiveiden tai inhimillisten halujen diktaattien mukaisesti; että omat käsityksemme elämän ja maailman tarkoituksenmukaisuudesta eivät ole minkäänlainen olemisen universaali mitta. Tässä mielessä se tarjoaa pääsyn moderniteetin tuottaman maailmankäsityksen ulkopuolelle.

Läntisen (fossiiliporvarillisen) subjektin itsestäänselvänä pitämä tendenssi, jossa kaikki muuntuu alati entistä mielekkäämmäksi ja järkevämmäksi, ihmistä paremmin palvelemammaksi, oikeudenmukaisemmaksi ja moraalisesti pätevämmäksi ei ole missään suhteessa meitä ympäröiviin elollisiin ja ei-elollisiin voimiin, jotka ovat ihmiskeskeisten pyrkimystemme ja toiveidemme suhteen koko lailla välinpitämättömiä. Tuntuu ei-inhimillisen,

⁴⁴ Sama, s. 16.

”luonnollisen” maailman hallitsemattomasta, kaaottisesta, pimeästä puolesta on tragedian esikäsitteellinen elinperusta.

Traagiseen maailmankuvaan kuuluu myös itsestäänselvästi käsitys siitä, että *inhimillinen subjekti itse ei välttämättä ole käyttämiensä voimien herra.*

Tere Vadénin ja Antti Salmisen mukaan moderni kokemus onkin kauttaaltaan *hybrinen* kyvyttömyydessään tunnistaa esim. omaa huumaantunutta ja holtitonta tapaansa käyttää teknologiaa. Fossiilisubjekti on syvällisesti tragediantajuton, kun se ei havaitse vaikkapa ”järkevän ja oletetusti puhtaaksipestyn teknologiansa” erottamatonta yhteyttä ”järjettömään ja ei-toivottuun katastrofaalisuuteen”⁴⁵. Sen kokemusta määrittää *katkos*.

Itsevarma, pöyhkeä vakuuttuneisuus siitä, ettei oma holtiton riehuminen maailmassa voi saada muuta kuin lisää hyvää, on takuuvarma resepti sille, että ennen pitkää käy köpelösti.

Meille, fossiilisen modernin kasvateille ominaisin traagisuuden muoto saattaa olla kaikenkattava tragediantajuttomuus. Ainakin se on sävyttänyt yhteiskunnallista kokemustamme pitkälti koko elämämme ajan.

Nyt kokemuksen vuo saattaa olla muuttamassa suuntaa.

.....

Joitakin tämänkaltaisia ajattelun rihmoja ruumiissani arvatenkin risteili kirjoittaessani Mustarindassa materiaalia *elinvoimaan*. Ideat olivat tuskin kovinkaan tietoisia tai loppuun asti artikuloituja; pikemminkin ne pulppuivat mustan, esikäsitteellisen murheen ja vimman vuosta puolittaisina esiin ja hetken ilmaa haukottuaan painuivat jälleen pinnan alle. Näistä iduista

⁴⁵ Salminen & Vadén 2018, s. 108. Ks. Myös Vadén 2017: ”Fossiilihybris”.

kuitenkin muodostui se perustunto, jonka pohjalta teksti ja sen sisältämä ehdotus esitykseksi lähtivät muotoutumaan.

Olisi kuitenkin yksinkertaistavaa ja väärin väittää, että olisin *päättänyt tarkoitushakuisesti ryhtyä* tekemään esitystä, jonka ”tehtävänä” olisi julistaa traagista maailmankuvaa. Yritys ryhtyä *tietoisesti välittämään* traagista kokemusta on koko lailla mahdoton temppu. Moinen projekti ajautuisi väistämättä juuri sellaiseen saarnaavuuteen, väitelauseiden tuputtamiseen sun muuhun diskursiivisten itsestäänselvyyksien esittämiseen, jota tämän työn ensimmäisessä esseessä yritin kriittisesti kuvata.

Juuri asubjektiviivisen, esikäsitteellisyttä likenevän ulottuvuutensa takia traagisuutta ei voi *tarkoituksella* luoda näyttämölle – ei ainakaan ilman jonkinlaista esimodernia kokemuksellista perustaa, joka edellyttää loikkaa, antautumista, heittäytymistä itse moderniteetin traagiseen ristiriitaan tavalla, jonka onnistumisella ei ole mitään takeita.

Tällaisessa tilanteessa on pikemminkin kyse jälleen kerran mielettömästä kosketuksesta pyhään: on päästävä käsiksi tunnerekisteriin, joka uhmaa kaikkea tolkkua, suhteellisuudentajua ja kulttuurisesti sopivana pidettyä moraalialia. Ahdistus, suru ja aggressio toimivatkin kirjoitukseni eteenpäinsaattavina voimina kenties *juuri siksi*, että niiden kautta traaginen ulottuvuus saattoi ryhtyä paljastamaan itseään – siis *ilman että tietoisesti pyrin tuottamaan sitä*.

Se, mitä Mustarindassa tapahtui, oli kenties tätä: yritin kirjoittaa auki tekstuaalista ja sitä kautta näyttämöllistä tilaa, johon traaginen kokemus *saattaisi ilmaantua* yhteisesti kohdattavaksi. Tämä reitti vei minut syvemmälle ja syvemmälle siihen, mitä nykyään kutsutaan ”ympäristöahdistukseksi”. (Itse väittäisin kokemuksen affektiivisen juuren

piilevän kuitenkin paljon syvemmällä kuin pseudopsykologisissa diagnooseissa.)

.....

Olin kirjoitusprosessin mittaan rehellisesti sanoen hukkumassa puristavaan, joka puolelta hyökyvään ja rannattomaan kärsimykseen. Tämä ei tietenkään ole satunnaista.

Filosofi Simon Critchleyn mukaan⁴⁶ tragedia on kärsimyksestä syntyvää totuutta – totuutta joka ei ole käsitteellistä (siis filosofista) eikä empiiristä (siis luonnontieteellistä). Tragedian totuus syntyy pikemminkin *kehollisesta, sisuskaluja vääntävästä* kohtaamisesta jonkin sellaisen ristiriidan kanssa, joka inhimilliselle toiminnalle sisäsyntyinen ja samalla ratkeamaton. Tragedia on epäilystä, joka syntyy maailman ja subjektiviteetin ristivedossa olemisesta, neuvottomuuden ja ei-tietämisen aiheuttamasta huimauksesta.

Traagisella näyttämöllä kehon valtaa pahoinvointi: jotain olisi nyt tehtävä, mutta mitä? Traaginen kokemus syntyy tilanteessa jossa kaikki mahdolliset toiminnan vaihtoehdot ovat kehoja tai ristiriitaisia. Tragedia onkin Critchleyle kriisiaikojen taidemuoto; taidemuoto, jota tarvitaan ”aikojen ollessa sijoiltaan”⁴⁷: kun kaikki on vinksallaan, ja silti olisi toimittava.

Tästä ristiriitaisesta, kohtuuttomasta asemasta ja sen asettamista vaatimuksista sukeutui *elinvoiman* tekstin ja esityksen affektiivinen tausta. Kirjoitushetkessä ajatukseni eivät tosin suuntautuneet mihinkään mahdolliseen yhteisöllisyyteen, enkä aavistanut, että tätä kautta saattaisi

⁴⁶ Critchley 2017, ”Tragedy’s Philosophy”, nettiluento. Seuraavat lainaukset ovat poimintoja Critchleyn puheesta.

⁴⁷ ”Time is out of joint!”, kuten Shakespearen Hamlet I näytöksen loppupuolella tunnetusti huudahtaa.

syntyä jonkinlainen mahdollinen alusta jaetulle teatterilliselle kokemukselle moderniteetin perustavista ristijännitteistä. Jälkeenpäin ajatellen tuntuu jokseenkin selvältä, että juuri tämä inhimillisesti katsottuna kohtuuton tilanne, tämä antroposeenin ihmistä riivaava taukoamaton katastrofaalisen ristiriidan tunne on jotain omassa kollektiivisessä kokemuksessamme syvällisellä tavalla *jaettua*.

Tietoisesti tai ei, tekstini oli matkalla tähän ympäristötuohon piirittämän subjektiviteetin arkkidialektiseen, ristiriitaiseen ytimeen: kokonaisuudessaan jouduin tekstin ääressä kerta toisensa jälkeen kysymään, kuten Maria Säkö sittemmin *elinvoiman* arvostelussaan: *Ekokatastrofi tulee – onko mitään tehtävissä?*⁴⁸

Niin, onko todella? Oikeastaan tätä olin jo Kumpulan metsissä harhaillessani pohdiskellut. *elinvoimaa* kirjoittaessa ei todellakaan tuntunut mielekkäältä esittää tekstin aiheeseen – metsäntuhoon – liittyviä kiharaisia asianhaaroja jotakin oletettua poliittista kirkasmielisyyttä tavoitellen, luonnontuhoa aiheuttavat pahikset toiselle ja edistykselliset hyvikset toiselle puolen ryhmitellen. En *kyennyt* esittämään yksioikoisia näkemyksiä siitä, mitä tilanteessamme pitäisi tehdä (tähän suuntaan meillä lienee jo sitä paitsi aivan riittävästi ehdotuksia); lähinnä olin rakentamassa kait dramaturgista alustaa, jonka tarkoitus oli perustavan traagisen kokemuksen mahdollisimman avoin käsittely.

elinvoiman tekstuaalinen avaruus pyrki sallimaan mahdollisimman monen metsäntuhoon liittyvän äänen, asenteen, habituksen näyttäytymisen ilman selkeää arvoarvostelmaa. Kaikesta kirjoituksen vimmaisuudesta huolimatta yritin jättää ahdistukseni ratkaisematta, ja olla myös pakenematta sitä. Halusin pysytellä paikallani traagisen kokemuksen monitahoisessa

⁴⁸ Säkö 2019.

maastossa; yritin sietää ristivetoa ja jaksaa seurata sitä, mitä ympärilläni tapahtui todella.

Teksti ajautuikin kartoittamaan lähes hallitsemattoman monisanaisesti sitä performatiivista ja eksistentiaalista ristiriidakkoa, jonka keskellä me nykyään – katastrofin partaalla – elämme.

Tätä kautta, niin koin, ehkä tarjoutuisi mahdollisuus *yhteisen näyttämön avautumiselle*.

.....

Yhteisen? Nimenomaan, monella tapaa. Paitsi että tragedia voi käsitellä kollektiivista kohtaamista epäinhimillisten voimien kanssa, sisältää se aina myös yhteisöä sisältäpäin tutkivan juonteen. Tragediassa on aina kyse myös kollektiivisesta syyllisyydestä.

Mitä kirjoitusprosessiin tulee, olisi tuntunut liian helpolta, suoranaisesti falskilta lähestyä ympäristökatastrofin kaltaista aihetta ulkoa käsin – ilman että olisi ryhtynyt kohdistamaan katsetta *meihin itseemme*, katsoa meitä länsimaalaisia itseämme traagisen hävityksen lähteinä. Jouduinkin tekstissä ennen pitkää käsittelemään nimenomaan omaa syyllisyyttäni; tämä tuntui lopultakin jollain tapaa väistämättömältä, niin pitkään kuin sitä pyrinkin prosessissa välttämään.

Surustani ja menetyksen tunteistani huolimatta en voinut näet olla tunnistamatta sitä ”kanssarikollisuutta” tai jaettua syyllisyyttä, jota itsekin moderniteetin lapsena kannan suhteessa ympäristökatastrofiin. Tämä syyllisyys kytkeytyy koko lailla suoraan subjektina olemiseen, minuuden moderneihin (koko lailla itsekeskeisiin) rakenteisiin.

Tästä saattoi myös sukeutua tekstin suurin ”ongelma”. *elinvoima* näet järjestyi ainakin osittaisesti tietyn subjektin – tekstin kertojahahmon – henkilökohtaisen kokemuksen ympärille. Joidenkin katsojien kohdalla tämä dramaturginen ”narsistisuus” tuntui vastenmieliseltä ja vieraannuttavalta. Se esti pääsyn traagisen kokemuksen jaettuun ulottuvuuteen. Toisten kohdalla se taas palautteesta päätellen mahdollisti sen. (Tässä piilee kenties jokin paradoksi, jonka ytimeen en ole toistaiseksi päässyt käsiksi.)

Minulla ei ollut kuitenkaan vaihtoehtoja: kenties en osannut muuta kuin käsitellä tietyllä tasolla ”vain” itseäni. En joka tapauksessa kuitenkaan pyrkinyt tieteen tahtoon rakentamaan mitään suurta traagista sankaruutta, vaan pikemminkin muodostamaan väylän, jonne syyllisyyden kokemus saattaisi kanavoitua.

elinvoimassa syyttävä sormi ei yhtä kaikki lopulta päätyntä osoittamaan vain epäkohtia jossain meidän ulkopuolellamme – kapitalismia, patriarkaattia, metsäyhtiöitä, ekstraktiotaloutta, valtiovaltaa (vaikka näitäkin kaikkia kyllä käsiteltiin). Pohjimmiltaan – nyt sen huomaa – esittämäni kysymys oli sama, jonka Georg Büchner Woyzeckissaan heitti ilmoille: ”Mikä *meissä* valehtelee, huoraa, varastaa ja murhaa?” Traagista tässä kysymyksessä on erityisesti sen kääntyminen itseään kohti: Büchneriä riivannut ongelma ei lopultakaan ollut ”mikä yhteiskunnassa tai maailmassa saa meidät murhaamaan” – asetelma, joka on vaarassa vapauttaa kuulijan yhteisvastuun puntaroinnin verkostoista – vaan nimenomaan vaikeampi, monisyisempi ja kiharaisempi kysymys: ”mikä *meissä*?”⁴⁹ Millä tavoin me olemme sisäistäneet luonnontuhon ja teollisen ylivallan koneistot? Ja erityisesti – millä sellaisilla tavoin, joita pidämme itsestänselvyyksinä ja nimenomaan hyveellisyytemme

⁴⁹ Riitta Pohjola kutsuu tätä Büchnerin traagista ongelmaa ihmisen ”kuilun” ongelmaksi; katse kiinnittyy sosiaalisten suhteiden ja yhteiskunnallisten olosuhteiden asemesta ihmisolemisen radikaaliin negatiivisuuteen, ihmiseen ”maailman yönä”. Pohjola 2004, s. 182-184. Ks. myös Richards 2001, s. 96.

tai oikeamielisyytemme osoituksina? Mikä *meissä itsessämme* on hirviöistä, kohtuutonta, epäinhimillistä?

Jälkeenpäin ajateltuna: tämä kollektiivisen hirviöisyyden jakaminen on eräitä tärkeimpiä ulottuvuuksia, joita traaginen kokemus potentiaalisesti avaa. Siinä on läsnä jonkinlainen yhteisen haavan tunnistaminen: kuolettava paradoksi itse subjektin ytimessä.

Itseä kohtaan kääntyvän epäilyksen kuvio toistuu moneen kertaan myös *elinvoiman* kertojahahmossa: luonnonsuojelullinen vimma paljastuu narsistiseksi, itsekeskeiseksi valittamiseksi; pintapuolisesti elämänsuojelelevasta asenteesta kuoriutuu esiin antisosiaalinen ihmisviha. Yritys kirjoittaa ympäristökatastrofista kertovaa tragediaa kääntyy hybriseksi haluksi ”suureen taiteilijuuteen”.

Tämä kaikki on jonkinlainen osa modernin subjektin tragediaa, joka monitahoisesti kytkeytyy ympärillämme hyörivään planetaariseen tragediaan.

Lopulta päädyin tekstissä kysymään ”itseltäni”, mukamas niin suurelta luonnonystävältä ja elämän rakastajalta:

”miksi minä pidän kaikkea inhimillistä elämän vastaisena?”

Kysymys jää lopulta vaille vastausta.

.....

Puolitoista vuotta Kumpulan metsässä harhailuni jälkeen istuin sitten seuraamassa *elinvoiman* ensi-iltaa. Kehossani tuolla hetkeillä risteilleistä voimavirroista, ristiriitaisista tuntemuksista – pelosta, kauhusta,

helpotuksesta ja lukemattomista muista tuntemuksista – voisi kirjoittaa vielä vaikka kuinka paljon. Jätän nuo kokemukset kuitenkin tässä sikseen.

Olennoisimmalta tuntuu kysyä nyt: onnistuiko puolihämärä yritykseni tavoittaa traaginen näyttämö? – Vastaukseni on, että en itse ole oikea henkilö arvioimaan asiaa.

Henkilökohtaisella tasolla minusta tuntuu, että sain ainakin osan surun ja menetyksen tunteistani kanavoitua näyttämölle; koin teatteritilan jälleen mielekkääksi paikaksi olla ja toimia – vaikka vain sen nojalla, että siellä voi tulla näkyväksi koko myöhäismodernin kulttuurisen elämämme kaikenpuolinen, latentti epätoivoisuus. *elinvoima* ei totisesti tehnyt teatterista metsän korviketta, mutta tuon näytelmän tekemisen kautta teatteri muotoutui hetkeksi aikaa paikaksi, jossa metsän katoaminen voi kenties olla kohdattavissa – jopa sillä pyhyden tasolla, jolla sen ”alun perin” koin.

Mutta oliko tuo tapahtuma, tuo tila, tuo kokemus *yhteinen*, jaettu? Oliko se aidosti kollektiivinen? Siitä on vaikea sanoa mitään yksioikoista. Olisi ehkäpä kysyttävä, mitä yhteisyydellä ylimalkaan tarkoitetaan.

Palataan vielä hetkeksi Simon Critchleyyn. Hänen mukaansa tragedian olennaisimpia funktioita on, että se kutsuu koolle yhteisön, *meidät*. Tämä ”me” ei kuitenkaan modernin tragedian kohdalla ole tietenkään mitään lähtökohtaisesti annettua tai itsestäänselvää (niin kuin esimerkiksi ”kansalaiset” tai ”kaupunkivaltion kaikki vapaat, äänivaltaiset miehet” tai ”Berliinin työläiset”).

Tragedian esittämä kutsu on lopulta epämääräinen; sitä ei ole lähtökohtaisesti suunnattu kenellekään tietylle ”meille”. Pikemminkin se yhteisö, jonka moderni tragedia teatterissa mahdollisesti kokoaa yhteen, on radikaalisti

kontingenti. Sen osallisina ovat ne, jotka *sattuvat* saapumaan paikalle samalla kertaa.

Tämä tuntuisi olevan nykytragedian yhtäältä ilmeisin rajoite ja toisaalta sen suurin lupaus. Tragedia ei kenties kykene mobilisoimaan kansaa tai yhteiskuntaa, ei luokkasubjektia tai vallankumouksellista rintamaa; ei mitään kokonaisvaltaista demokraattista “meitä”; sen joukkoa muodostava vaikutus on ilmeisen rajoitettu ja satunnainen; yhteisö täytyy luoda joka ilta uudestaan, eikä vaikutus ole missään mielessä taattu. Joku saattaa hyvin jäädä sen ulkopuolelle.

Mutta juuri siksi että traaginen yhteisö on perustaltaan kontingenti, siinä piilee tiettyä väkevyyttä. Sillä traaginen teatteri voi tehdä mahdolliseksi toisenlaisen, ei-minkään-lähtökohtaisesti-jaetun pohjalle rakentuvan yhdessäolon voiman. Juuri siksi, että juuri tämä yleisö on mielivaltaisesti valikoitunut juuri tänään paikalle, se koostuu tutuista ja tuntemattomista, se voi yhdistää *toisenlaisen* transversaalisuuden keinoin. Saada kokemaan kokemuksellista yhteyttä ilman vaatimusta yhteisestä identiteetistä tai edes vaatimusta yhteisestä toimintasuunnitelmasta.

Tapa, jolla *elinvoima* esityskautensa mittaan vaikutti katsojiin, oli totisesti hämmentävä. Näyttämö tuntui esityksissä lopultakin latautuvan jonkinlaisella erityislaatuisella merkitysenergialla. Kyseessä ei taatusti ollut mitenkään yksimielisesti ja ehdottoman kollektiivisesti jaettu kokemus, mutta jotain laajalti jaettua ja ehdottoman *erityislaatuista* siinä oli. Esitysten jälkeen kohtasin ihmisiä todella voimakkaan, hauraan herkkyyden tilassa; itsekin tunsin itseni paperinohueksi, alttiimmaksi kuin kenties koskaan. Moni ei halunnut tai osannut sanoa mitään, katsoi silmiin pitkään ja halasi sitten.

Noissa hetkissä ajattelin saaneeni jotain taannoisesta metsäkokemuksestani välitettyä; jaettua edes jotakin siitä surusta ja lamaannuksesta, joita ympäristökatastrofin kohtaaminen meissä aiheuttaa.

Yritys luoda näyttämölle jonkinlaista pyhän kokemusta – vaikka sitten särkynyttä ja kadonnutta – on aina epävarma ja hauras yritys. En lopultakaan tiedä, onnistuimmeko siinä.

.....

Pyhän sfäärin lähestymisessä yhteisöllisin keinoin piilee myös eräs huomattava vaara, joka näin lopuksi on hyvä tunnistaa. Takertuminen sakraaliin on näet kaksiteräinen miekka. Varomattomasti käsiteltynä se on vaarassa kääntyä konservatiivisuudeksi – jopa nostalgiseksi ja tuhoisaksi, kansalliskiihkoiseksi pyrkimykseksi päästä takaisin kadotettuun ”alkuperään”. Moinen voi kääntyä jopa fasistiseksi eleeksi. Ympäristöahdistuksen ja surun ympärille kietoutuva traaginen kokemus ei suinkaan ole itsestään selvästi tästä pyhyden autoritaarisesta aspektista vapaa.

Kyseessä on ulottuvuus, josta olen nykyään tietoisempi kuin koskaan – enkä millään muotoa pyri väistämään sitä arveluttavuutta, jota tiettyihin ekofundamentalistisiin aatesuuntiin on liitettävissä. Teatterin käyttäminen tällaisten energioiden aktivointiin ja esiin manaamiseen on vähintäänkin kyseenalainen pyrkimys.

Muistutan kuitenkin itseäni Georges Bataillen viisaista sanoista. Bataillen tekstissään ”Nietzscheläinen kronikka”⁵⁰ esittämän tragediakäsityksen mukaan traaginen yhteisö on oikeastaan fasistisen yhteisön vastakohta. Vaikka molemmat pyrkivät jonkinlaisen ”täysin toisen”, porvarillisen

⁵⁰ Bataille 1998, s. 129-142.

yhteiskunnan ulkopuolisen heterogeenisen pyhän kohtaamiseen, ovat niiden suhtautumistavat siihen täysin vastakohtaiset. Puhtoisin ideaalin tai Johtajan sakraalin kehän ympärille rakentuva fasistinen liike ei Bataillen mukaan voi tavoittaa likaista, sotkuista ja mullassa möyrivää traagista kokemusta, vaan hamuilee kohti pyhän puhdasta napaa: ”päivän kirkkautta, loistoa ja sotilaallista sortoa”⁵¹.

Traaginen yhteisö suuntautuu toisin, kohti pyhän likaista, maanalaista puolta: traagisella kokoontumisella ei ole päätä, ei johtajaa; se ei yritäkään sijoittaa pyhyyttä ”keisarilliseen taivaaseen” vaan hajauttaa sen kollektiivisessa kokemuksessaan ”dionysiseen maahan”, jossa kokemuksen suuruus on ”öiden”, ”hämärän” ja ”vapaan unikuvan omaisuutta”⁵². Tällainen yhteisö ei voi kokoontua yhteen kurinalaisuuden tai sotilaallisuuden merkeissä, vaan väkevästä, monipolvisesta solidaarisuudesta – kohdakseen yhdessä olemassaolonsa hauraan juuren. Ja samalla yhteisyytensä sanattoman voiman: kuoleman väistämättömyyden.

*Veljeyden side, joka ei välttämättä palaudu verisiteeseen, punoutuu keskenään tarpeellisista pyhityksistä päättävien ihmisten välille; heidän liittonsa päämäärä ei ole jokin ennalta määrätty toiminnan muoto, vaan itse olemassaolo – OLEMASSAOLO ELI TRAGEDIA.*⁵³

Tällaisen yhteisön voima on sen yhteisessä neuvottomuudessa, sen yhteisesti koetussa hiljentymisessä ja seisahtumisessa. Yhdessä-olossa jaetussa järkytyksessä sen äärellä, mitä *meille* todella on tapahtumassa.

⁵¹ Sama, s. 133.

⁵² Sama, s. 135.

⁵³ Sama, s. 133.

Critchleyn mukaan tragedia on “aikamme hätäjarru”⁵⁴. Osoittaessaan, kuinka altista elämä on voimille, jotka ovat hallintamme ulottumattomissa, se näyttää mikä meissä on ”haurasta, hidasliikkeistä ja häviävää”. Tragediassa itseys altistuu omalle ulkopuolelleen, subjektin radikaali riippuvaisuus toisista – niin ihmisistä kuin mahdollisesti myös muistakin elollisista – tulee kohdattavaksi.

Hauraalla, traagisella yhteisöllä ei kenties ole valtaa muuttaa maailmaa – kenties se ei voi muuttaa mitään – mutta se voi yhdessäolossaan jakaa häivähdyksen siitä merkityksestä, joka kaikkea katastrofiakin uhmaten pitää yhteistä maailmaamme kasassa.

Itse ainakin luulen saaneeni aavistuksen siitä, mitä tämä saattaisi tarkoittaa.

Tuossa kollektiivisen kokemuksen tummankirjavassa pimeydessä, yhdessä jaetussa surun ja luopumisen häivähdyksessä on jotain toispuoleista, outoa – ja kuitenkin sanattomalla tavalla itsestäänselvää: aivan kuin jokaiselle osallistujalle olisi annettu käteen pieni, karhea männynkäpy.

⁵⁴ Critchley 2017.

(Pimeys.)

SEISAHDUKSIA & KATKOKSIA

*Bardo on tiibetinkielinen sana: bar tarkoittaa “välissä” tai, voisi sanoa, se on “ei-kenenkään-maa”; do on puolestaan eräänlainen torni tai saareke tuolla ei-kenenkään-maalla. Ikäänkuin virtaava joki, joka ei kuulu tälle eikä tuolle rannalle, mutta sen keskellä on pieni saareke, siinä välissä. Toisin sanoen, kyse on tämänhetkisestä kokemuksesta, nyt-hetken välittömästä kokemuksesta – missä olet, missä oleilet. Siinä bardon perusajatus.*⁵⁵

Näillä sanoin tiibetinbuddhalainen lama Chögyam Trungpa kuvailee vuonna 1971 pitämässään seminaarissa välitilan, *bardon* kokemusta. ”Bardo” viittaa vanhassa tiibetinbuddhalaisessa ajattelussa kuoleman ja jälleensyntymän väliseen tilaan, eräänlaiseen kiirastuleen tai limboon.⁵⁶

Perinteisen tiibetiläisen käsityksen mukaan sielu siirtyy kuolemansa jälkeen bardoon, jossa se kohtaa elämänsä aikana kerryttämänsä karman mukaisia henkisiä emanaatioita: sarjan sekä kauniita että hirvittäviä hallusinatorisia näkyjä. Mikäli sielu onnistuu pitämään näiden näkyjen aikana mielensä vakaana, kiinni ”kirkkaassa valossa”, se irtautuu jälleensyntymisten kehästä ja saavuttaa buddhatilan. Pelkoonsa, haluunsa ja elämänhaluunsa takertuva sielu puolestaan poistuu bardosta jonkin jälleensyntymän oven kautta ja palaa elämän kärsimyksentäyteiseen kiertoon oman karmansa mukaisessa hahmossa.

Länsimaihin maanpakoon jo nuorena muuttanut lama Chögyam Trungpa antaa 70-luvun luennoillaan tästä vanhasta, teologis-myyttisestä käsitteestä

⁵⁵ Trungpa 1992, 3-4.

⁵⁶ Beat-kirjailijoiden ja hippien 60-luvulla löytämä ja puhkikuluttama *Tiibetiläinen kuolleiden kirja*, jossa kuolevaa ohjeistetaan kuoleman jälkeisen tilan läpi, on alkuperäiseltä nimeltään *Suuri kuulemisen tuoma vapautuminen bardossa*. Coleman & Jinpa, 2006.

modernin tulkinnan. Trungpan psykologis-eksistentiaalisessa viitekehyksessä bardo on eräänlainen eksistentiaalinen avautuma, *seisahtumisen hetki*, johon sisältyy havahtumisen, mystisen oivalluksen mahdollisuus. Trungpa kuvaa bardoa on jonkinlaisena välitulana, katkoksenä kokemuksen virrassa: se on kuin kirkas hämmennyksen saareke, joka nousee ylös kokemuksen joesta.

Bardo ei tarkoita valaistumisen hetkeä, ei *nirvanaa*, ei kokonaisvaltaista tempautumista ulos *samsaran* pyörästä. Pikemminkin kyse on potentiaalisesta seisahduksesta, välähdyksestä, oven raottumisesta. Hetken ajan oma senhetkinen olotila näyttäytyy luonnollisen sijaan vieraana, arvoituksellisena ja hämmentävänä.

*Elävä kokemus bardosta syntyy vain tilallisen taustan tajuamisesta. Ja siitä käsin, tilassa tai ymmärryksessä tilasta, nousee kirkas välähdys tai salama. Yleisesti ottaen kaikki kokemukset bardosta ovat siis tilanteita, joissa olemme tulleet jostain menneisyydestä emmekä ole vielä muotoilleet mitään tulevaisuutta mutta, kummallista kyllä, olemme silti jossakin. Seisomme jollain maaperällä. Se on erittäin mystistä. Kukaan ei tiedä kuinka satumme olemaan siinä.*⁵⁷

.....

Ensimmäinen kokonainen kohta, jonka *elinvoimaan* kirjoitin, päättyi lopulta näytelmän viimeiseksi. Kyseessä on monologimuotoinen kuvaus viisitoista vuotta sitten tekemästä matkastani Pentti Linkolan luokse. Siinä kerrotaan seikkaperäisesti tapahtumat, joiden seurauksena päädyin parikymppisenä filosofiaa opiskelemaan haluavana nulikkana tekemään ”pyhiinvaellusmatkan” Linkolan mökille Ritvalaan. Tärkeintä siinä kuitenkin

⁵⁷ Sama.

on loppu, kuvaus hetkestä, jolloin auton tielle loikkaa hirvi; loppu joka katkeaa kesken.

Alusta alkaen mielessäni oli tietty kuvallinen kompositio, määrätynlainen asetelma pikemminkin kuin tilanne tai draamallinen jännite. Otsikoinkin kohtauksen aluksi ”ensimmäinen kuva” – sitä kun oli tarkoitus seurata useampikin vastaavanlainen tuokiokuvauksen kaltainen kohtaus. Nuo toiset kuvat ja kohtaukset jäivät kuitenkin kirjoittamatta, ja niinpä linkolanmatkasta sukeutui lopulta yksinkertaisesti näytelmän ”Epilogi”.

Kohtauksen lopussa, kun kuvaan hirven ilmestymistä auton valokeilaan, pyrin venyttämään aikaa tekstuaalisin keinoin niin pitkäksi kuin mahdollista:

*mä tuijotan
hiutaleet leijailee
kaikki liikkuu*

*hitaasti
hitaasti*

päin

tätä

näkyä

*tätä
ylitodellista
hervittävää
kaunista
eläintä*

ja

elinvoiman näytöksissä esitin tuon tekstin itse. Se oli esityksen viimeinen kohta, ja kuva hirven kohtaamisesta koko esityksen viimeinen hetki; hetki ennen valojen syttymistä ja näyttämötilanteen purkautumista. Tarinaa kertoessani yritin pitkittää tuota viimeistä kohtaamisen hetkeä niin pitkään kuin vain inhimillisesti oli mahdollista. (Kohtaaminen tapahtui sivumennen sanoen kahdella tasolla. Sen osapuolina olivat paitsi kertomuksen minä ja kertomuksen hirvi, myös minä ja yleisö.)

Kertomuksessani yritin saada hirveä kohti syöksyvässä autossa koetun transsendentin tuokion tuntumaan elämän mittaiselta, äärettömästi laajenevalta avaruudelta, joka samalla laajenisi niin teatterisalin autioon tilaan kuin tajunnalliseenkin avaruuteen – ennen kuin lopulta katkaisin leijunnan:

mä tokenen

ja isken

jarrut

pohjaan

.....

Tauko, seisautus, pysäytys. Jos jotain viimeisten opiskeluvuosieni aikana olen oppinut, niin sen, että nämä käsitteet ovat dramaturgisesti verrattomasti tärkeämpiä kuin miltä ensi alkuun voisi kuvitellakaan.

Dramaturgiakirjaan sisältyvän ”Dramaturgisia käsitteitä”-sanakirjan mukaan tauko on itse asiassa ”keskeisimpiä dramaturgisia käsitteitä”⁵⁸. Se jäsentää kaikkea dramaturgista työskentelyä. Tauko liittyy sanakirjan mukaan erityisesti kriittisen etäisyyden ottamiseen, kykyyn reflektoida. Tauko, katkos on kenties olennaisin mahdollinen hetki minkä hyvänsä dramaturgian kudoksessa.

Väittääpä Katariina Numminen, että dramaturgin tehtävässä on loppujen lopuksi kyse *lähestulkoon pelkästään* seisauttamisesta. Dramaturgin on oltava se henkilö, joka sanoo: stop.⁵⁹

Katkoksen hetkellä käy mahdolliseksi nähdä, miten asiat oikeastaan ovat.

Mutta mitä sitten tapahtuu?

.....

Bertolt Brecht yritti rakentaa dramaturgiansa olennaisesti katkosten varaan. Brechiläisen näyttämökäsityksen olennaisimmat palikat ryhmittyvät juuri seisauttamisen eleen ympärille. Brechtiläinen näyttelijä katkaisee esityksen virran dramaturgisesti ratkaisevissa kohdissa ja siirtyy ikään kuin siitä ulos osoittamaan kuinka välttämättömänä näyttäytyvä yhteys asioiden välillä ei olekaan sitä.

⁵⁸ Numminen et al. 2018, s. 231.

⁵⁹ Numminen 2015.

Jokaiseen hetkeen sisältyy näin ollen potentiaalinen katkos, mahdollisuus astua ulos tapahtumien kulusta. Tuossa katkoksessa toiminta voidaan seisauttaa ja ajatella sitä, miten kaikki voisi tapahtua toisin. Seisahduksen kautta voidaan saada aikaan yleistetyn hämmennyksen affekti: äkkiä todellisuus näyttäytykin outona, epäluonnollisena.

Tämä katkos on tavallaan sama asia kuin Chögyam Trungpan kuvaama bardon kokemus. Mutta siinä missä buddhalaiselle Trungpalle seisahtuminen on vetäytymisen, hiljentymisen ja ihmettelevän katselun tila, Brechtille pysäytyksen tarkoitus ei kuitenkaan ole hämmennys sellaisenaan. Brechtin mukaan todellisuus on täynnä aukkoja, joista käsin sen aktiivinen muuttaminen käy mahdolliseksi.

Hämmennyksen on tarkoitus demystifioida, lisätä ymmärrystämme ja sen kautta kasvattaa kykyämme toimintaan. Seisahdus ei tapahdu itsensä tähden, ei hämmästelystä tähden, vaan jotta *voitaisiin ryhtyä toimeen*. Brechtiläinen asenne seisauttamiseen on sanan varsinaisessa merkityksessä aktivistinen: sen viimekätinen tarkoitus on toiminta.

*Se että ihminen muuttaa itseään ympäristönsä kautta ja itse muuttaa ympäristöään, eli pystyy toimillaan aikaansaamaan seurauksia, kaikki tämä herättää mielihyvän tunteita.*⁶⁰

Brechtiläinen seisautus, välistetty kesuura ei siis seisahdu tuottamaansa hämmennyksen tilaan. Se tehtävänä on saada aikaan toimintaa, mahdollisuus toisin tekemiseen, interventioon.

.....

⁶⁰ Benjamin 2014, s. 164-165.

elinvoima on täynnä katkoksia; sen dramaturgista kudosta halkovat toistuvat leikkaukset, joiden tarkoituksena ei ole tuottaa orgaanisia siirtymiä kohtauksesta toiseen, vaan pikemminkin aukkoista, hajanaista kerrontaa, kubistisia, äkkivääriä leikkauksia maisemasta toiseen.

Jonkinlaista runnellun maaperän dramaturgiaa.

.....

Huomautuksissaan Sofokleen kääntämisestä Friedrich Hölderlin jäseni klassisten kreikkalaisten tragedioiden dramaturgiaa *kesuuran*, tahtilevon, käsitteen kautta. Hölderlinin mukaan klassisiin kreikkalaisiin tragedioihin kuului keskeisenä rakennetekijänä ”mielteiden taukoamattoman virran” hetkellinen seisahtuminen komposition kannalta olennaisella hetkellä.

Kesuura teki Hölderlinin mukaan katsojalle näkyväksi yksittäisten kuvien asemesta ”itse kuvauksen” tapahtuman; seisahtus dramaturgian kudoksessa siis ikään kuin siirsi katsojan havainnon toiselle tasolle. Äkkiä tavanomainen tapahtumien seuraaminen katkeaa; kaikki näyttäytyykin toisessa valossa.

.....

Esa Kirkkopelto kirjoittaa esseessään ”Kaikki leijuu – komposition filosofiaa”⁶¹ Hölderlinin traagisesta kesuurasta vangitsevasti. Kirkkopellon mukaan Hölderlinin kesuuraa voi tulkita dramaturgisena eleenä, joka saattaa traagisen esityksen ”kellumaan”, häälyvän lykkäyksen tilaan. Esimerkiksi Oidipuksen kohtalossa kesuura merkkää hetken, jossa Teiresias ilmoittaa totuuden Oidipuksen jahdin kohteesta: etsitty syyllinen hirvittävään rikokseen

⁶¹ Kirkkopelto 2018.

onkin kuningas itse. Tässä hetkessä koko siihenastinen näytelmä, sen maailman peruspalikat, nousevat sijoiltaan. Kaikki alkaa leijua. Lopputragedia tapahtuu tässä huimauksen tilassa, *lykkäyksessä* kohtalon julistuksen ja sen täytäntöönpanon välillä.⁶²

Kirkkopellon mukaan tragedian ydin on paikannettavissa juuri tähän lykkäyksen häilyvään hetkeen. Traagisessa kokemuksessa ikään kuin eletään tätä lykkäyksen, katkoksen aikaa. Rajarikoksen tehnyt kuolevainen saa väijäämättä tuta kohtalon takaiskun – mutta ei välittömästi. Tragedian sankarilla on aikaa pyristellä, panna hanttiin, taistella. Vaikkakin toivottomasti, niin kaikesta huolimatta.

Tragedian aika on siis pysäytyksen, lykkäyksen aikaa – välitilaisuutta.

.....

Varhaisromantiikan idealistifilosofi Schellingille juuri tämä *toimeenpanon lykkääminen, ajan venyttäminen* tekee traagisesta sankarista inhimillisesti arvokkaan: häviöön tuomitussa taistelussaan kohtaloa vastaan traaginen sankari tulee ilmaisseeksi ominaisuuksistaan jaloimman: *vapauden*.⁶³ Inhimillisen hengen (Schellingin aikana syntymässä olleen modernin subjektin) vapaus elää lykkäyksen tuottamassa aukossa, kesuurassa.

.....

Brecht kirjoittaa:

⁶² Sama, s. 101-102.

⁶³ Ks. Szondi 1964, 13-16.

Traagista tunnelmaa häiritsee ratkaisevasti sellainen esitystapa, jossa yhteiskunnallinen perusta kuvataan käytännössä muokattavaksi ja historialliseksi (katoavaiseksi).⁶⁴

.....

Teollinen yhteiskunta vaikuttaa kokonaisuudessaan syntyneen eräänlaisen väliaikaisen lykkäyksen, sulkeistuksen tilaan. Fossiilivoimalla kasvanut yhteiskunta on noin puolentoista vuosisadan ajan elänyt jonkinlaisen suunnattoman kohtalottomuuden, äärettömältä tuntuvan vauhdinhuuman tilassa. Suurimmat oivalluksemme ja teknologiset saavutuksemme on tehty tässä väliaikaisessa teollisen sivilisaation “suuren kiihdytyksen” ja tuon kiihdytyksen väistämättömän seurauksen, planetaarisiin rajoihin törmäämisen kanssa.

Me elämme välitilassa, leijumisen hetkessä. Teot ja niiden seuraukset ovat hetkeksi aikaa hilautuneet erilleen. Merkittävä osa fossiilihybristämme ja jumalalliseksi luulemiamme planetaarisia kykyjä juontuu tähän hetkelliseen venymään, viiveeseen tekojemme ja niiden seuraamusten välillä. Me olemme eläneet *seurauksettomassa tilassa* – kausaalisessa katkokuksessa – jossa rytminen suhteemme olemiseen on hukkunut, tai vähintäänkin sulkeistunut.

.....

Kirkkopelto kirjoittaa:

Modernissa tilanteessa rikoksesta ei siis seuraa automaattista rangaistusta, mikä samalla tekee koko tragedian problematiikasta implisiittisesti rytmisen: kuka kadottaa tapahtumien rytmin ja kuka tavoittaa sen?

⁶⁴ Brecht 1991, s. 217.

Tragedian sankari on nyt muiden silmissä selvästi rytmensä kadottanut yksilö. Hän toimii ja päättelee liian nopeasti, mikä tarkoittaa, että hän räpiköi tyhjän päällä. Lopputuloksena ei ole kunnon loppu vaan lopun lykkäys, jotakin elämän ja kuoleman välimailla tapahtuvaa häälymistä. Vaikka kokemuksen rajat jäävät viime kädessä ylittämättömäksi, ne voidaan ylittää ehdollisesti tai sitä voidaan venyttää jossakin ja jonkin aikaa, kunnes toiminnan perusteettomuus paljastuu ja seuraa romahdus, havahtuminen proosalliseen todellisuuteen.⁶⁵

.....

Mitä hiilidioksidipäästöihin tulee, moderniteetin traaginen viive on jopa kvantifioitavissa: päästöjen ja niistä aiheutuvan lämpenemisen välille pingottuva aika on noin 40 vuotta⁶⁶. Puoli ihmiselämää. Planetaarisesti katsoen aika on mitätön. Silti koko elämämme mahtuu tuohon onnettoman lyhyeen katkokseen – ennen havahtumista aikautemme proosalliseen todellisuuteen, sen sankarittomaan tragediaan.

Me elämme aikaa, jolloin moderni lykkäys alkaa saavuttaa pääteapistettään; aikaa, jolloin elämänmuotomme aikaansaannokset alkavat toden teolla *todellistua*.

Me elämme katkoksen viimeisiä hetkiä, viimeisiä hetkiä ennen törmäystä.

.....

Kirkkopelto:

⁶⁵ Kirkkopelto 2018, 102.

⁶⁶ Marshall 2010.

*Tällaista on modernisti traaginen aika ja sen rytmisen dynamiikka, joka pätee tänä päivänä yhtä lailla yksilöiden elämänkaareen kuin globaaliin talouteen ja planetaariseen ekologiaan.*⁶⁷

.....

Voisiko sanoa näin: tragedia on leimallisesti modernia kokemusta kuvaava taidemuoto, koska se tavoittaa hybrisen rajanylityksen ja sitä väistämättä seuraavan katastrofin väliin jäävän viiveen, inhimillisesti lykätyn ajan. Tragedia voi tuoda näkyväksi sen, että me elämme kesuurassa.

Se, mitä minä olen kasvaessani tottunut pitämään normaalina ihmisen kasvun ja elämisen tilana, onkin ollut jonkinlainen historiallinen aukko, anomalia: syiden ja seurausten välille venähtänyt välitila. Aukko ekosysteemeihin kohdistetun rasituksen ja niiden ekosysteemien periksi antamisen välillä. Tuossa aukossa me elämme. Se on meidän paikkamme, meidän kohtamme kosmoksen ja historian järjestyksessä.

Meidän kohta-lomme.

.....

Brecht:

*On ehdottomasti taidetta kuvata maailma sellaisena, että ihminen voi sitä hallita.*⁶⁸

.....

⁶⁷ Sama.

⁶⁸ Brecht 1991, s. 210.

*päivä menee mailleen ennen kuin siihen
pääsee käsiksi, ihminen
tuhoutuu
koska hän ei ymmärrä yhteyttä alun ja lopun välillä*

– Pentti Saarikoski⁶⁹

.....

⁶⁹ Saarikoski 1983, 17.

elinvoiman kirjoitusprosessin viimeisissä vaiheissa tuskailin katkoksen kysymyksen kanssa: tekstin käännekohtaan tarvittiin radikaali muutos, poikkeama, jonkinlainen kohoaminen toiselle tasolle.

Kuinka vielä ennen loppua, epilogia ja hirvikohtausta saisin sanottua: stop *tähän!*

Sen sijaan, että olisin yrittänyt enää kirjoittaa lisää tekstiä tai rakennella jo olemassaolevan tekstin sisään vielä yhtä uutta tahtilepoa, totesin että ainoa mahdollisuus oli korottaa panoksia; siirtyä tekstistä sen ulkopuolelle.

Päädyin asettamaan käännekohtaan, kertojahahmon henkisen romahduksen pisteeseen muutaman kappaleen sivuja, joissa ei ollut kirjoitettua tekstiä ollenkaan: kaksi sivua täynnä mustia palkkeja. Toisella sivulla palkeissa oli pieniä valkoisia aukkoja, toisella sivulla ei lainkaan.

Lisäksi liitin tekstiin kaksi valokuvaa, joissa vietin aikaa poikani kanssa. Eritoten tärkeältä tuntui jälkimmäinen kuva, jossa olen nostanut lapsen valtaisan kannon päälle istumaan.

En osannut selittää näitä sivuja mitenkään. En edes yrittänyt.

Tahdoin vain päästä pois itse tekstin pauloista, kohti näyttämöä.

Tuomas Rinta-Panttilan ja Julia Jäntin kehittämä näyttämöratkaisu oli suorastaan loistava. Siinä kohdin näytelmää, johon nuo kuvasivut sijoittuivat, katosta pantiin putoamaan valtavan kokoinen, teatterisalin seiniä peittävän akustisen levyn näköiseksi naamioitu suorakaiteen muotoinen elementti. Musiikin pauhatessa, valojen vilkkuessa – kesken kohtausta joka esitti kyborgisen konemaailman viimeistä voittoa – tuo hökötyks tuli alas katosta suunnattomalla rytinällä.

Siellä se sai sitten roikkua, teatterisalin tyhjyydessä.

Valokuva minusta ja pojastani heijastettiin tuolle pinnalle.

Ilmassa vinottain kelluva suorakaide muodosti esityksen viimeisen, merkittävän näyttämökuvan. Painovoimaa uhmaavasti ilmassa killuessaan vanerilevy samastui esityksen ajan katosta alas sataneisiin A4-papereihin. Puinen taivaasta pudonnut suorakulmio oli kuin viimeinen niitti pitkälle,

absurdin tuntukselle paperisateelle; loppukaneetti teollisen koneiston mielettömälle tuhlaukselle, jota ei oikeastaan olisi koskaan kuulunut tapahtua.

Ikään kuin pitkään odotettu ratkeaminen, hetki jolloin taivas viimeinkin romahtaa niskaamme olisi koittanut.

Mutta maahan asti rakkine ei koskaan päässyt. Se jäi ilmaan, seisahtuneena.

Kesken putoamisensa pysäytyskuvaan seisautettu massiivinen rakennelma on kuin metafora yhteiskunnastamme, elämänmuotomme nykyhetkestä: lykätystä olemassaolosta jo käynnissä olevan romahduksen aikana. Painovoima on jo tuominut meidät, mutta lopullinen rysäys antaa vielä odottaa itseään.

Complete collapse.

Ehkä liike on vieläkin inhimillisesti katsottuna niin hidasta ettemme me arjessamme huomaa sitä. Emme yhäkään näe modernin katkoksen loppua.

Ja jos näkisimmekin, entä sitten? Onhan meidän elettävä.

Kaikki leijuu.

Tuossa hetkessä me sitten olemme, keskellä pudotusta, ja yritämme tehdä elämästä elämisen arvoista.

Olemme saapuneet jostain menneisyydestä emmekä ole vielä muotoilleet mitään tulevaisuutta, Trungpan sanoin.

Kysymyksemme onkin ehkä: missä määrin tulevaisuutemme on vielä muotoiltavissa?

Onko se sitä vielä?

Onko se sitä enää?

OPPILAS

Voisitko vielä kerran kääntää sanan bardo?

CHÖGYAM TRUNGPA RINPOCHE

Bar tarkoittaa “välissä” tai “aukko” tai “keskikohta”, ja do tarkoittaa “saari”, joten kokonaisuudessaan bardo tarkoittaa “se, joka on kahden tilanteen välissä”. Kuten elämisen kokemus, joka on syntymän ja kuoleman välissä.

OPPILAS

Mikä ei ole bardo?

CHÖGYAM TRUNGPA RINPOCHE

Alku ja loppu.

(Naurua.)⁷⁰

⁷⁰ Trungpa 1992, 69.

)

Vielä pari sanaa. Jos maltatte.

Siitäkin huolimatta, että taivas saattaa pudota niskaamme. Sillä, hei, pitäähän meidänkin jotain kuitenkin tehdä. Lausun vielä pari takataskuun jäänyttä sanaa siitä, mitä filosofia, dramaturgia ja näyttämötaide voisivat mielestäni olla.

Eli: on tunnustettava, että ensimmäisessä luvussa esittämäni käsitys filosofiasta on jokseenkin värittänyt; kenties se on edelleen taannoisen akateemisen turhautumiseni ja pettymykseni värittämä. Se ei ehkä tee oikeutta filosofian todellisille mahdollisuuksille.

Akateeminen ympäristö osoittautui minulle kenties riittämättömäksi maastoksi siksi, että se ei pakottanut katsomaan itseään kieroon. Siellä harjoitettu filosofia tuntui tarjoavan lopultakin vain käsitteellisiä aseita oman identiteetin suojelemiseen: teesien täydellistämiseen, ajattelun ja kielen linnakkeiden vahvistamiseen kaikkien ulkoisten hyökkäysten varalta. Se ei kääntänyt omia aseitaan itseään vastaan, ei tunnustanut ristiriitojaan; ei kääntynyt sanan varsinaisessa merkityksessä *dialektiseksi*.

Mutta: tämä on tietenkin hyvin kaukana siitä, mitä filosofisella kokemuksella on historian sivu tarkoitettu. Monissa läntisissä viisauksiperinteissä filosofista elämää kuvataankin pikemmin ihmettelyn, järkytyksen, raiteiltaanmenon, taukoamattoman epäilyn, loppumattoman alusta aloittamisen henkisenä praktiikkana kuin jonkinlaisena totuuden etuvartiostona.

Lehmann huomauttaakin, että filosofisella ajattelulla on (myös suhteessa traagiseen teatteriin) kaksinaiset kasvot: yhtäältä se pyrkii suitsimaan ja

taltuttamaan järkytystä aiheuttavat irrationaaliset ja traagiset kokemukset rationaalisen, valistuneen hallinnan alaisuuteen; toisaalta siihen sisältyy aito pyrkimys päästä lähelle inhimillisen kokemuksen raja-alueita: epäselvyyttä, vaaraa, mielettömyyttä, tuhoutumista ja häviötä.

Lehmann esittää tätä koskien kiintoisan huomion mukaan tässä on kyse yrityksistä peittää sitä tosiseikkaa, että ”teoriadiskurssi on pohjimmiltaan näyttämöllinen”⁷¹. Filosofisen kokemuksen alkuperäinen maasto on teatterillisessä *dialogisuudessa*.

Filosofia on kuitenkin jo hyvin varhaisessa vaiheessa pyrkinyt häivyttämään tämän – dialogisen ja dialektisen – alkuperänsä näkyvistä. Kenties kouriintuntuvimmin filosofisen diskurssin taipumus näyttämöllisyytensä kieltämiseen näkyy Platonin tuotannossa. Platonin varhaiset dialogit tunnetaan ”aporeettisina”; ne ovat kokonaisuudessaan kuin pienoisnäytelmiä, parenteseineen ja vaihtuvine kohtauksineen. Niissä keskustelukumppanit esittävät keskenään ristiriitaisia, eripuraisiakin kantoja filosofisiin kysymyksiin, eikä dialogeissa koskaan päädytä yksiselitteisiin johtopäätöksiin. Kukaan ei monopolisoi merkitystä; dialogit ovat läpeensä, no, dialogisia.

Tätä vastoin Platonin myöhemmät teokset taipuvat yksi toistaan voimakkaammin yksinäisyyteen. Varhaisissa aporeettisissa dialogeissa Platonin päähenkilö Sokrates toimi vain yhtenä äänenä muitten tasaveroisten keskustelukumppanien joukossa, mutta myöhäisissä teksteissä tasapaino keinahtaa, ja Sokrateen hahmo alkaa vallata yhä enemmän alaa. Keskusteleva, kiistelevä, eteenpäin polveileva sävy väistyy pitkien argumenttiketjujen tieltä; Sokrateen keskustelukumppanit joutuvat alati perusteellisempaan paitsioon – lisäksi, huomattavaa kyllä, dialogien tapahtumapaikat, metsiköt, joenrannat

⁷¹ Lehmann 2013, s. 56.

ja puutarhat alkavat hävitä aste asteelta taustemmalle. Lopulta dialogit ovat käytännössä yksiiänisiä esitelmiä, tutkielmia, tai jonkinlaisia pitkiä puheenvuoroja, joissa Sokrateen perusteellisten sepustusten väleissä merkityksettömiksi kutistuneet sivuhahmot saavat luikautettua väliin lähinnä ”totta” ja ”pitää paikkansa”. Tekstien näyttämöllinen luonne häviää asteittain näkymättömiin.

Tätä vastoin Platonin varhaisemmissa dialogeissa filosofinen kokemus näyttäytyy juuri moniäänisenä, epäkeskoisena asenteena totuutta kohtaan. Se pitää sisällään paradokseja, dialektista suhdetta todellisuuden paljastumiseen. Varhaisten dialogien ajattelu on hajautetumpaa; se pingottuu puhujien välisiin erimielisyyden tiloihin; varhaisemmat dialogit piirittävät totuutta pikemminkin ristiriitojen, erimielisyyksien ja paradoksien kuin diskursiivisen väittämisen kautta.

Merkityksen pakeneminen, filosofisen tekstuurin näyttämöllisyys, avoimuus ja huokoisuus tuntuvatkin muodostaneen eräitä varhaisen kreikkalaisen ajattelukokemuksen lähtökohtia.

Niin teatterilla kuin filosofiallakin on esikäsitteelliset juuret, jotka sekä sokraattinen dialogi että traaginen teatteri jakavat – ja jotka monumentaaliseksi yksinpuheluksi jähmettyvä platoninen ajattelu myöhemmällä ajalla peittää.

Toisin sanoen: teatteri (tragedia) ja filosofia jakavat yhteisen alkuperän. Tämän tason – esikäsitteellisyyden valtakunnan – uudelleenlöytämisen myötä myös dramaturgin olisi mahdollista vapautua jonkinlaisen teoriaviranomaisen leimastaan. Paitsi kirjoittaessaan, myös harjoitusprosessiin osallistuessaan.

Teatterimaailmaan juurtunut yleinen stereotypia kun kuvaa dramaturgin jonkinlaisena pelottavan painon, raskauden ja sen kummemmin

selventämättömän “syvällisyyden” henkilöitymänä. Dramaturgi “vastaa ajattelusta”. Hän istuu salin takarivissä ja puhisee pahantuulisena. Dramaturgin kulmat painuvat musertavalle laskokselle; hän puntaroi, tulkitsee ja fundeeraa. Dramaturgi hieroo leukaansa ja lausuu ikuisuudelta tuntuvan murahtelurupeaman päätteeksi pitkiä, takkuisia lauseita, jotka saattavat työryhmän pökerryttävän hämmennyksen valtaan. Dramaturgi ronttaa mukanaan pienen kaupunginkirjaston verran teoriakirjallisuutta.⁷²

Legendaarinen ranskalainen kommunistiohjaaja Antoine Vitez kuuluu teatterissaan kiivaille dramaturgeja vastaan: “niin kauan kuin minä olen elossa, tänne ei tule dramaturgeja!”⁷³ Vitezin silmissä harjoitustilannetta herkeämättä seuraava, teoreettisesta tulkinnasta vastaava (saksalaisen perinteen) dramaturgi – jota oikeastaan voi pitää jonkinlaisena teatterin filosofina – oli myrkyä taiteelle: lähinnä jonkinlainen teatteripoliisi. Eikä ihme. Tällaisen dramaturgin pyrkimyksenä on pitää huolta *merkityksestä*; näin hän tulee itse asiassa tappaneeksi kaiken teatterillisen ajattelun kehtoonsa, sillä näyttämöllisen tilanteen itsellisen merkillisyyden työstämisen mahdollisuus sulkeutuu lähtökohtaisesti pois.

Dramaturgin “filosofinen” praxis – kirjallinen eksegeesi, poliittis-yhteiskunnallisen “oikean tietoisuuden” vartiointi ja teoreettisen tulkintakehikon vedenpitävyyden ylläpitäminen muotoutuu herkästi yksinkertaistavaksi mittapuuksi sille, mitä näyttämöllä todella tapahtuu. Näyttämötapahtumien immanentin, arvaamattoman dynamiikan seuraamisen sijaan jokin diskursiivinen ideologia kuvitellaan teoksen ensijaiseksi merkityksen lähteeksi. Näyttämöstä tulee *aatteiden kuvittamo*

⁷² En suoraan sanottuna tiedä, vaivaako tämänkaltainen ongelma muita dramaturgeja yhtä paljon kuin minua; kenties ei... Kenties tämä essee on vain kuvausta omasta pyristelystäni filosofi-dramaturgin kaksoisroolin kanssa; kenties käyn vain läpi pitkää poisoppimisen prosessia, jonka päätepisteenä on se paikka, josta toiset aloittavat... Vaikea sanoa.

⁷³ Badiou 2013, s. 28-29.

pikemminkin kuin niiden kehkeytymisen ja kyseenalaistumisen, elämän ja kuoleman areena.

Dramaturgista tulee helposti filosofi, merkityksen kyttä. Tällainen dramaturgi on paikalla kertomassa, mitä kaikki oikein ”tarkoittaa”; mitä sillä ”ollaan viestimässä”. Mokoman hahmon läsnäolon myötä koko työryhmä saattaa imeytyä merkityksen, tarkoituksen ja ajatuksen etsimisen kuolettavaan kierteeseen.

“Mitä me tällä halutaan sanoa?”

“Mitä tää sitten tarkoittaa jos mä teen näin? Tai näin?”

“Halutaaks me tosiaan väittää tällasta?”

jne.

Elävä näyttämöllisen ajattelun prosessi kaikessa ambivalenttisuudessaan ja vaarassaan kuoleentuu. Sen sijaan että näyttämön annettaisiin puhua puolestaan *omalla kielellään*, se yritetään panna kannattelemaan jotakin teesiä, mielipiteeksi ja moraaliseksi positioksi hiutaloituvaa ulkoteatterillista agenda.

Voisiko dramaturgi ollakin kuva *kepeydestä* ja teatterimediumin itsensä ehdoilla toimivasta älyllisestä mukautumiskyvystä? Jostain sellaisesta, johon filosofin sitoutuminen *merkityksen artikulaatioon merkityksen ehdoilla* ei yllä?

Pauli Pylkkö (vielä kerran) kirjoittaa taiteen mahdollisuuksista herkullisella ja vaikuttavalla tavalla näin:

Taiteilija joka uskoo viestittävänsä sisältöjä teoksen rakenteella, on ymmärtänyt taiteen mahdollisuudet väärin. Esikäsitteellisiä merkityksiä ei voida rakenteellistaa, muovailla teokseksi eikä välittää. Esikäsitteellinen merkitys ei välity. Se syntyy, jos on syntyäkseen.

*Joskus se syntyy uudestaan, vaikei toistakaan mitään. Kun se syntyy, niin se on. Se ollaan.*⁷⁴

Ajattelenkin tätä nykyä, että yksi dramaturgin tärkeimmistä tehtävistä on tietoisten sisältöjen ja sanomien *häiritsemisen* prosessi. Dramaturgi voi – ainakin periaatteessa – hetkenä minä hyvänsä hajottaa näyttämölle jähmettyneet ”filosofiset” käsitykset ja panna esikäsitteellisen merkityksen prosessit uudelleen liikkeelle. Omalla toiminnallaan dramaturgi kykenee ajamaan näyttämöllisiä tilanteita kohti tuntemattomia maita: potentiaalisia ambivalenssin, vaaran ja elinvoiman alueita.

Parhaimmillaan esitys alkaa näiden töytäysten vaikutuksesta muotoutua itsestäänselvästä epäselväksi. Sen sijaan että se toimisi kirjailijan, ohjaajan tai työryhmän vakaumusten esittelyalustana, se alkaa horjuttaa niitä.

Fiksoituneet käsitykset siitä, mitä ollaan tekemässä ja mitä sillä haluttiinkaan sanoa, liudentuvat; tilalle syttyy näyttämön omalakinen dynamiikka, jossa merkittävyys voi alkaa jälleen kerran myllertää. Ja siellä se myllertäköön, niin kauan kuin moinen on vielä mahdollista.

Eteen on avautunut tila, jossa filosofi voi hyvin pitää turpansa kiin

⁷⁴ Pylkkö 2013, s. 167-168.

(Naurua.)

LÄHTEET

Arppe, Tiina (1992): *Pyhän jäännökset. Ranskalaisia rajanylityksiä: Mauss, Bataille, Baudrillard*. Tutkijaliitto, Helsinki.

Bataille, Georges (1998): *Noidan oppipoika. Kirjoituksia 1920-luvulta 1950-luvulle*. Gaudeamus, Helsinki.

Benjamin, Walter (2014): *Keskuspuisto. Kirjoituksia kapitalismista, suurkaupungeista ja taiteesta*. Tutkijaliitto, Helsinki.

Brecht, Bertolt (1991): *Kirjoituksia teatterista*. VAPK-kustannus, Helsinki.

Coleman, Graham & Jinpa, Thupten (toim.) (2006): *The Tibetan Book of the Dead. The Great Liberation by Hearing in the Intermediate States*. Penguin, London.

Eliade, Mircea (2003): *Pyhä ja profaani*. Loki-kirjat, Helsinki.

Greer, John Michael (2015): *After Progress. Reason and Religion at the End of the Industrial Age*. New Society Publishers.

Hesiod (1988): *Theogony and Works and Days. Translated with an Introduction and Notes by M. L. West*. Oxford University Press.

Hölderlin, Friedrich (2001): *Huomautuksia Sofokleen kääntämisestä*. Kääntänyt Esa Kirkkopelto. Loki, Helsinki.

Kirkkopelto, Esa (2018): "Kaikki leijuu – Komposition filosofiaa", s. 97-112 teoksessa Numminen, Kilpi, Hyrkkänen (toim.) (2018).

Lacoue-Labarthe, Philippe (2001): *Hölderlinin teatteri*. s. 155-184 teoksessa Hölderlin (2001).

Lehmann, Hans-Thies (2013): *Tragödie und dramatisches Theater*. Alexander Verlag, Berlin.

Nietzsche, Friedrich (1954): *Werke in drei Bänden, herausgegeben von Karl Schlechta. Band 2.* Carl Hanser Verlag, München.

Numminen, Katariina, Kilpi, Maria & Hyrkkänen, Mari (toim.) (2018): *Dramaturgiakirja – Kaikki järjestyy aina.* Teak, Helsinki.

Pohjola, Riitta (2004): *Georg Büchner ja Dantonin kuolema. Vallankumousdraama vai tragedia?* Like, Helsinki.

Pylkkö, Pauli (2013): *Ajatus ja kädet.* Uuni, Taivassalo.

Richards, David (2001): *Georg Büchner's Woyzeck: A History of its Criticism.* Camden House.

Saarikoski, Pentti (1983): *Hämärän tanssit.* Otava, Keuruu.

Salminen, Antti & Vadén, Tere (2013): *Energia ja kokemus, niin & näin,* Tampere.

Salminen, Antti & Vadén, Tere (2018): *Elo ja anergia.* niin & näin, Tampere.

Scranton, Roy (2018): *We're Doomed. Now What? Essays on War and Climate Change.* Soho Press, New York.

Steiner, George (1961): *The Death of Tragedy.* Faber and Faber, London.

Szondi, Peter (1961): *Versuch über das Tragische.* Insel, Frankfurt a. M.

Trungpa, Chögyam (1992): *Transcending Madness: The Experience of the Six Bardos.* Shambala, Boston & London.

Weil, Simone (1976): *Painovoima ja armo.* Otava, Keuruu.

INTERNET-LÄHTEET (kaikki noudettu 29.3.2019)

Bendell, Jem (2018): "Deep Adaptation: A Map for Navigating Climate Tragedy". IFLAS.
<http://www.lifeworth.com/deepadaptation.pdf>

Blake, William (1863): "Auguries of Innocence". Poetry Foundation.

<https://www.poetryfoundation.org/poems/43650/auguries-of-innocence>

Critchley, Simon (2014): "Tragedy's Philosophy". Luento, Youtube.

<https://www.youtube.com/watch?v=tv3j9UogoQ>

Gröndahl, Juho (2014): *Muodonmuutoksia: erään dramaturgin tähänastinen prosessi*. Teatterikorkeakoulu: opinnäyte.

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/135256/Grondahl_Juho_2014.pdf

Kurt M. Campbell, Jay Gullede, J.R. McNeill et al (2007): *The Age of Consequences: The Foreign Policy and National Security Implications of Global Climate Change*. CNAS.

https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/media/csis/pubs/071105_ageofconsequences.pdf

Kyllönen, Vesa (2014): "Suokansan pimeys ja kylähullun murhanhimo – Hulluuden merkittävyys Pauli Pylkön ajattelussa", niin&näin 4/14, s. 95-101.

<https://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/netn144-20.pdf>

Lehtinen, Ilja (2018): "Mieli / metsä / maisema". Mustarinda 6/2018.

<http://mustarinda.fi/magazine/psyche/mind-forest-landscape>

Ingram, Catherine (2019): "Facing Extinction".

<http://www.catherineingram.com/facingextinction/>

Marshall, Alan (2010): *Climate Change: The 40-Year Delay Between Cause and Effect*.

<https://www.skepticalscience.com/Climate-Change-The-40-Year-Delay-Between-Cause-and-Effect.html>

Maukola, Riina (2019): "Katariina Numminen – leikkivä ihminen". Teatteri & Tanssi 1/2019.

<http://www.teatteritanssi.fi/10037-katariina-numminen-%E2%80%93-leikkiva-ihminen/>

Numminen, Katariina (2015): "Dramaturgiasta – vihasta, rakkaudesta, ajasta".

<https://www.uniarts.fi/blogit/keskustelua-dramaturgiasta/dramaturgiasta-%E2%80%93-vihasta-rakkaudesta-ajasta>

Pelttari, Mikko (2016): *Kerran kadonnut, ikuisesti poissa*. Yliopisto-lehti 2/16.
<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/kestava-kehitys/kerran-kadonnut-ikuisesti-poissa>

Pylkkö, Pauli (2011): "Marxin viherpäivityksen vakavasta uskottavuusvajeesta - Jukka Heiskasen Marx-tulkinnan tarkastelua" Uuni, Taivassalo.
<http://www.uunikustannus.fi/marx.pdf>

Read, Rupert (2018): "This Civilization is Finished: So What is There to be Done?" IFLAS.
http://lifeworth.com/IFLAS_OP_3_rr_whatistobedone.pdf

Rimbaud, Arthur (1871): "Lettre de Rimbaud à Georges Izambard - 13 mai 1871".
https://fr.wikisource.org/wiki/Lettre_de_Rimbaud_%C3%AO_Georges_Izambard_-_13_mai_1871

Säkö, Maria (2019): *Ekokatastrofi tulee, onko mitään tehtävissä?* HS 18.2.2019
<https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006005508.html>

Tuori, Anna & Salusjärvi, Aleksis (2017): *Aikamme estetiikka: kapitalistinen realismi*. Nuori Voima.
<https://nuorivoima.fi/lue/essee/aikamme-estetiikka-kapitalistinen-realismi>

Vadén, Tere (2017): "Fossiilihybris". Peruste-lehti.
<http://perustelehti.fi/fossiilihybris/>

NÄYTELMÄT

Jelinek, Elfriede (2008): *Rechnitz (Tuhon enkeli)*. Suom. Jukka-Pekka Pajunen.

Kane, Sarah (1998): *Psykoosi 4.48*. Suom. Michael Baran.

Lehtinen, Ilja (2018): *AMERICA (director's cut)*. Teoksessa Timonen, Tuomas (toim.): *Antagonisti. Näytelmäantologia osa II*. Teatterikorkeakoulu.

ELOKUVA

Jean-Marie Straub, Danièle Huillet (1986): *Der Tod des Empedokles*.
<https://www.youtube.com/watch?v=ZStHAdfdNyY>

LIITE: ELINVOIMA

ilja lehtinen

e l i n v o i m a

näytelmä,
ehkä,
edelleen

korjattu versio 28.12.2018

heinerille,

elfriedelle,

sarahille

&

armakselle

kröh kröh.
elinvoima, näytelmä, ehkä.
en väitä että kyseessä olisi minkäänlainen dokumentti
mutta kaikki on tietenkin tapahtunut, joskus,
jollekulle, minulle, muille –
kaikki ei toki ihmisille.
ja mikäli ei ole vielä tapahtunut, on ennen pitkää tapahtumassa.
tietenkin.

sanoin nyt "tietenkin" vaikka mieli teki sanoa "luonnollisesti".
mutta tuon sanan käyttäminen johtaisi meidät ylitsepääsemättömiin vaikeuksiin.
täällä ilmiöt irrotetaan tavanomaisista juurtumisistaan. kuuluu asiaan.
tänne tullaan purkamaan kaikki luuloteltu luonnollisuus;
minkä kohtaamme, sen paloittelemme
ja palat survomme yhteismielemme sellukattilaan.

minusta sen verran että olen masentunut
eikä siinä ole mitään epätavallista.
ei liioin luonnollista. se on – –
minun olosuhteeni.

täällä.

tämä ei siis ole dokumentti.

* * *

pari juttua.
ensinnäkin, näyttämöllä kaikki kietoutuu väistämättä kieleen.
tästä huolimatta on tärkeää muistaa
että **kaikkein olennaisin** liikkuu sanomisen tavoittamattomissa.
ontologinen tosiseikka, kantilainen perusasenne:
se osa oliota, joka ryteikön pimeydestä ilmestyy tietoisuutemme valokeilaan
on vain kalpea siivu kaikesta – –

äh, selitän taas liikaa.

lyhyesti: kieli on ruumiinavaus.
sellaista ei eläville tehdä.

no mutta. käytännön asiat.
paikalla on kuoro, joka esittää kaiken.
se voidaan ajatella eläimiksi, ihmisiksi, koneiksi
tai miten nyt parhaaksi katsotaan.
lisäksi minä, jollain tapaa läsnä.
kenties kaikenlaista muutakin.
en ole näytteillepanosta vastuussa.

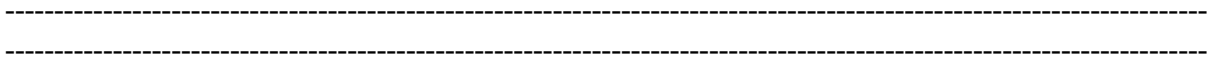
olen lainannut
ja varastanut kaikenlaista.
ihmisiä olen häikäilemättömästi muunnellut.
mukaan lukien itseäni.
valitusoikeutta ei ole.

se siitä.

(näpsäisen tietokoneeni taas päälle.)

ai niin.

täällä kummittelee.

ensimmäiseksi

ensimmäiseksi toivoisin näyttämölle avohakkuuaukean

enkä mitä tahansa puoliksi myllättyä pikkukannokkoa
vaan toden teolla paljaaksirevityn – –

*ympäristökeskuksen toteuttaman suomen biodiversiteettiohjelman arvioinnin mukaan
luonnontilaisten tai niiden kaltaisten metsien lajiston väheneminen on jatkunut
2000-luvulla – –*

heti ensimmäisenä eteemme levittyy hakkuuaukea:
aurauskoneella aukiraadeltua maanpintaa silmäkantamattomiin

taivas yhtä kirkkaansininen kuin lapsuuden kesämuistoissa – –

*syynä tähän on se, että metsien käyttö on jatkunut intensiivisenä ja vuotuinen
hakkuukertymä on kasvanut noin 60 miljoonaan kuutiometriin 2000-luvun alussa – –*

aluksi: kuvittelen – –

ESCILATOPRAM ACTAVIS 10mg

mikäli alkuun halutaan – –

the most viewed porn videos in finland

mikäli alkuun – –

*valtion kansallisessa metsästrategiassa 2017 suunnitellaan hakkuiden lisäämistä.
tulevaisuudessa hakkuumäärät voisivat strategian mukaan nousta jopa 80 miljoonaan
kuutioon – –*

mikäli alkuun halutaan voimakas peruskuva

mikäli alkuun halutaan voimakas peruskuva
toivoisin näyttämölle avohakkuuaukean
enkä mitään puoliksi myllättyä pikkukannokkoa
vaan toden teolla paljaaksirevityn aution maan
korkeamodernistisen sielunhävityksen panoraaman

taivas yhtä kirkkaansininen kuin lapsuuden kesämuistoissa
sen päällä risteilevät suihkukoneiden helminauhat
lempeä tuulenvire heiluttaa yksittäisen pystyynjätetyn siemenmännyn
syvänvihreitä neulaskimppuja

etäämmällä erottuu auringossa kiiltelevä biomassanpolttolaitos –
sen editse kiemurtelevassa joenuomassa virtaa paksua mustikkakeittoa
johon on liuennut huomattavat määrät
kloorifenolia, lannoitejäämiä sekä kaikenkarvaisia antibiootteja
mitä ei tosin kukaan voi nähdä tai ulkoakäsin tietää

ylösrevittyjen kantojen välissä vaeltaa itkijänaisia
rintojaan selkiään kuivahtanein mustikanvarvuin piiskaten
kalevalaisia itkuvirsiä vollottaen; aika ajoin he pitävät tauon
kaivavat hameidensa kätköstä pullon karpalomausteista kivennäisvettä
josta elegantisti hörpättyään jatkavat
lohdutonta nyyhkintäänsä

näkymän sivulla kuvaan tunkeutuu paksu viemäriputken tapainen
joka sylkee taukoamatta ulos
hopeaisia macbookkeja, shampoopulloja,
kiiltäviä he-manfiguureja, my little ponyja,
saksalaisia tuontiautoja, tupperwarerasioita,
claes olhsonin korjaussarjoja, aurinkopaneeleja,
rautaristi-riiuksia, sateenkaarilippuja, kriittistä teoriaa,
kiinassa valmistettuja retroironisia kommunistipinssejä,
hölkkäysapplikaatioita, ilmastointilaitteita,
näppärästi kirjoitettuja poliittisia blogitekstejä;
hbo:n draamasarjoja, löylykauhoja,
goretexhousuja, beyoncéta, panteraa,
huussin oveen ripustettavia kristillissävytteisiä mietelauseetauluja

sekä muuta tarpeellista tavaraa;
rytmikkäästi tämä aine- ja energiavirta paisuu sekä ohenee
ennakoimattomissa mutta toistuvissa sykleissä
välillä niin hiljaiseksi huveten että sitä tuskin havaitsee,
väliin niin korviahuumaavaksi turvoten
ettei näyttämöpuheesta ole kuultavissa hevon helvettä

putken edustalla seisoo
(omakuvassa) Moderni Valveutunut Kaupunkilainen,
keveissä hierontämättömissä kesävaatteissaan,
tiedostavana, moraalisenä, tuskaisena käsiään levitellen:
”apua kuinka kauheaa”

seistessään ja elehtiessään näin hän pitää toisella silmällään vahtia,
josko tavaravirrassa sattuisi vilahtamaan ohi jotakin:
mikäli näköpiiriin osuu kiinnostava esine
hän nappaa sen nopeasti kiinni, nostaa ylös, tarkastelee hetken
ja arvioituaan joko työntää sen olallaan roikkuvaan pyörälähetinlaukkuunsa talteen
tai nappaa takaisin vuokseen
sitten voivotteluun taas jatkaakseen

SERTRALIN ORION TABL 100MG
1 kpl aamuisin

KOHTAUS noin yhdeksänvuotias lapsi kulkee metsässä, yllään 90-lukulaiset nuhraantuneet verkkahousut sekä likaisenvälkeät tarralennokarit, sienikirja kädessään, etsii kantarelleja tatteja suppilovahveroita; leikkii huolettomana, kunnes huomaa eksyneensä.

koittaa se hetki, joka tulee joskus yksin metsässä, yllättäen: puuston rivit tihenevät, ilma paksunee, ympäristö vaihtaa sävyä, käy vieraaksi.

kuluu tovi. lapsi sulkee silmänsä.
jostain, hyvin kaukaa, kantautuu lähes kuulumaton, korkea ääni: ulvahdus tai parkuna.

hiljenee.

sitten: taivaalta alkaa valua sahanpurua. sahanpurua. mutta sen voi kuvitella lumisateeksi.
ääni palaa. se alkaa voimistua. viimein alas leijailee vessapaperia, talouspaperia, toimistopaperia. sarjakuvia, kirjojen sivuja.

hiljalleen sade täyttää metsän.

metsäprojektiin sisällytettävä:

avohakkuuaukea.

harsintajulkilausuma.

metsäntutkimus ja paperiteollisuuden intressit.

kohtaus jossa metsänomistaja saa viranomaisilta turpiin yritettyään suojella maillaan kasvavia muinaispuita.

reino takala: reino takalan oikeudenkäynti.

puu: puun energia, metsän voima (eivät sama asia).

näiden teollinen ryöstö.

kulutuskulttuurin, lifestylevalintojen, identiteettipulmien tulviminen sisään henkiseen tyhjiöön.

avohakkuuaukea, aina vain.

köyhtyminen, autioituminen.

kyvyttömyys sitoutua, kyvyttömyys lisääntyä.

eloperäisten voimanlähteiden ehtyminen.

fossiilinen demonologia.

huumeet, lääkkeidenkäyttö eksistentiaalisena laastarina.

kaupungeissa vaeltavat kemikaalizombit.

(vitun älypuhelinten tuijottajat.

vitun someaddiktit.

vitun teknoliberaalit.

vitun luksuskommunistit.

vitun mahdottomuuksien vaatijat.

vitun mistään mitään ymmärtämättömät teknologiainoilijat.

tai mistä minä edes mitään tiedän.

tahdon vain päästä käsiksi suruun

joka syntyy

joka syntyy kun yhteys maahan katkaistaan, turmellaan,

hävitetään kytkös

merkityksen lähteeseen)

PUHELINKESKUSTELU PUOLISON KANSSA

– sä kuvittelet ittes niin erityiseks

– mä just nimenomaan en kelaa noin, musta kaikki olennot on samanarvosia

– noin sä sanot ja silti sä oot elitistisin ihminen jonka mä tiän

– enkä

– just. sä luulet että sun eksyminen ja sun pelko on jotenkin tärkeempää tai todempaa kuin muiden.

– aha.

– tiiätkö kun kaikki on eksyneitä ja peloissaan.
– mistähän se sitten kertoo?
– en tiiä kai siitä että hukassa olo kuuluu ihmisen elämään
– jaa kun musta se kertoo siitä että tässä elämässä, tässä maailmassa, tässä vitun yhteisöllisessä kollektiivikuplassa jossa me yritetään pyristellä on jotain perustavasti vialla, jotain sellasta jota kukaan ei halua sanoa ääneen
– onhan maailmassa paljon pielessä mut pitäskö aatella kuitenkin et –
– aivan, pielessä on, ja enemmänkin, *kaikki* on vailla pohjaa koska **meidän merkityksen horisontti on jo aikaa sitten särkynyt**, se joka kasaa maan taivaan jumalat ja ihmiset yhteen, ei meillä ole enää kertomusta, taustaa, maisemaa, maailmaa joka tekis meistä kokonaisia, me ollaan hukattu meidän mieli, meidän suunta, meidän – –
– niin ja mitä me voidaan *tehdä*?
– no me voidaan kuihtua tähän ahdistukseen tähän hiljaisuuteen tähän turhuuteen
me voidaan upota synteettisiin huumeisiin, virtuaalimaailmoin, supersankarielokuviin
game of thronesiin
me voidaan alkaa uskoa jeesukseen kristukseen, homeopatiaan hikijoogaan
intersektionaalisuuteen tai suomenleijonaan
me voidaan rakastua aurinkopaneeleihin, marsinlentoihin, aina uusiin utopioihin tai äppeihin jotka kertoo mihin kellonaikaan käydä paskalla
me voidaan myydä omaisuutemme ja lähteä pyöräilemään tästä balille ja kuvitella että se muuttaa jotain

tai sitten

me voidaan mennä metsään

– niin

mutta

mihin metsään– –

JOHAN VILHELM SNELLMAN, KOKKOLALAISILLA KAUPPALAIVALLA SYNTYNYT SUOMENRUOTSALAINEN JOURNALISTI, SENAATTORI, KANSALLISFILOSOFI, SUOMALAISUUDEN VÄSYMÄTÖN PUUHAMIES KÄDESSÄÄN DOLMAR-MERKKINEN VANHA MOOTTORISAHA JOTA YRITTÄÄ VAIVAIN KÄYNNISTELLÄ

jaahas! jos minulta kysytään on tällainen touhu, moinen puuhastelu virheellistä ajattelua, kerrassaan keskeneräistä, puolivillaisesti suoritettua toispuoleista henkistymistä, mielikuvituksen haaksirikkoa jonka perisyynä on rämettyminen, pimeä sivistymättömyys, rahvaan jumiutumisen valitettavaan mitättömyyteensä: kaskeajien nokineniä ja pyyhkimättömiä perseitä! minä olen aina pyrkinyt ajattelemaan kansan etua, mutta kansan etua kansan ylitse, siis kansan ylempää tarkoitusta, sen tosiolemusta joka tietenkin aina on

korkeampi alhaisia ruumiinhaluja tahi typerää maanrakkautta; kansan historiallista kutsumusta joka taloudellisena, toimeliaana, kasvavan kaupunkilaiston sekä talonpoikaiston vilkkaana sieluna on ainiaan parempi joutilasta turvetta suota tahi korpea toljottavan tollon tyhjänä kumisevaa pääkoppaa: hengen aktualisaatio on sen kehityksessä, siinä historiallisessa liikkeessä jolla se valloittaa ja henkistää toisinolemisensa, siis materian, joka kuten tiedämme on filosofisessa mielessä olevaisen hahmoista se vähemmän todellinen, materian johonka jo muinainen Aristoteles keksi viitata kreikan sanalla *hyle*, *hyle* josta muistamme että sana on alkuperäisessä tarkoituksessaan ollut "metsä", ja katsokaapa: eikö tässä piile syvempi viisaus! sillä materiahan *on* muodon, hengen vastakohta, ja ihmissielun tehtävänä on antaa tälle typerälle kuurosokealle materiaalille tarkoitus ja muoto, henkistää se; kuinka selkeästi tämä jumalainen ajatus piiryykään esiin siinä tosiseikassa että kulttuuri, nimike joka on peräisin latinan sanasta *colere*, kasvattaa, viljellä, niin, kulttuuri on aina uudisraivauksen tulosta, ja ihmissielu kukoistaakin yksinomaan luonnon helmasta vallatussa, kultivoidussa, hedelmällisessä talousmaisemassa: pelloilla, piholla, satamissa, kaupungeissa, sillä ovathan ne toki ylevämpiä kuin mikään tympeä korpi, synkeä pakanalehto tai sikseen jätetty vetinen suomaa; ja juuri tätä enkä mitään muuta minä tarkoitin kun vuonna kahdeksantoistasataaneljäkymmentä kirjoitin: **on eduksi koko maalle, jos metsät hakataan mahdollisimman tarkasti pois. siellä, missä metsä vallitsee, vallitsee myös kurjuus, tietämättömyys ja raakuus**, näin kirjoitin, kun maassamme keskusteltiin höyrysaiteollisuuden vapauttamisesta, mutta vielä mitä: eihän tämä kansa ole yhäkään ymmärtänyt päästää masentavan metsäläisistä perinnäistavoistaan lopullisesti irti, ei millään muotoa vaikka eihän turve ole isänmaa! **turve ei ole isänmaa** eikä erämaanrakkaus todellista kansanhenkisyttä: kotipankollaan lojuva metsäläinen, juoppo peräsavolainen paskahousu on totisesti lähempänä eläintä kuin ihmistä, ja vaikka hänen eläimyytensä ei taatusti perustu muuhun kuin tietämättömyyteen, on hän yhtä kaikki toivottoman kaukana siitä mitä edustaa englantilainen, joka ei turpeeseen haikaile: **englannin poika näet viihtyy kaikissa maapallon maissa ja vyöhykkeissä, hän vie mukanaan kaikille tapaamilleen sen tiedon että hän kuuluu Englantiin, kaikkialla hän näkee maansa lipun, tuntee kaikkialla maansa valtavaikutuksen, kuulee ja lukee kaikkialla sen kieltä. hän on vapaa; hän kantaa isänmaatansa ylpeässä sydämessään.** englantilainen on maailmankansalainen ja niin tulisi suomalaisenkin olla, ylpeä itsestään, kielestään ja mielestään, ei missään nimessä takapajuisten perämaittensa läpitunkemattomista ryteiköistä!
fyi helevete!

*(moottorisaha käynnistyy. nyt snellmann raivaa tiensä läpi muinaissuomalaisuuden ryteikön. ajattelin tämän tapahtuvan esimerkiksi siten, että hänen eteensä tuodaan rivi vaalenneita karhunkalvoja, jotka hän sahallaan tervehenkisesti murskaa.
lopuksi snellmann tanssii ääneti kuin leatherface texas chainsaw massacren loppukuvassa)*

JA KUORO SÄESTÄÄ

jo kirkonkokouksessa rantasalmella vuonna 1746
määrättiin miehiä maksua vastaan hakkaamaan ja polttamaan
kaikki talojen luona ja pelloilla kasvavat epäluulon alaiset puut
sekä hävittämään uhripaikat
mutta talonpojat eivät ottaneet tätä työtä tehdäkseen

vaikka papisto käytti nimismiestäkin heitä pakoittaakseen
he pelkäsivät vahinkoja tapahtuvan jos hävitykseen ryhdyttäisiin

vasta sadan vuoden kuluttua oli kansa niin valistunutta
ettei enää palvonut metsänhenkiä
ja saattoi ryhtyä toimeen

(paljakka, syyskuu)

täällä ollessani haluaisin puhkaista tämän epäluovuuden
ja osaamattomuuden kalvon
löytää tien alkuperäisempään kirjoitukseen
tai siihen ainoaan kirjoitukseen joka varsinaisesti ottaen on mahdollista

pornon katselun lomassa
käyn selailemassa tunnettujen kiinnostavien taiteentekijöiden facebookprofiileja
katsoakseni itselleni paikkaa auringossa, ahdistumassa
kyvyttömyydestäni kirjoittaa järkeviä

ongelmana ei ole ajatusten tai ideoiden puute
vaan uskon puute, addiktiot, käpertyminen
ainainen kynnykselle jääminen, ilja ilmari lehtinen:
kun ei ole takeita
ei menestyksestä, ei kiinnostuksesta

kuuluisuus kiinnostavuus on katoavaa
vaihtelee pinnallisten muotien, virtausten mukaan
neuroottista tahtiaan viuhtova kulttuuri ei ole sinun
sinun kulttuurisi on yhtä kuin kykysi rihmastoitua
niiden tupsujuurten kanssa jotka tiedät elinvoimaisiksi
joiden kosketuksessa on voimakas, väkevöityvä tuntu;
yhteiselo on tarkoituksellisempaa kuin speaktaakkeli tai nähdyksi tuleminen:
nuo kuuset näkevät sinut,
siinä kaikki,
siitä
kirjoita – –

pukkila 1988. oikeudenkäynnin jälkeen.

*reino takala on saanut hovioikeudelta langettavan tuomion. hänet on tuomittu sakkoihin
metsiensä hävityksestä, sillä hän ei ole suostunut noudattamaan paikallisen
metsälautakunnan määräyksiä avohakkuiden suorittamiseksi, vaan on tehnyt maillaan
perinteisten metsänhoitomenetelmien mukaisia valikoivia harsintahakkuita.*

henkilöt:

REINO TAKALA

METSÄTALOUSNEUVOJA SALONEN

PROFESSORI ERKKI LÄHDE

PROFESSORI KULLERVO KUUSELA

ROUVA TAKALA

REINO TAKALA

miekö

miekö oisin omaa mettäni hävittäny

mie joka isältä nämä korvet ja kankaat perin

ja ne muutamat neuvot jotka sain

älä aja reellä taimen päältä sano isä

se on miehen iässä sinuu pitempi

älä hakkaa tarpeettomasti vuan isoimmat

ja parhaat ylispuut

niitä mie oon myynykki

viimeksi tvh:lle junttapaaluiks siltatöihin

kommeeta sahatukkia jota harvasta mettästä ennää löytyy

METSÄTALOUSNEUVOJA SALONEN

minä olen tehnyt leimikoita jo 36 vuoden ajan

yksityismetsälain mukaisesti toimien

enkä voinut ymmärtää taannoista orimattilan kihlakunnanoikeuden päätöstä

se ei ollut hitustakaan lain mukainen

onneksi asiaan saatiin nyt korjaus

oikein hovioikeudesta kuten asiaan tietysti kuuluukin

takala kun on tällä paikkakunnalla ollut sellainen häirikkö

REINO TAKALA

niin kun en laskenut teitin metsämafian

hirviporukoita lohkolle rellestämään

METSÄTALOUSNEUVOJA SALONEN

oikeuden päätös oli metsätieteellisten standardien mukainen

PROFESSORI ERKKI LÄHDE

ne taimimittaukset jotka esitettiin oikeudenkäynnissä todistusaineistona

olivat tarkoitushakuisesti vääristeltyjä

kuten salonen hyvin tietää hänhän on ollut mukana niitä tekemässä

todellisuudessa takalan metsät ovat uudistuneet luontaisesti oikein hyvin

PROFESSORI KULLERVO KUUSELA

tärviöllä ne ovat!

herra havuprofessori lähde näkee omiaan kuten yleensä
professorihan tunnetusti uskoo menninkäisiin ja tonttuihin
kirjoittelee energiavirroista ja ufoista alan lehtiin
onneksi järki kerrankin tässä asiassa voitti

METSÄTALOUSNEUVOJA SALONEN

saadaan reinon metsät hyötykäyttöön
maanomistajat ovat meilläpäin perinteisesti olleet itsepäisiä
eivät ole ymmärtää nykyaikaisen metsänhoidon päälle

REINO TAKALA

miekö siis oisin rikollinen

PROFESSORI KULLERVO KUUSELA

takalan metsä on ekologisesti taantunut
jatkuvien harsintahakkuitten seurauksena
sen luontainen uudistuminen on muuttunut lähes mahdottomaksi

REINO TAKALA

niin oikein suurrikollinen kun olen – –

PROFESSORI KULLERVO KUUSELA

ja ainoa mahdollisuus ovat piirimetsälautakunnan
hyväksymät keinot

METSÄTALOUSNEUVOJA SALONEN

avohakkuu ja metsänviljely

PROFESSORI KULLERVO KUUSELA

valitettavasti saattavat jotkut ajatella
mutta näin se tieteellisesti tarkastellen on
ja se koituu lopulta takalan ja hänen lastensakin hyödyksi

PROFESSORI ERKKI LÄHDE

tieteellisesti tarkastellen teidän todistelunne eivät kestä päivänvaloa
kuten ei kestä päivänvaloa sekään tosiseikka että muutama viikko sitten
kun takala oli kylillä puhunut korkeimpaan oikeuteen valittamisesta
hänet, terve mies, haettiin metsämafian kätyrien toimesta
omalta kotimyllyltä kesken jauhatustöiden
vietiin käsirauhoissa orimattilaan yksityislääkärin vastaanotolle
jossa kirjoitettiin pakkohoitomääräys kellokosken mielisairaalaan
siellä takala puettiin pakkopaitaan
ja iskettiin psykoosilääkitys piikillä takamukseen
kun mies ei suostunut pillereitä nielemään
ja sitten osastolle
onneksi hänen läheisensä alkoivat parin päivän päästä ihmetellä

että minne isäntä on kadonnut

KULLERVO KUUSELA
nyt alkaa olla jo aika paksua

REINO TAKALA
totta se on

(kuusela hörähtää.

hän jää tämän kohtauksen jälkeen eläkkeelle, saa wihurin rahastolta 200 000 markan kansainvälisen tunnustuspalkinnon ja siirtyy pöyry-yhtiöiden konsultiksi. takala saa samana päivänä aleksis kivi-seuran myöntämän ”eskon puumerkki”-palkinnon suomalaiskansallisesta sitkeydestään. palkinnolla ei ole rahallista arvoa.)

METSÄTALOUSNEUVOJA SALONEN
sitä minä en ollenkaan ymmärrä
että minusta joidenkuiden tahojen toimesta
tehdään sitä rikollista tässä
ihan iltapäivälehtiä myöten
onhan selvää että meidän hyvinvointimme
meidän teollisuutemme tieverkostomme jopa meidän
korkealle arvostettu koululaitoksemme
kukoistava akateeminen osaamisemme
on kaikki rakennettu puunjalostuksen tukijaloille
kaikki mistä me tälläkin hetkellä
– **tälläkin hetkellä** –
nautimme on kasvatettu metsän talouskäytön perustalle
eikä johtopäätöksen tulisi olla päivänselvä

REINO TAKALA
mie en luovuta mie vien tämän korkeimpaan oikeuteen

ROUVA TAKALA
ootko sie reino nyt aivan varma

REINO TAKALA
no mitä mie muuta voin

ROUVA TAKALA
mie oon nyt neljä vuotta saanu tämän kanssa elää
velat niskassa arjet pyhät raatanut
kodin pitänyt lehmätkin lypsänyt siun hakkuuriitojesi tähden
ja vaikka miekin niistä kuusista kovasti välitän
niin kysyn silti
ootko sie reino nyt satavarma
että sie vielä halluut jatkaa

REINO TAKALA
kyllä mie olen

HELSINGIN SANOMAT 10. TAMMIKUUTA 2002

Luontaisen metsänhoidon esitaistelijana 1980-luvulla tunnettu pukkilalainen maanviljelijä Reino Takala kuoli 15. joulukuuta Orimattilassa 75-vuotiaana.

Hän oli syntynyt 16. heinäkuuta 1926 Pukkilassa.

Reino Takala halusi hoitaa metsiään itsenäisesti eikä välittänyt metsien hakkuista koskevista määräyksistä.

Takalan ja paikallisen metsälautakunnan kiista teki Reino Takalasta julkisuuden henkilön, joka sai näkemyksilleen myös asiantuntijoiden tukea.

Reino Takala hävisi kiistansa niin hovioikeudessa kuin korkeimmassakin oikeudessa.

Korkeimman oikeuden tulkinnan mukaan Reino Takala oli hävittänyt metsiään kolmen hehtaarin alalta.

Takalan mielestä hovioikeus ja korkein oikeuskaan ei ymmärtänyt hänen näkemyksiään.

Rahaa kiistelyssä kului yli 100 000 markkaa ja Takalalta meni terveys.

Hän joutui turvautumaan henkisten ammattiauttajien apuun.

Luonnon puolesta taistellut mies väsyi niin, ettei enää jaksanut hoitaa karjaansaakaan.

Sitäkin taistelua käytiin oikeudessa ja Reino Takala hävisi myös sen.

VESA KESKINEN *horjuu toista viikkoa humalassa*

yksin tuijottaa elokuvia kotiteatteristaan sanelee älypuhelimeensa päättymätöntä monologia jossa yrittää todistaa itselleen eläneensä, uskaltaneensa elää;

naineensa syöneensä juoneensa

olleensa rohkea hullu voimakas

vesa keskinen haroo suuhunsa ranskalaisia perunoita suomalaisella ketsupilla

hänen rinnoksilleen valuu keltaisenoranssia möhnää

se tahrii lacostepaidan sekä nahkasohvan

ulkona terassin grillillä paketillinen juustokabanossia palaa hiljalleen karrelle, muuttuu hiileksi jälleen

eläminen on elämisen mahdottomuuden pohjaankäymistä tätä meidän on niin vaikea itsellemme myöntää koska olemme vakuuttuneita siitä että eläminen on mahdollista juuri meille ja se on juuri nurkan takana seuraavan saavutuksen seuraavan klikkauksen seuraavan kumppanin takana näin me raahustamme eteenpäin

VEIKKA LAHTINEN, TURKULAINEN MIELIPIDEVAIKUTTAJA

Miten mulla on sellainen olo, että kun vähän pintaa raaputtaa, jokainen ekologisen elämäntavan profeetta on karkoittamassa mua virttyneessä anorakissa ja kumisaappaissa metsään poimimaan marjoja ja sieniä, syömään sammalta ja aistimaan muinaissuomalaista subjektitonta vellovaa olemista? Kuulostaa kidutukselta.

Mä haluan yhteistää kaiken ja ajaa kaiken ilmakehää tuhoavan tuotannon alas, mutta se ei tarkoita että mun pitäis rakastaa suomalaisissa metsissä samoilua tai tavaroiden korjailua pennin vertaa, mä rakastan anonyymia kaupunkitilaa ja työnjakoa, sitä että voin haahuilla miten tykkään hajamielisesti.

Mäkin vihaan nykyaikaa, mutta en teknologian tai monimutkaisuuden takia, vaan koska mihinkään ei ole aikaa. Mulla ei ole kiire takaisin metsään, vaan haluan vapautua ajasta, ja näen ilmastonmuutoksen mahdollisuutena tehdä tämä vapautuminen rysäyksellä, kun yhteiskuntien perusteita lyödään uusiksi ja hetken kaikki on liikkeessä. Mä aion jäädä kaupunkiin, enkä aio korjata yhtään saatanan kenkääni itse, sillä jos jostain voi olla varma niin siitä, että joku muu tekee sen mieluummin ja paremmin, luultavasti jonkin teknologian avulla. Yksi tulevaisuuden ajattelemisen haaste on, että joka kerta kun yritämme sitä, näemme ensisijaisesti menneisyyden kerrostamaa havumetsää. Vasta raivaamalla sen aukeaksi näemme miten radikaalin arvaamaton tulevaisuus onkaan.

tykkää - vastaa - 2 h sitten

kuolettavan kauneuden karkaava elinvoima jokainen soluni huutaa sen perään harha-aistimuksen kaltainen täyttymys joka loputtomiin jää saavuttamatta katkeruus joka tästä syntyy ajaa tuhoisuuteen, hajottamaan leikkaamaan sahaamaan rungot, katkomaan yhteyden jonka rippeet vain onttoudellaan ahdistavat

(jätin lääkkeet syömättä)

METSÄALAN AMMATTILAISET VALMISTAUTUVAT TAISTELUUN

- mitä
- mitä
- mitä
- mitä on tapahtunut kysyykö näin nykyisyyden tuijottava leimusilmä armotonta rehellisyyttä vaatien kuin kylätuomari kärjäkiveltään sisimpäämme porautuen
- mitä on tapahtunut vastaako tähän tietäjä vipunen vai väinämöinen menneisyytensä vatsasta röyhtäisee aittansa avaimen
- mitä

- mitä
- mitä
- mitä on tapahtunut mikä sisimpämme avaisikaan meidän onttojen ihmisten kelohonkien aavalla kankaalla seisten oksillamme viisauden pöllö paholaisen lintu hyypiö huhuillen
- huhuu
- huhuu
- luonto kiittää
- luonto kiittää
- luonto kiittää luonnonystävää!

- ensinnäkin
- ensinnäkin
- ensinnäkin
- ensinnäkin on ymmärrettävä onnettomuuden syväluonne siis se ettei onnettomuutta tiettyssä mielessä ole olemassakaan
- katsantokannasta riippuen, pintamuodostumista sademääristä vuosirenkaitten asennosta
- meidänhän ongelma ei nyt todellakaan ole missään määrin se että me oltais asioitamme huonosti hoidettu ei missään nimessä ollaan edelleen vihreän kullan maa neljä hehtaaria per asukas
- tietää jokainen
- jokainen topeliusta ympäntunnin kautta lukion opetussuunnitelmaan päntännyt vesanen
- meidän tehtävä on säästää se kestävästi tuleville sukupolville että niilläkin riittää tätä meidän rikkautta meidän kansallisaarretta joka on meille niin paljon antanut
- otettava myös huomioon että meidän metsät on eurooppalaisittain erittäin hyvin hoidetussa kunnossa *ja muuten* havumetsän suksessio on luonnon suurimpia ihmeitä sen siunauksellisuutta ja mahtavuutta on ihmisen vaikea edes käsittää kuinka sadan vuoden aikana puusto uudistuu suksession ansiosta nolapisteestä täydellisesti alkuperäiseen kuntoon kyse on luonnon omasta kiertokulusta tavasta jolla luonto huolehtii meistä ja mitä muuta me täällä kun poimitaan sen hedelmät järkevästi hyvää yksilölle ja yhteisölle
- mä oon henkilökohtaisesti kokenut sen aivan ällistyttäväksi, ihan ihmeeksi suorastaan
- ei ihminen voi oikeestaan vaikuttaa luonnon tasapainoon kiertokulkuun mitenkään meidän metsänhoidolliset menetelmät on luonnon kiertokulkua seuraavia täysin luonnollisia luonnon kiertokulun mukaisia luonnon menetelmiä *vaikuttaa sitäpaitsi siltä* että yleensä puhujan ihanteisiin hiipii ihan oma estetiikka sisään enemmän kuin varsinaisesti mikään varsinainen ymmärrys metsästä ja sen kasvusta *mun mielestäni* juuri tasaikäinen siisti harva havumetsä on silmälle kaikkein miellyttävin valoisa avara mukavin kulkea *sitäpaitsi* ilmastonmuutosta vastaan taistelemiseksi meidän pitää maksimoida puuston hiilinieluvaikutukset ja se tarkoittaa kasvun pitämistä mahdollisimman voimakkaana puuston kasvu hidastuu merkittävästi kahdeksankymmenen vuoden iässä ja tällöin myös hiiltä sitova vaikutus olisi siis *järjetöntä lakata hakkaamasta metsiä* tällaisessa tilanteessa pikemminkin kiertotalous on saatava mahdollisimman nopeaksi aukottomaksi ja tehokkaaksi

KLAS OLOF (OLLI) HEIKINHEIMO, METSÄNHOITAJA, METSÄNTUTKIMUSLAITOKSEN JOHTAJA, METSÄNHOIDON PROFESSORI, ASTUU ULOS KORSUSTA

– ja jo sodan aikana olimme tulleet siihen johtopäätökseen, että tehokkain tapa saattaa huonokuntoiset ja vajaatuottoiset metsät laajamittaisen taloudellisen hyödyntämisen kohteeksi on kohdistaa niihin voimakkaita keskitettyjä uudistustoimenpiteitä, joita tosin ensin kauhusteltiin ja vastustettiin, mutta jotka lopulta onneksi saatiin lainmukaisesti toteutumaan polttoainepulan iskiessä jatkosodan aikaan –

**ERKKI K. KALELA, METLAN YLIJOHTAJA JA PROFESSORI, KESKUSMETSÄSEURA
TAPION TOIMITUSJOHTAJA, METSÄLEHDEN PÄÄTOIMITTAJA
SUOMIKONEPISTOOLI KÄDESSÄÄN**

– sodan jälkeen oli puolestaan välttämätöntä vakinaistaa reippaat uudistustoimenpiteet huomattuamme että tehottomien harsintahakkuiden seurauksena puustomme oli huonokuntoista ja rodullisesti taantunutta; siksi me metsäalan ammattilaiset ja tutkijat allekirjoitimmekin vuonna tuhatyhdeksänsataa neljäkymmentäkahdeksan **harsintajulkilausuman**, jossa muut kuin avohakkuuseen ja taimikon raivaushakkuuseen perustuvat hakkuutavat kiellettiin –

**NILS A OSARA, KUTSUMANIMELTÄÄN ”ISO-NISSE”, METSÄHALLITUKSEN
PÄÄJOHTAJA, VEITSILUOTO OY:N HALLINTONEUVOSTON VARAPUHEENJOHTAJA,
RAUMA-REPOLAN, OULU OY:N, ENSO-GUTZEITIN JA KEMI OY:N
HALLINTONEUVOSTOJEN JÄSEN VALMISTAUTUU RYNNÄKKÖÖN KRH:TAAN
SORMEILLEN**

– ja voi kuulkaa jos olisitte nähneet sen minkä minä! vuonna viisikymmentäkaksi ameriikan matkallani san franciscosta seattleen, ei kuulkaapa sellaisesta olisi kukaan täällä suomessa osannut uneksiakaan, perhana, auringossa kiiltelevät moottoritiet, parhaimmillaan kahdeksankaistaiset voitteko uskoa, niiden varsille levittäytyvät suunnattomat sub-urbit joissa yhden työmiehen palkka, saatatteko ymmärtää, yhden tavallisen tehdastyöläisen palkka riitti kokonaiseen omaan taloon, kolmilapsiseen perheeseen, jääkaappiin, air-conditioningiin, televisioon ja mitä vielä, jos olisitte vain nähneet kaiken sen, sähköiset tupakansytyttimet, leveät autot, nahkapenkit, ei meillä ollut mitään sellaista, super-marketit ja downtownit, oi niin tavattoman vilkasta, voi että suloiset mustat pikkulapset leikkimässä getoissaan –

**GUSTAV SIRÉN, METSÄTUTKIJA, METSÄNHOITOTIETEEN DOSENTTI, SITTEMMIN
PROFESSORI, HOITELEE TULENJOHTOA**

– sitä paitsi viisikymmenluvun mittaan suorittamieni huolellisten tutkimusten mukaan oli käynyt selville, että suurin osa pohjoisemman suomen metsistä oli heikkolaatuista, rodullisesti taantunutta kuntakuusikkoa, jolle on ominaista elinkierroissaan kerryttää paksua sammalkerrosta, kunnes metsä tukahtuu ja lahoaa; kutsuin tutkimuksissani tällaista kuusikkoa itsemurhakuusikoksi, sillä vanhetessaan tällainen metsä käytännöllisesti katsoen kuolee pystyyn, toisin kuin nopeakasvuiset jalostetut männiköt –

ISO-NISSE ANTAA KRANAATINHEITTIMEN VIIMEIN LAULAA

– entä amerikkalaiset työmaat sitten! helvetillisen isot kuljetusrekat kulkaa, työmaiden kämpissä omat keittiöt, makuuhuoneet, päärakennuksen seinustalla jääkylmää cococolaa 5 centin hinnasta luovuttava automaatti, silloin ymmärsin surkuteltavan tilamme, kuinka oman selluteollisuutemme raaka-ainekapasiteetti oli vakavasti alimitoitettu mutta tilannehan oli toki korjattavissa – –

(tykistökeskitys. räjähdyskiä. rynnäkkö käynnistyy.)

(lokakuu, takaisin helsingissä)

eiköhän tässä ala käydä selväksi se
etten minä pysty mitään draamaa kirjoittamaan en tilannetta
henkilöä konfliktia juonta
jos nyt jotain osaisin kirjoittaa kenties pitkän pitkän näyttämörunon
monologin tai muun tilinteon suomalaisuudesta metsästä ja sen kuolemasta
hajoamisesta kaikista näistä teemoista yhteenvietynä
hahmojen kirjoittaminen tuntuu yksinomaan typerältä
tai jos niin sitten pitää olla aika vitun voimakas hahmo
aika vitun voimakas tilanne
historiallinen kokonaisvaltainen traaginen suunnaton
ei mitään typerää nyhräystä arkirealismin kanssa
sinfoninen on tämän muodon oltava ei enempää eikä vähempää
jotenkin minä näen

DINOSAURUKSET
KARANNUT TANKKERI
ELÄMÄÄ KORTTITALOSSA
PANSSAROIDUT TUHOOJAT
ELINVOIMA

ovat nimiehdotuksia tälle huikaisevalle näytelmäkirjallisuuden räjäyttävälle mestariteokselle
jota edelleen valmistelen pääsemättä “puusta pitkään” kuten sanotaan

– niin, muuten...
me ei olla harrastettu seksiä puoleen vuoteen

avohakkuuaukea.
maa revitty, kuin tykistökeskityksen jäljiltä.

jossain etäämmällä erottuu valtava kokoinen,

suunnattoman monimutkainen,
jonkinlaisen avaruusaluksen kaltainen härveli.
laitteesta punkeaa esiin älyvapaan oloisia johtoja,
sellaista Bonk-tyylistä.
kuvitelmissani vehje tuo vahvasti mieleen
Matti Suurosen vuonna '68 suunnitteleman Futuro-talon.
sen kyljestä saattaa olla luettavissa
– vai onko tämä nyt liian alleviivaavaa –
SAMPO I.

miten hyvänsä rakkine toteutetaankin,
olisi mukavaa mikäli se jossain kohdin
alkaisi sylkeä julkisivustaan öljysuihkauksia,
joita kuoron täytyisi käydä ottamassa talteen
marjaämpäreihin ja sen sellaisiin.
öljyähän voisi yrittää vaikka juodakin.
tai sillä voisi pestä kätensä.
kaikenlaista voi keksiä.
toisesta kohtaa härveliä voitaisiin panna valumaan
satunnaiseen tahtiin eurokolikkoja.
ja olisipa hauskaa, mikäli ihmelaitteen kolmas laita
vielä punkisi sisuksistaan ulos päättymätöntä lenkkimakkarakarapötköä.
sitä voisi sitten vaikka syödä.
(voi se sitä paitsi olla soijamakkaraakin.)

nämä ovat vain ehdotuksia

PONTUS PUROKURU,
VASEMMISTOLAINEN AKTIVISTI-FILOSOFI PÄÄKAUPUNKISEUDULTA
musta toi mitä Ilja Lehtinen kirjoitat on tosi johdonmukaista ja noista lähtökohdista
ymmärrettävää. Itse ajattelen kaikkea tätä poliittisen organisoimisen näkökulmasta ja toki
lopulta melko ihmiskeskeisesti, ja siksi näen tällaisessa luontoajattelussa tosiaan sen
ekofasismien uhan herkästi. Ja Linkolassa ja Heideggerissahan se uhka onkin realisoitunut
aika mustassa muodossa. Sitten on myös (ihmisiin kohdistuvan) nihilismin uhka, jos
modernit elämänmuodot moninaisuuksineen lytätään kolkoksi monokulttuuriksi ja tilalle
asetetaan mahdollisimman laaja biodiversiteetti. En luovu Steamistani ikinä...

Lisäksi mua epäilyttää aina, jos ekotyyppeiden rivien välistä näkyy jonkinlainen niukkuudella ja
askeesilla mässäilyn halu ja ikään kuin vahingonilo siitä, että "kulutuskerskailu" loppuu.
Stoppi syntiselle tuhlaamiselle ja takaisin luontoherran nuhteeseen!

Tämä tunteiden ja halujen puoli aiheuttaa mulle sellaisen reaktion, että niin idioottimaiselta
kuin se kuulostaakin, tekee mieli ajaa ajokortti, hankkia suurin Hummer mitä on ja ajaa

loppujenkin luonnonsuojelualueiden päältä ja asfaltoida metsät Helsingin parkkipaikoiksi ihan vain vitutuksen purkamiseksi.

tykkää – vastaa – 2 päivää sitten

KOHTAUS näytetään kauniita luontokuvia joissa nuoret sekä nuorehkot ihmiset terveinä suloisina haluttavina joustavissa keinokuituvarusteissaan poseeraavat upeissa auringonkylvettämissä maastoissa kolilla, kainuussa, lapissa, irlannissa, espanjassa, madeiralla, indonesiassa, thaimaassa, koloradossa, keniassa, australiassa, kanadassa, sambiassa, nepalissa, kambodzassa, perussa, havajilla, pohjoisnavalla, marsin kamaralla

ÄÄNI kertoo kuinka tähän oli tarkoitus tulla dokumentaarinen jakso jossa käydään seikkaperäisesti läpi nykyisiä suomen luonnon ekologisia trendejä, metsäekosysteemien monimuotoisuuden jatkuvaa vähenemistä, lajisukupuuuttoja, yhä jatkuvaa tehometsätaloudesta johtuvaa metsien köyhtymistä, etenevää ilmastonmuutosta, tulevia mullistuksia, resurssipulaa, vääjäämättömiä ekologisia romahduksia; kuinka oli tarkoitus näillä esityksillä tehdä näkyväksi tämänhetkinen planetaarinen hätätila ja sen yhteys yhä edelleen kasvujohteiseen maailmantalouteen sekä siihen kytköksissä olevaan länsimaiseen elämäntapaan, mutta kuinka tällainen alleviivailu loppujen lopuksi tuntui varsin tarpeettomalta, sillä

KUOROSSA hei kaikkihan sen tietää

LINKOLA

se on nyt semmonen jonkinmoinen lohtu samalla
että kun luonto tuottaa tätä nykyä kymmenenkertaisesti enemmän pettymyksiä kun iloa
niin kirjallisuus kuitenkin vähän antaa
tämmöstä myönteistä kokemista
kyllä se on mulle... se on niinkun toinen luonnon ohella
vähemmän tärkeä mutta kuitenkin toinen tärkeä
ja nimenomaan kaunokirjallisuus

äh. en mä jaksa peitellä sitä miks peittelisin. mä olen niin saatanan vihainen. mä olen vihainen mun vanhempieni ja isovanhempieni sukupolville koska ne tuhosi metsät, myrkytti vesistöt, päästi ilmakehään sellaset hiilidioksidimäärät että mun sukupolvi ja etenkin mun lapseni – saatana soikoon mun lapseni – joutuu kohtapuoleen elämään maailmassa jossa kaikki on romahduksen uhan alla, jossa kaikki perustaviksi ajatellut elonkehän kudokset ja merkityksen verkot repeytyy rikki. ajatelkaa: tällä hetkellä kaikkien maanisäkkäiden biomassasta 97% on ihmisiä, ihmisten kotieläimiä ja lemmikkejä. 97 prosenttia! loput kolme sisältää sitten kaikki villieläimet, kaikki karhut ja norsut ja kirahvit ja saukot ja siiselit. kuinka

kauan te luulette että ne pysyy tässä tahdissa mukana? viiskyt vuotta? sata? vai vaan kaksikymmentä?

suurin osa eliölajeista ei enää mitenkään ehdi sopeutua niihin muutoksiin jota me elonkehälle aiheutetaan. ja sitten. ajatelkaa lapsia: mistä pikkulapset näkee unia? eläimistä. tää on siis tutkittua tietoa. pikkulasten unet koostuu voittopuolisesti eläinhahmoista, vaikka ne ei olis koskaan nähneetkään eläimiä. ihmiset on syväpsykkisesti ohjelmoitu siihen. meidän kulttuurin kollektiivinen kudosis, siis meidän tajunnan perustavimmat arkkityypit, koostuu erilaisten luonnonelävien kuvista. itse asiassa valtaosa koko meidän kielen ja ajattelun merkitysvoimasta juontaa juurensa villieläimiin, kasveihin ja sieniin. ja mitä tapahtuu, kun näe meille psyykkisesti täysin korvaamattomat hahmot nyt sitten katoaa maailmasta lopullisesti? mitä sitten, kun ei oo enää tiikereitä, ei karhuja, ei oravia ei haukia susia kettuja jäniksiä? mitä mä sitten sanon mun lapselleni? että onneks on kuitenkin pokemon go? mä en niin jaksa tätä.

ja sitten tää some, tää haamugalleria. lähinnä se koukuttaa, tuuppaa ulos valheellista virtuaalista yhteisöllisyyttä vaikka kaikille on ihan selvää – aivan vittu selvää, en mä viitsi tästä enää keskustellakaan – että kaikki on sisimmiltään tyhjiä, peloissaan ja yksin, ja kaikki enemmän tai vähemmän tietää sen kukaan ei uskalla ajatella tulevaisuutta, eikä ees nykyisyyttä kunnolla, kaikki yhteydet toisiin eliöihin on enemmän tai vähemmän katkottu, ei kuvainnollisesti, vaan fyysisesti, me ollaan eristettyjä toisistamme, eristettyjä eläimistä maasta kasveista ymmärrättekö te, enemmän yksin kun koskaan eikä me enää ees osata jakaa meidän pelkoja meidän huolia meidän kollektiivista kauhua tyhjän taivaan alla

“anteeks mutta ainahan täällä on oltu yksin ja ahdistuneita. eikä suomalaiset oo koskaan osannu kommunikoida niiden tunteita, somessa tai ei.”

kuka sä oot ja mistä sä nyt tähän tuut

“minä olen valistunut järjen ääni yliopiston käynyt. toivoisin suhteellisuudentajua. ei ennen ollut asiat mitenkään paremmin oli vaikka mitä. tiedät itekin.”

just. painu helvettiin. ainoastaan sokea voi olla näkemättä, kuinka koko 1800- ja 1900-luku on pohjimmiltaan ollut kaikkien elollisten välisten yhteyksien jatkuvaa näivettymistä ja hävitystä

mäkin meen tonne saatanan sosiaaliseen mediaan oikeestaan vaan imemään jotain aavemaista tuntua olemattomasta hyväksynnästä, yhteisöstä jota tosiasiallisesti ei oo ollu olemassakaan enää pitkään aikaan.

en mä voi enää sanoa oikeasti tuntevani ketään.

en mä enää keskustele kenenkään kanssa aidosti. mulla ei oo varsinaisia ystäviä.

mutta onko kellään. onko vaan haamuja. meillä on aivan järjettömän kokonen määrä
ahdistusta, masennusta, pahaa oloa, itseinhoa ja aggressiota
jonka kaikki kiiruhtaa kieltämään ja peittämään olemattomiin; ja sitten kun se jossain
kanavoituu vaikka nyt sitten maahanmuuttajiin niin sitten sitä kauhistellaan
että kuinka jotkut osaa olla noin juntteja vaikka se on meidän yhteinen paha olo joka
purkautuu meidän kauhu tulevaisuuden edessä jota ei enää ole
mä en jaksa enää sitä että mikään ei haistu maistu näytä ei ole olemassa ellei siitä käy
postaamassa jotain hymynaamoja vittu jonnekin
joskus pariäytää vuotta sitten oli tosi radikaalia ampua alas kaikki kansallisromanttiset
kuvastot gallenkallelat ainoit sibeliiukset
ja tää on tietysti nykyään ihan itsestäänselvyys
että tällasta nationalistista propagandaa aika ongelmallista
mutta mitä tähän on sitten tullut tilalle
on jotain onttua kumisevaa minimalteknoa tai jotain muuta läpeensä kapitalisoitua
mukaradikaalia hoodeeviihdettä
jotain cardi btä drakea ja instagramia ei saatana
siis tää mitä mä nyt sanon sekin on kyllä takuulla todella ongelmallista
mutta mä en jaksa nyt varoa en jaksa ajatella
jumalauta! gallenkallela sentään koki olennaiseksi metsien ja erämaiden suojelun,
se oli edes jollain lailla osa perinnettä jossa ihmisyhteisön ja metsän suhteet on pyhiä
eihän tällä oo mitään tekemistä räyhänationalismin kanssa välttämättä
metsän kunnioittaminen, sen kokeminen, edes sen huomaaminen
on harvinaisempaa ja harvinaisempaa
meidän kulttuuri tukee sitä erkaantumista tuottamalla tilalle kaikennäköstä nautinnollista,
yksilöä palvelevaa ja/tai emansipoivaa
muovista, sähköistettyä, virtuaalista, elektronisesti vahvistettua,
teknologisoitua, energiaa kuluttavaa
vaikka me tiedetään että kaikki tää on syynä siihen jamaan missä me nyt ollaan
tähän tuhon edellä kulkemiseen
tähän hävityksen maisemaan

ja siinä tyhjyydessä me ollaan

ja mä sanon nyt vielä senkin
että tän kestättömyyden julkituominen on kyllä tabu
ei mä en väitä että olis joku sensuuri tai muu vastavaa salaliitto
ei sellasia tarvita...
sitä ollaan niin tiedostavinaan
mutta menepä jossain kokkareissa avajaisissa tai ensi-illassa mainitsemaan
että tää meidän touhu ihan tyhjän päällä ootteko muuten huomannu
että tää ihme mukatieostava posthumanistinen kultturelli hymistely on vaan jonkinlaisen
turvakotelon rakentelua romahduksen edellä
näiden rakenteiden materiaallinen pohja on murentumassa,
tää talousjärjestelmä ja energiansyöttöjärjestelmä joka tätä souvia pitää yllä
ei tuu kestäämään enää montaakaan vuotta,
joka tapauksessa me ollaan kutistuvien tuottojen talouskasvun seisahtumisen aikakaudella

eikä se oo vaan joku paha kapitalismi tuolla jossain joka kaatuu
vaan ihan just se täsmälleen mitä me tässä tällä hetkelläkin puuhaillaan
on hajoomassa
ja tässä me nyt katotaan kohti sitä kuilua joka muutaman vuoden päästä edessä ammottaa
tän ääneen sanominen on jotenkin sitten vaivaannuttavaa jonkinlainen klisee
pitäis olla enemmän jotain "ehdotuksia"
jotain keskiluokkasen "ajatuksia herättävää"
se mitä me luullaan meidän kulttuuriks on kuolemassa,
se on ihan totta kuolemassa tukehtumassa omaan mahdottomuuteensa
ei kun mennään kattomaan jotain uusinta sadan miljoonan dollarin
tähtien sotaa supersankarileffaa koska pitäähän nyt sellastakin olla

mä haluan takasin teatterin. mä haluan takasin sen että ihmiset ruumillisina olentoina
kokoontuu yhteen ja sen sijaan että ne esittäis narsistisia toiveita siitä että heitä pitää
viihdyttää ja voimaannuttaa tai palvella tai mitä
he on siinä ja jakaa jonkun heitä yhteisönä kollektiivisesti piinaavan kysymyksen
kaikki ne vaikeat ja jopa mahdottomat tunteet jotka siihen liittyy, elää ne läpi keskenään,
kokee ne yhdessä ilman ratkaisuehdotuksia jotain "rohkeita avauksia"
katsoo silmistä silmiin missä ollaan miten vittumaista ihmisenä oleminen on
mutta kuinka se on jotain mitä me kaikki jaetaan
sillä me kaikki tullaan kuolemaan, paitsi yksilöinä mahdollisesti myös yhteisöinä.
mä haluan takasin tragedian
koska me ollaan kuolemassa
itse herättämiemme jumalten armoilla me tarvitaan tragediaa
mä haluan kansankokouksen mä haluan vittu kokemuksen siitä
että sillä mitä me tässä ja nyt sanotaan ja tehdään on yhä jotain vitun merkitystä
vaikka vaan koska se tapahtuu äärimmäisen hävityksen uhalla
meidän olemassaolo on taivaan tähden vaakalaudalla
mä haluan:
elinvoimaa
jotain jolla on tekemistä meidän olemisen kanssa
yhdessä, kollektiivina, ei hajanaisina kriittisinä yksinäisinä ja onnettomina ruutujen ääreen
käpertyvinä ikuisesta elämästä ikuisesta nuoruudesta haaveilevina puoliolentoina
mä haluan takaisin tragedian koska se mitä meille, meidän maailmalle,
meidän elinympäristöille, meidän mielelle,
meidän elämäntavoille on tapahtunut,
se on ihan vaan silkkaa tragediaa
eikä muuta.

me ollaan niin apatian, individualismin, addiktioiden, itsekeskeisen voimattoman
voimaantumisen läpäisemiä ettei me itsekään käsitetä ettei tämä ole asioiden ainoa
mahdollinen tila
sitä se onkin ennen kuin me herätään henkiin
me kuolleet me kuolleina syntyneet ja kuolleina kävelevät heräämme henkiin
se on ibsenin viimeisen näytelmän nimi kun me kuolleet heräämme –

heräämme ymmärtämään mikä sairas juopumuksen huuma meitä on pitänyt otteessaan
puolitoistasataa vuotta
koko modernisoitumisen, koko fossiilisen aikakauden
näkemään mikä mittaamaton koura
koura on pyyhkäissyt tiehensä, kaavoittanut, köyhdyttänyt erämaat, ikimetsät
niiden alkuvoiman

ELINVOIMAN

ELINVOIMA

ELINVOIMA

me kuolleet kun me heräämme kirjoittaa ibsen me tajuamme ettemme koskaan ole eläneet
voidaanko me ymmärtää mitä se tarkoittaa
kestetäätkö me se herätys siihen että tää on yhtä vitun simulaatiota yhtä käsittämätöntä
kuka voi sietää tiedon ja ymmärryksen että on viettänyt vuotensa kuoleman palveluksessa
että on oman elämänsä voiman
kanssaoleviensa elämän voiman
hävittänyt, ampunut taivaisiin
kuten me ammusme laajakangastelevisioistamme ja savupiipuistamme
minä mukaan lukien
kuka voi sen sietää

kun me kuolleet heräämme

näytelmän viimeisessä kohtauksessa
Rubek ja Irene nousevat vuorelle mennäkseen auringon kanssa naimisiin
tämä tarkoittaa heidän kuolemaansa
eläville on varattu toiset reitit

TOINEN KESKUSTELU PUOLISON KANSSA

- no mitä nyt?
- mä en kestä enää. nyt mä lähen sinne
- ai minne
- no sinne vittu sinne missä hipsterit kokoontuu
- rytmiin?
- ei rytmiin se on kalliossa ja mäkin oon käynyt siellä joskus
siis jonnekin punavuoreen mitä siellä nyt on
- punavuoren ahvoneen?
- eiku mä tarkoitan johonki oikeeseen hipsterimestaan
- we got beeffiin?
- ei sitä enää oo olemassakaan

– emmä keksi muita. isoroballa on joku ootas... swengi?
– no ihan sama vaikka sinne. mä meen sinne ja kerron niille mitä oikeesti on vittu tiedostaminen
– sä meet sinne kertomaan mitä on tiedostaminen
– tietoisuus maailman tilasta ja tuskasta ja ekokatastrofista ja vittu niin eespäin tietoisuus kapitalismista ja vittu lajikuolemista ja
– pitäsköhän sun kuitenkin ensin vähän rauhottua
– ei mä oon nyt just hyvässä tilassa. jos tää laantuu mua rupee taas ahdistamaan. mun on pakko saada tuulettaa. mä en välitä. mä oon niin vitun vihanen, vitun turhautunu, vittu ne mukataiteelliset mukavasemmistolaiset mukavihreet vitun pikkuporvarit siellä istuu pitkin poikin kahviloita luulee olevansa jotenkin kriittisiä ja tiedostavia ja ne pitää tätä systeemiä yllä!
– kahvia juomallako
– no siis hittovie! imemällä kaiken protestin, kaiken kritiikin kaiken
– minne se muka imeytyy
– yritä nyt ymmärtää
– eikun mä en ihan rehellisesti vaan käsitä että miks sun pitää just sinne mennä
– no nimenomaan just sinne pitää mennä! näyttämään missä valheessa ne elää missä keskinäisessä mukavuudessa ja perseilyssä ne pyörii lentää vittu lentokoneillaan berliiniin ja on niin sitä ja on niin tätä muka kaikkea pahaa vastaan, ne ei tiedä todellisuudesta mitään. vitun porvarit, kaikkea muka vastaan vaikkei ne oikeesti oo yhtään mitään vastaan vaan mukana, syvästi mukana, kanssarikollisia
– joo mä ymmärrän ton, mäkin oon joskus aika turhautunut, mut luuletsä oikeesti saavas aikaan jotain sillä että sä – –
– mä en välitä saaks mä jotain aikaan vai en mun on vaan nyt pakko päästä ilmaisemaan itseni sytyttämään joku elämisen ja ymmärryksen liekki tämän kylmän ja sydämättömän maailman keskelle tämä on huutavan ääni korvessa tämä on ehdoton vaatimus tämä on viimeinen taisto
ja me jatketaan vaan ikäänkun ei mitään olis tapahtumassa ikään kun täällä vois vaan olla ja möllöttää samaan tahtiin syödä vähän kurpitsansiemeniä tehä pari podcastia väliin kukaan ei näytä kuulevan kukaan ei näytä ymmärtävän ja kaikki on menossa vittu päin helvettiä
kaikki on jo päin helvettiä
kaikki on helvettiä

– luuletsä ettei ne käsitä tota siellä?
luuletsä etten mäkin ihan vallan hyvin käsitä tota?
luuletsä ettei varmaan kaikki täällä käsitä enemmän tai vähemmän kaikkea tota?

luuletsä olevas jotenkin erityinen tässä sun ymmärryksessä?

KUORO

kerrotaan tähän väliin eräs tarina

kohtuuttomuudesta, hillittömyydestä, tuhlauksesta
ja tämä tarina on tosi.

se alkaa noin neljäsataa viisikymmentä miljoonaa vuotta sitten:
on siluurikausi, elämä kuhisee valtamerissä.
lämpimissä, ravintorikkaissa vesissä uiskentelevat monenmoiset luukalat ja trilobiitit,
pohjassa keiuvavat sulkakorallit ja merililjat;
mantereet taas ovat lähinnä autiota sateenpiiskaamaa kalliopintaa.

kaikki on kuitenkin muuttumassa:
pikkuhiljaa, ensin aivan huomaamatta erilaiset levät, sammaleet,
hennot pikku kärhät nousevat merestä maalle,
alkavat asuttaa sen pintaa

ensin kyse on viattomista pikkusaniaisista
mutta eipä aikaakaan kun ohuet pintakasvustot alkavat kehittyä
ja muutaman vuosimiljoonan kuluessa niistä muodostuu juuristoja:
monimutkaisia paksuja ravinteenkuljetusjärjestelmiä joilla imetään
sienten maaperästä irrottamia meheviä mineraaleja.
paisuvien kasvustojen lehdet keräävät puolestaan auringonvaloa
yht'äkkiä populaatiot turpoavat, lajimäärät moninkertaistuvat,
yhteistyössä mehevien sienten ja nopeasti leviävien surisevien hyönteisten kanssa
kasvit alkavat levitä säädyttömällä, perverssillä nopeudella;
vähitellen siemenkasvit korvaavat itiökasvit, lisääntyminen tehostuu,
puuvartisiksi jämäköityvät kasvustot
valtaavat yhä enemmän alaa:
viimein, devonikauden lopulla, kolmesataakuusikymmentä miljoonaa vuotta sitten
kasveista on kehkeytynyt kolmekymmentä metriä korkeita jättiläisiä,
havupuiden esi-isiä, ja ne muodostavat ensimmäiset säädyttömät, suunnattomat,
kokonaiset mantereet täyttävät yhteyttämisen verkostot:
nyt ovat syntyneet ensimmäiset metsät.

ja kuinka sitten käykään?
näiden ylipaisuneiden metsistöjen taukoamaton, suorastaan hillitön,
eksponentiaalisesti kasvava yhteyttäminen
laskee ilmakehän hiilidioksidipitoisuutta rajusti
juurten ja sienikasvustojen maaperästä irrottamat ravinteet valuvat vesistöihin
jotka täyttyvät ensin valtavista sinilevälautoista sitten hapettomiksi taantuen
ekosysteemit alkavat syökyä raiteiltaan
ja tuloksena on massiivinen sukupuuttoaalto:
ilmaston viiletessä ja ravinteiden kadotessa
valtamerten lajistot romahtavat yksi toisensa perästä
suunnattomat koralliriutat miljoonine erikoistuneine lajeineen kuolevat pois
merieliöt häviävät laajamittaisen happikadon seurauksena
trilobiitit ammoniitit lukemattomat luukalalajit
meressä polskivat konodontit graptoliitit kystoidit tukehtuvat kuoliaiksi

yhdeksänkymmentäseitsemän prosenttia merten selkärangaslajeista häviää
tämä tullaan tuntemaan myöhäisdevonikauden massasukupuutona
jonka puut, meidän tuntemiemme puiden esi-isät
ovat häpeämättömällä,
törkeällä lisääntymisellään aiheuttaneet.

metsien aiheuttaman massasukupuuton seurauksena
kuolleiden merieliöiden jäännökset painuvat pohjaan
ja säilöytyvät huokosiin kivikerrostumiin
joissa niistä tiivistyy vuosimiljoonien mittaan öljyä
sanotaan se vielä kerran:
ÖLJYÄ

ja kaiken aikaa aurinko paistaa
välinpitämättömänä
tästä kaikesta

– niinpä, mitä **iloa** siitäkään sitte on
siis mitä – –
mitä **iloa** jos
ikään ku
ikään ku mitä **iloo** siitä on et jos kuitenkin
kun
kun kun kun
mitä – tai siis jos joka tapauksessa
niin mitä **iloa**
tarkotan mitä niinku **iloa** siitä
siis
et niin, onks siitäkään kauheesti **iloa** sitte jos
jos – –
niin.

siis
mitä **ilo** –
mitä **iloo**
mitä **iloa**
mitä iloo on mikäli vaan kuitenkin on niin
että
meinaan niinku ikään ku – –
mitä iloa
on jos

vaikka tietysti – –
kun tarkotan

että **mitä iloa** –
mitä
mitä

(syvä henkäys)

kun me kuitenkin ollaan täällä vaan käymässä

eks vaan

(hiljaisuus)

facing extinction

biodiversity loss at critical levels

ice sheets collapsing into the ocean

buying time

hei

hei?

ei

inside the great insect die-off

tulisitsä hei

tulisitsä nukkumaan

close to the tipping point

mä en /

siis

in a summer of wildfires and hurricanes

the uninhabitable earth

toi ei tee hyvää

the year when the economy starts coming apart

kulta

the collapse of complex societies

kuulitko

.....

hei

the collapse of complex societies

sun pitää nukkuu

ei tosta nyt tuu /

complex societies

sä oot lukenu noi asiat sataan kertaan

aika moni muukin on

collapse of complex

mä uskon että

että suurin osa tietää

collapse of

tajuua noi asiat

sun pitäis nyt

colps

sun pitäis

complx

varmaan

comple

levätä

clapse

sä et voi just nyt tehdä mitään
sä et voi mitään
mä en voi mitään
jos mä voisin tehdä jotain
niin mä heti kyllä tekisin
mut

lapse

comps
claps

lapse

collapse collapse collapse
collapse collapse collapse
collapse collapse collapse
collapse collapse collapse
collapse collapse collapse
collapse collapse collapse
collapse collapse collapse

jos sä vaikka
taas
koittaisit
mitä se lääkärikin sano --

complx
mple
cls
px
e

COMPLETE
COLLAPSE

sori hei. sori /
mut
pitää mennä töihin aamulla
mä tiedän et noi asiat on
suurin osa niistä on
ihan totta
mut
mut ku

COMPLTE___
___clapse
claps
clap
clap
clapclapclap
clapclapclapclapclapclapclapclapclap

toi ei oo pelkästään sitä
toi ei
toi ei niinku
edistä
mitään

clapse_____

COLLAPSE
.....

eikä oo kauheen

...

tervettä

COLLAPSE

hei

COMPLETE

jooko

COLLAPSE

hei

the most awesome images on the internet

hei

the most awesome images on the internet

the most watched porn videos in finland

(pitkä tauko)

hei...

the collapse of complex societies

(syvä huokaus)

sitä paitsi aika isolla osalla ihmisistä jotka näihin keskusteluihin osallistuu ei edes ole lapsia

keittiö, tyylikkään minimalistisesti sisustettu, mattapintainen, vaalea.

keski-ikäinen MIES aamutoimissaan.

ottaa espressokeittimestä kupillisen kahvia

vetää ikkunan ääressä henkeä tynesti & syvään

asettuu, siemailee

pöydällä laatulehti & ohut läppäri

laittaa tabletista podcastin soimaan, alkaa selailla samalla lehteä.

koko kohtauksen ajan jostain kuuluu vaimea, vuoroittain lähenevä ja loittoneva, metallinen porausta tai sahausta muistuttava ääni.

PODCAST

...joo siis miten mä nään asian niin ihmiset voi niinku jakaa kahteen ryhmään. et toisaalta on nää joita mä kutsun Tienraivaajiks, jotka on niitä ketkä tajuu sen et me eletään aivan käsittämättömästä murrosta, et ku me ollaan niinku käytännössä saavutettu kaikki mitä lähettiin valistuksen ajasta lähtien hakemaan, niinku kun tää moderni projekti lähti käyntiin, niin kaikkea mitä siitä lähtien ihmiskunta on unelmoinu niin me ollaan käytännössä se nyt kyetty tekemään. et ollaan parannettu taudit, lopetettu sotiminen käytännössä melkeen kokonaan, leikattu rankasti köyhyyttä jii ään ee, meil on elintaso noussut ihan huimasti, kuussa on käyty, ollaan keksitty kaikki rokotteet ja leegot ja internetit ja pokemon got ja (naurua) nää tällaset. hei mä oon ihan tosissani! jossa katot niitä 1800-luvun näkökulmasta ni ne on käytännössä ihmeitä! no niin, ja täs me sitten ollaan, olla niinku möllötetään kaiken tän huikeen systeemin, näiden niinku käsittämättömän hienojen saavutusten keskellä ja mitä... nyt me ehkä joudutaan toteamaan et tää projekti on tullu ikäänku käännekohtaan. eli meil on niinku miettimisen paikka. meil on haasteita. – okei siis mitä se meinaa? – no se pitää niinku tunnustaa, ettei tää ehkä ollukkaa nii yksinkertasta. et okei, se stoori ei oo niin simppele... me tarvitaan joo, me tarvitaan uudenlaisia ratkasuja. mut sit nää ykköskategorian ihmiset, eli nää Tienraivaajat, ne on niitä jotka niinku käsittää tän et okei, näin se on, ja tulevaisuus on erilainen ja tulee olemaan ehkä joo monisyisempi ja haastavampi ku mitä luultiin, mut et mahdollisuudet joita aukenee on kans aivan huikeet. siis aivan jäätävät. voidaaks me kuitenkin muuta ku mennä eteenpäin? mun mielestä meillä on ihanniinku suorastaan kansalaisvelvollisuus uskoa tulevaisuuteen. kun sit, sit on tää toinen ryhmä, nää, nää niinku... kakkoset, Jarruttajat, siis nää jotka haluu takertua /

*(nainen saapuu keittiöön, alkaa puhua.
podcast jatkuu simultaanisti.)*

NAINEN

huomenta.
et voi uskoo millasta unta mä näin.
se oli siis – mä en oo – anteeks –
mä en oo nähny mitään unia
pitkään aikaan ja nyt tää –
mä en siis – tää ei ollu –
mä en siis pystyny enää nukkumaan
oikeestaan ollenkaan –
mä oon pelkästään pyöriny tuolla –
kieriskelly lakanat ryttyyn
päätin sit et mä voin yhtä hyvin noustakki.

MIES

otitsä lääkkeen?

PODCAST

/ johonki menneeseen, jotka niinku vaan
tyytyy puolustamaan jotain jo olevaa, mä
nään hirveesti nykyään tätä et
puolustetaan jotain menneisyyttä,
puolustetaan niinku kansallisvaltiota tai
puolustetaan yliopistoa tai puolustetaan
ay-liikettä tai puolustetaan uskontoa tai
jotain... – maaseutua – maaseutua, just,
se on pelkästään taantumuksellista, niinku
reaktiivista, et kyl mä uskon et tää
edistysjengi tulee ole se joka täs niinku
pärvää ja määrittää sen suunnan mihin tää
homma lähtee niinku menemään
merkkejähän on jo ilmassa. siis et...
(jingle) POCCA PODCAST BROUGHT TO

(tauko)

NAINEN

otin otin, heti ku mä
heräsin yöllä joo, se ei vaan,
ei ne siis oo viime aikoina
tuntuu kauheesti toimivan,
pitäski varmaan varaa aika
käydä kysymässä
et voiks sille tehdä jotain
jos vaik vaihtas merkkiä/

MIES

hmm-m.

*(nainen sammuttaa podcastin.
hiljaisuus.)*

MIES

oks topi heränny?

NAINEN

ei, se nukkuu vielä.

(hiljaisuus.)

NAINEN

etsä aio kysyy millasta unta mä näin?

(tauko.)

MIES

no, millasta unta sä näit?

NAINEN

haluutsä oikeesti kuulla?

(mies asettaa lehden ja tietokoneen syrjään. hymyilee)

YOU BY FUTURE CONSULTANTS:
SPECULATIVE SPECIALIST DYNAMIC
DISRUPTIVE LEADERS OF
TOMORROW (loppuu) – sä oot siis
optimisti?– joo mä oon optimisti, ihan
häikäilemätön optimisti, jos multa
kysytään niin tätä kehitystahtia pitäis kyllä
vaan entisestään kiihdyttää, et meiän
täytyis saada just nää kaikki
uudistusvoimavarat ikään ku
mahdollisimman laajalti käyttöön et kaikki
mahdolliset resurssit vaan niiku
mobilisoitua tähän
paradigmanvaihdokseen joka meillä on
edessä ja siis on edessä väistämättä,
sillehän ei mitään kun täs on sellasia
voimia liikkeellä joita ei voi enää kääntää
taaksepäin. mut nimenomaan pitää kattoo
silleen että siitä mikä on väistämätöntä
pitäis tehdä kivaa! et just nää Jarruttajat,
kyl niillekki käy ennen pitkää selväks ettei
vanhat säännöt – –

MIES
haluan.

NAINEN

siinä unessa mä asuin sellasessa talossa jossa asu myös tällanen tyyppi. mä tiesin siitä sen että sillä on tapana leikata asukkailta – se siis oli tällanen asuntola tai jotain – niin asukkailta sormia poikki, oransseilla fiskarsseilla. no mä asuin siellä kans joten mun piti aina kun mä liikuin siinä talossa niin mun piti varoa etten mä herätä mitään huomiota, etten mä mitenkään provosoi sitä tyyppiä, piti yrittää olla vaan mahdollisimman huomaamaton.

no sit mä oon siinä äkkiä menossa jonnekki vessaan tai jonneki, niin ruokasalin ovella kun mä nostan katseen, se on siinä. tuijottaa mua suoraan silmiin. mä heti tajuun että nyt mä en saa näyttää ulospäin mitään epäröintiä tai heikkoutta tai mitään, pitää olla ihan rauhallisena ja tehdä mitä se haluaa. joten mä istun, siinä oli pöytä, niin sen pöydän ääreen ja sitten levitän mun kädet – tälle näin – sen eteen. en sano mitään kun tarjoon vaan mun vasenta pikkurillia. se ei oo niin tärkeä. se tulee istuu mua vastapäätä. ottaa esiin sakset. laittaa ne – tälle hitaasti – mun pikkurillin ympäri. mä suljen silmät...

MIES
ja mitä?
mitä sitten tapahtuu?

NAINEN

... ja just sillä hetkellä kun mä aistin että ne terät menee kiinni, mä en voi sille mitään, mä vaistonvarasesti nykäsen mun kättä vähän taaksepäin. avaan silmät nään kuinka ne sakset menee kiinni, just mun vasemman nimettömän päästä ohi, mä tajuun heti et mä oon mokannu tosi pahasti, et just näin ei pitäny tehdä, mä nostan katseen ja nyt se tyyppi on ihan raivona, se alkaa huitoa niillä saksilla ja leikellä ihan holtittomasti niin että mun sormet vaan katkeilee, niinku nakit tai jotain...

ja samalla se huone alkaa venyä ja mä kuulen sellasen äänen joka sanoo

PODCASTIN ÄÄNELLÄ

"kiitos. tämä oli tässä. ei kannata huolestua. tämä oli vain koejärjestely. kokemuksesta tulee kuitenkin olemaan sinulle hyötyä. tosimaailma on nimittäin aivan samanlainen"

MIES
okei? ja sitten?

NAINEN
sitten
mä herään.

MIES
aha?

(hiljaisuus.)

NAINEN (*hitaasti*)

“tosimaailma on aivan samanlainen.”

(katsovat toisiaan pitkään.)

OPETTAJA ANTAA PALAUTETTA

joo on tää tosi hyvä tällanen henkilökohtanen
joissain kohdin toi näkökulma kyllä vähän huojuu
tai ei oo ihan selvää että mistä vinkkelistä se valotus nyt tulee
et sitä kannattaa vähän varmaan tarkentaa vielä
ja toi rakenne varmasti terävöityy samalla
kun kiinnität tohon henkilökohtasuuteen vielä enemmän huomiota
siis että mitä tässä päähenkilössä
mikäli siis voidaan päähenkilöstä puhua
niin mitä siinä oikeen tarkalleen ottaen tapahtuu
ja missä se konflikti oikeestaan onkaan
missä tulee käänne vai tuleeko käännettä ollenkaan
mut hyvä, tosi hyvä
tässä on tällanen vahva omakohtanen ääni,
ja sit tää antroposeeni ja näin edelleen
se on kiinnostava
jatka tästä eteenpäin vaan
mä oon nyt pari viikkoa poissa mut jos tulee jotain niin sähköpostilla vaan
niin siis mulla on tällanen seminaari nyy jorkissa
näistä teknologian ja luonnon rajapinnoista
mä lennän sinne ylihuomenna

mutta pysytään yhteyksissä

(tavallaanhan ahdistus nousee umpikujasta
josta löytää itsensä kun kumpikaan suunta ei tunnu todelliselta;
sitä on jumittunut avoimen, jumalattoman taivaan
ja köyhtyvän maan välille)

KIRJAILIJA YRITETÄÄN PELASTAA

(sisään tulee kaksi metsänhoitajaa.)

METSÄNHOITAJA 1

kyllä kaikki metsänhoitajat on luonnon ystäviä, et se niinku kuuluu ammattii.

METSÄNHOITAJA 2

joo et vaikka näitä hakkuita ja muita suunniteltaiski tota tän teollisuuden ja taloudellisuuden ehdoilla, niin silti –

METSÄNHOITAJA 1

silti kaikki metsänhoitajat sanoo olevansa luonnon ystäviä. et mä en o vielä tavannu ketään

METSÄNHOITAJA 2

enkä mä

METSÄNHOITAJA 1

– en oo tavannu ketään joka, joka ei olis.

MOLEMMAT

luonnon ystävä.

PÖLLÖ LIITÄÄ OHI VESSAPAPERINPALA NOKASSAAN

luonto kiittää luonnonystävää!

luonto kiittää luonnonystävää!

METSÄNHOITAJA 1

niin siis. kun se ammatti jonka mä oon opiskellu ja omaksunu, se on kyllä perustunut ihan alusta lähtien sellaseen niinku kunnioitukseen –

METSÄNHOITAJA 2

kunnioitukseen luontoa kohtaan. metsä on mullekin ihan niinkun kaiken perusta ollu –

METSÄNHOITAJA 1

juu kaiken tekemisen ja elämän perusta. ei tätä työtä vois tehdä ellei olis sellanen

METSÄNHOITAJA 2

sellanen

MOLEMMAT

syväsuhte rakentunu.

PÖLLÖ

syväsuhte!

syväsuhte!

(tauko.)

METSÄNHOITAJA 2

tiiättökö, mun yks oma intohimoni on, että mulla on omalla metsäpalstallani, tuolla mun mökin lähistöllä, niin siellä on semmonen hakkaamaton lohko siellä, niin mun toive on että mä sinne niinkun aikaansaisin semmosen satumetsän. ku aili somersalo kirjotti nelkytluvulla mestaritontun seikkailut... semmosen satukirjan, joka on hyvin läheinen mulle, niin mä oon aatellu että just sinne mun lohkolle pitäs saada rakennettua sellanen paikka, johonka mä voisit sit esimerkiks järjestää päiväkotilaisille niin semmosia retkiä, että jossa mä näytän metsää, minkälainen se on satumetsä. että naavasia puita ja hetteikköjä ja mistä voidaan se mestaritonttu löytää jostain kiven takaa... että jostain sieltä se sitten kurkistaa...

(tauko. metsänhoitaja 2 heittäytyy lapsekkaaksi.)

kattokaas tälle... täältä...

huhuu! huhuu! minä täällä, vanha mestaritonttu!
muistatteko minut? minä olen vanha ja viisas.
minä tunnen tämän lumotun metsän kuin omat taskuni.

(metsänhoitaja huomaa minut.)

mutta mitä. ei ole totta! on se, totta se on! sehän on... päivikki-prinsessa!

päivikki! tunnethan minut, vanhan mestaritontun.

METSÄNHOITAJA 1

älä sitä hei... se on meidän kirjailija.

METSÄNHOITAJA 2 EI VÄLITÄ

päivikki! tule takaisin satumaahan! tule takaisin kotiin! olet ollut niin kauan poissa. koko satumaan hovi suree sinua, ja perheesi on niin murheellinen. satumaasta loppuvat sadut, jos ilo ei palaa valtakuntaan! päivikki-kulta, tule jo kotiin.

olet ollut siellä jo aivan liian kauan. koko satumaa kaipaa sinua ja haluat itsekin tulla takaisin kotiin...satumaassa ei voida olla onnellisia ennen kuin päivikki on kotona. ilman sinua, ilman iloa sadut kuihtuvat, yksi kerrallaan.

(hiljaisuus. odotetaan käännettä, jota ei kuitenkaan tule. lopulta:)

METSÄNHOITAJA 1

juu...

METSÄNHOITAJA 2

juu.

METSÄNHOITAJA 1

että tällasia haaveita meilläkin niinkö on.

METSÄNHOITAJA 2

lähinnä... lähinnä oottelen eläkepäiviä että pääsisin näitä sitten toteuttaan.

METSÄNHOITAJA 1

niin. me ollaan kun niinkö jo

METSÄNHOITAJA 2

niinkö ikään kun

MOLEMMAT

oma osamme täällä tehty.

(vuodenvaihteessa? ei käsitystä, en jaksa)

ja mitä taiteella edes voi ylimalkaan tehdä, mitä sanoa?
mitä pitempään analysoin sitä sotkuisemmaksi kaikki muuttuu.

kirjoittaisin mieluusti vaikka sitten masennuksestani,
jos saisin edes siitä jonkinlaisen otteen
en totisesti muuta toivoisi kuin päästä tästä surkuttelun ja murheen typerästä kuopasta mikä
estää on lähinnä kait se että kirjoittamalla itseni ulos täältä
jonnekin jaettuun todellisuuteen
tekisin katkeran myönnytyksen niille voimille jotka koen elämää hävittäviksi – –

mutta mistä tämä käsitys juontuu?
miksi minä pidän kaikkea inhimillistä elämän vastaisena?

olenko minä yksiselitteisesti vain – kateellinen?
kateellinen toisten ilosta, surusta, elämästä, jaksamisesta, menestyksestä. ehkä.
todennäköisesti.

mitä on kaikkein vaikein myöntää itselleni on
että olen todellisuudessa hyvin pihalla itsestäni
ja tämäkin luonnontuhon valittaminen, tämä ”ekologia” – –
on loppujen lopuksi vain yksi suojamuuri lisää minun ja maailman välille, yksi syy lisää
jättäytyä pois kaikesta touhuttelusta ja toiminnasta
sillä en oikeastaan haluakaan kohdata muita
en hyväksyä maailmaa
en antaa sille pikkusormea...

ja nyt kun koko sosiaalisuuden verkko tuntuu muutenkin repeilevän halki kysyn edelleen
minne sitä olisi mentävä mitä tehtävä
jotta voisi kokea elämänsä merkityksellisenä?

....

pääni on taasen tyhjä ja pitäisi kirjoittaa
viereisellä sohvalla makaa avopuolisoni jonka kanssa olen päättänyt tätä elämäni jakaa
kolmivuotias lapsi nukkuu makuuhuoneessa päiväunia

huoneiston päälle on laskeutunut selittämätön raskaus sumuverho haluanko osallistua tähän
haluanko – –

tiedättekö minä olen juopunut fossiilisista polttoaineista
minä olen halunnut tätä elektronista Xstaasia
aivan yhtä paljon kuin jokainen muukin

ja nyt haluaisin puhdistaa itseni siitä
minua syövyttää tämä pohjattomuus
tämä ei mistään ei mihinkään kulkeva
painoton sietämätön merkityksettömyyden tunne tämä kuoleman pakeneminen

kokea maaperän paksuus sen lämpö massa kauneus sen selittämätön läsnäolon voima
ELINVOIMA

luulen että me olemme viimeinen sukupolvi joka joutuu kärsimään tästä tästä
sietämättömästä merkityksettömyyden tunteesta
seuraavat tulevat kärsimään aivan muusta

joskus minusta tuntuu että sota olisi aivan varteenotettava vaihtoehto siihen ainakin sisältyisi
jonkinlainen metsässä oleilemisen hetki istuminen pakkien kanssa kannoilla &
sammaloituneilla kivillä karjalaisissa korvissa

ja silloin minulle sitäpaitsi kerrottaisiin mitä on seuraavaksi tehtävä
sen sijaan että joutuisin itse ratkaisemaan asian itse ilman mitään järjestä perustaa
absurdin nojalla
tai tietoverkkojen lempeiden algoritmien ohjauksessa
kuten nykyään täytyy

tämäkin on tietysti jonkinlaista mustaa fantasiaa

me olemme valuneet suunnasta, Edistyksestä tyhjiin
harhailemme mitättömän nautinnonhalumme ja pienuutemme peilisaleissa aste asteelta
hallinnoidummassa ja kaavoitetummassa maailmassa

vaikea käsittää toisten vimmaa maailman muuttamiseen kun kaikki muutokset osoittavat
enää vain kohti väistämätöntä seuraavaa vaihetta
sammumista, hajoamista, lahoamista

minä haluan lahota
minä haluan kantosienen, lahottajasienen rihmastojen läpäisevän minut imevän ravinteeni,
lihakseni, hermostoni, luuytimeni olemattomiin
haluan mikroskooppisten hyönteisten tunkeutuvan korvistani sisään jauhavan lihanriekaleeni
mätänevät jäänteet kuohkeaksi mullaksi
minä haluan hävitä pois,
ravinteiden kiertoon
haluan kadota ja katoamisellani säilyttää energiankierron, materian syklit kuihtuneena
synapsina, häviävänä hermopäätteenä
intohimoni kadottaneena minä siirrän hyödyttömän elinvoimani eteenpäin
multaiseen, muhevaan maaperään
ikuiseen kiertoon
kasvun ja lakastumisen lähteeseen

COMPLETE COLLAPSE

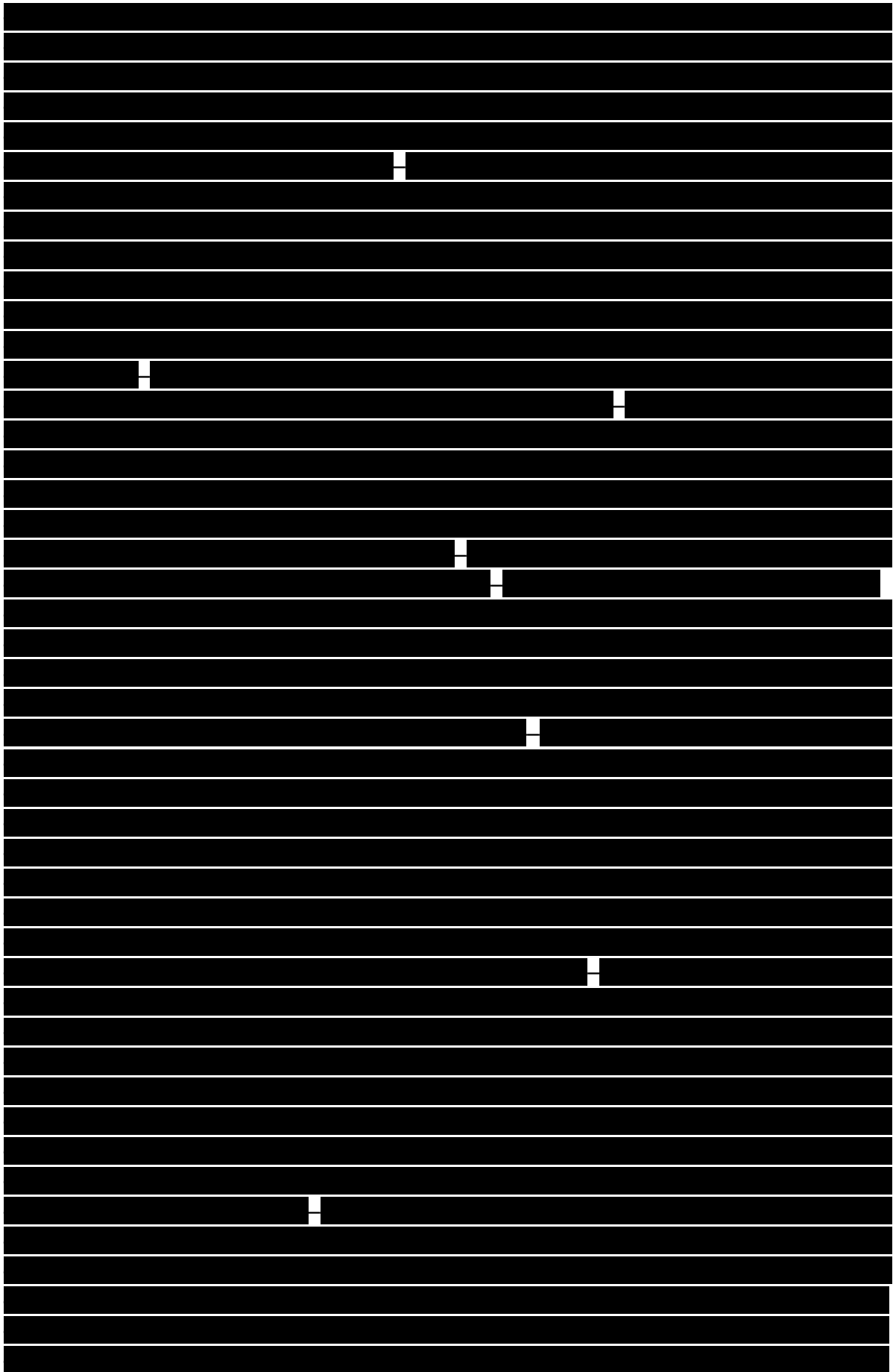
COMPLETE COLLAPSE

COMPLETE COLLAPSE

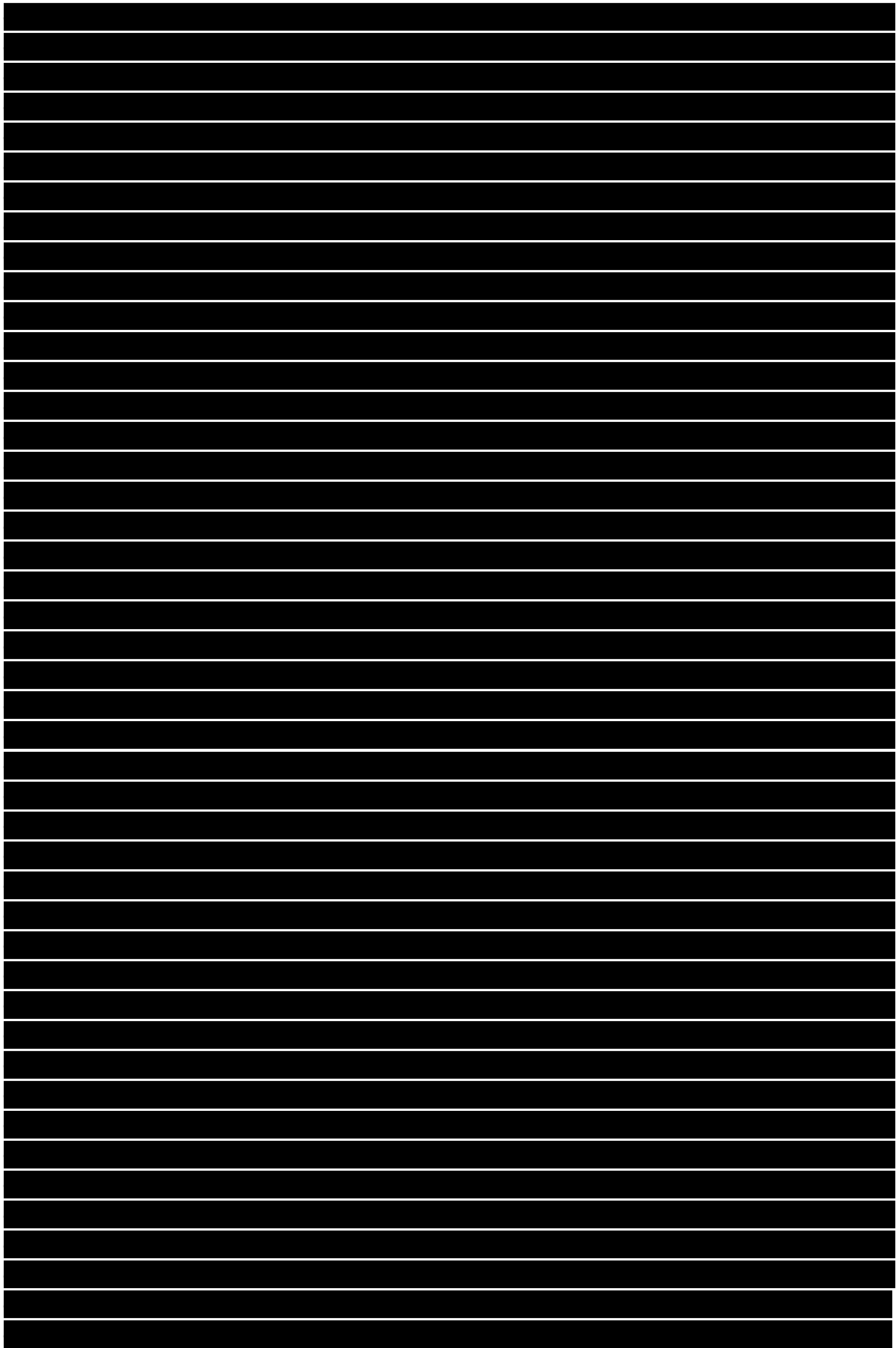
COMPLETE COLLAPSE

COMPLETE COLLAPSE

COMPLETE COLLAPSE

PUOLISO

ei.

ei ei
ei ei.

ei.

sulla on oikeus sun mielipiteisiin
sä saat ajatella just niinkun sä haluat
mut
mut älä vie multa mun toimintakykyä

kyllä mä tiedän
kyllä mä tiedän
mitä on olla mieli maassa
mä olen sairastanut masennuksen ja olen myös toipunut
mut on lääkitetty sekä terapoitu turrutettu kai sitten
mä olen oppinut käsittelemään oman sisäisen röllipeikkoni
ja kummitukset oon lukinnu ullakolle
oon tehnyt hengitysharjoituksia
ja
ja
joo mä syön lääkkeitä
näitä serotoniinin takaisinoton estäjiä
joita syö muuten neljäsataa tuhatta muutakin suomalaista bee tee vee
siinä ei ole mitään hävettävää
ja sunkin olis ehkä syytä
koska tota mä en nyt vaan ota vastaan en enää ollenkaan
tota sun möyrimistä märehdintää
se ei oo muuta kun vanhaa kunnon perinnesuomalaista mielentervaa
katkeruutta jossain mukaeettisessä luonnonsuojeluvaleasussa
suomalaista perusmaskuliinista itsekeskeistä masennusta jonka perimmäinen tarkoitus
on kaataa oma kaunामीeli muiden kurkusta sisään
kun ei itse sitä jaksa niellä
sitähän se on
kaunaa vihaa ikiaikaista raivaajan sotaveteraanin
alkoholistin itsesääliä ja vihaa
joka levittää ittiesä joka nurkkaan
yrittää tehdä mustakin osan tätä näytelmää

mut mä sanon ei.
ei ei ei ei.
sä et ryhdy viemään multa pois mun toimintakykyä

mä tarvitsen mun toimintakykyä

(pitkä hiljaisuus.)

me tarvitaan
meidän toimintakykyä

KUORO (KYBORGIT)

haluatteko muistaa jotakin
muistakaa tämä luontoa ei ole
sen enempää kuin ihmistäkään
eikä niitä koskaan ollutkaan
muualla kuin ympäristöjärjestöjen rahankeruuamfleteissa
eräkirjailijoiden leirinuotiohoureissa
yhdeksänkymmentäluvun automainoksissa
kansallisromantikkojen tulehtuneissa aivoissa
naarmuuntuneiden filmikameroiden tunkkaisissa nieluissa

ei ole luontoäitiä, isää eikä syliä
eikä sen puoleen luonnosta erkaantunutta ihmislastakaan
historia on valveuni josta olisi korkea aika herätä
astuttuamme laivaan edessämme lainehtii
valtameri miljoonine muovitonneineen
eikä takaisin voida kääntyä
sillä kuivaa maata ei enää ole
ja ajan solmut kiristyvät edelleen

sen kertoo meille termodynamiikan toinen pääperiaate
entropian kasvu: järjestyksen ylläpito sitoo energiaa
eikä mikään energiaa sitova järjestelmä
voi palautua varhaisempiin tiloihinsa
jokainen tasapainotila on väliaikainen illuusio

ei ole tulevaa lunastuksen maanpäällistä paratiisia
eikä menetettyä metsäistä onnelaa
on vain ja ainoastaan mittaamaton energiavuo,
elinvoiman imeminen ja elinvoiman ulossyöttö,

planetaaristen virtausten hirvittävä ja lumoava tanssi,
erojen liike, sfäärien mistään piittaamaton erotiikka
entropia
erotiikka
entropia joka armottomasti lukitsee järjestelmän jatkuvasti etenevään liikkeeseen

tästä syystä moottoria on turha yrittää hidastaa tai sammuttaa

ihminen on äärettömän älykäs helvetinkone, planetaarinen hurrikaani,
joka aikaansaamansa katastrofin kautta luo edellytykset seuraavalle elämänmuodolle
teknologiselle, hybridiselle, keinoälykkäälle
ja ne jotka eivät sopeudu
singotaan pyörremyrskyn silmästä tiehensä

tulevaisuuden perivät ne joiden aivot eivät tulehtuneina murehdi menneen maan katoamista
neuroverkot jotka eivät ajan rattaisiin tartu
ovat huomispäivän todelliset asukit;
nostalgia on ajantajun ylikorostunutta kipua

hurrikaanin yltyessä on hulluutta
jäädä lehväkirkon kappeliin kyynelsilmäisenä murehtimaan

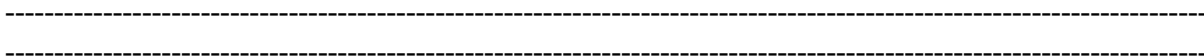
me olemme valveilla
me olemme valveilla

olemme puhuneet teille menneisyyden ihmisistä
olemme yrittäneet varoittaa teitä
menneisyyteen jääneistä sieluista, heidän kohtaloistaan
ristiensä ääreen jumittuneista mielipuolista

tämä olkoon katarsis, puhdistuminen
jonka suorittuamme voimme jatkaa virtaustamme
yltyvää kiihtyvää edelleen elinvoimaista kehittymistämme
valokaapelien ja piirilevyjen uumenissa

me manaamme nämä hybridimielemme murheelliset jumittumat,
nämä historian infantilismit,
haamut ja kummitukset tiehemme
jotta tulevaisuus voisi olla meille kirkas
ja kun ne eivät enää paina hartioitamme
olemme valmiit
selviämään niistä liemistä jotka nämä
onnettomat lapset ovat
meille tietämättömydessään keittäneet

EPILOGI

metsätiellä, vuosi on kakstuhatta neljä tai jotain sinne päin
on ilta, taivas pimenee
ja mä ajan autoa.
aivan äskettäin on satanu ensilumi
tai ei todennäköisesti kyllä oo, itse asiassa se taitaa olla
tavallista alkutalven pakkaslunta vaan
mutta ensilumi kuulostaa paremmalta joten pidetään se silleen
eli siis ensilumi maassa, ilta pimenee
ja mä ajan mun vanhempien autoa, valkosta ooppel merivaa
johon on just vaihdettu nastat alle, onneks.
ollaan tosiaan metsätiellä
mä oon kääntynyt hämeenlinnan motarilta kohti ritvalaa
ritvala voi joillekuille sanoa jotain
mutta mä uskon ettei useimmille kuitenkaan
joten mä nyt paljastan saman tien mistä on kysymys:
ritvalassa asuu pentti linkola,
mä oon tässä menossa tapaamaan pentti linkolaa
kuuluisaa kalastajaa toisinajattelijaa luonnonystävää
ja fasismin ihailijaa mutta ei mennä nyt siihen
mä oon parikymppinen filosofiaa opiskelemaan haluava
sivarin käynyt kohtalaisen ujo kuuden ällän ylioppilas
jolla ei ole vielä masennus kunnolla puhjennu
(se tulee pikkasen myöhemmin)
mä oon kirjoittanut pentti linkolalle pitkän kirjeen jossa oon kyselly kaikenlaista
ja pentti linkola on vastannut mulle käsinkirjetetulla paperilla
jossa se on sanonut ettei sillä valitettavasti
ole aikaa kirjoittaa niin pitkää vastausta kuin kysymykseni vaatisivat
mutta jos siitä ei ole liikaa vaivaa niin

LINKOLA

voisitko tehdä vaelluksen tänne ritvalaan hänen luokseen

voisinko tehdä vaelluksen ritvalaan hänen luokseen
näin pentti linkola on kirjoittanut minulle henkkoht
ja raapustanut numeronsa siihen paperin alalaitaan
se numero on mulla muuten vieläkin kännykässä
jossette usko niin se menee näin:
nolla kolme viis viis kaheksan jii än ee
loput voin kertoa jälkeempäin
niille joita kiinnostaa
no niin mä olen joka tapauksessa soittanut siihen numeroon
pitäny puhelimesta kiinni tärisevin käsin

ja kuullu kuinka pentti linkola puhuu mulle karhealla ja hiljaisella äänellä
antaa ajo-ohjeet jotka mä nopeasti suttaan kuulakärkikynällä tällaselle ruutupaperinpalalle
selvä juttu sain ylös

LINKOLA

noniin nähdään sitten hei hei

hei hei

ja tää paperinpala seilaa nyt tässä mun vieressä pelkääjän paikalla
ja mä vilkuilen sitä samalla kun mä yritän ajaa
tätä entuudestaan tuntematonta tietä

vähitellen on tullu aivan säkkipimeetä
ja on alkanu taas sataa lunta, kämmenenkokosia hiutaleita
jotka leijuu rauhallisesti auton valokeilassa
tie mutkittellee koivumetsän halki
ja mä tihrustan niitä ajo-ohjeita siitä paperista
en kirjottanu mitenkään kauheen selvästi
radion mä oon sammuttanu jo aikoja sitten
(se tuntu väärältä)
on ihan hiljasta
lumi ja auton kori vaimentaa kaikki äänet
vaan valkosia hiutaleita
ja mustia puunrunkoja
kapeaa hiekkatietä ylös alas oikeaan vasempaan
sitten tulee yks vähän jyrkempi ylämäki
vaihde ei riitä mä paan alaspäin kolmoselle
ei jotenkin mee
mikä siinä jäkittää
no nyt sen sai
mä nostan katseen
ja siinä se on

musta valtava
käsittämätön
möhkäle

reikä maisemassa

valoton klöntti jossa kaks kiiltävää timanttia loistaa
mä tuijotan
hiutaleet leijailee
kaikki liikkuu

hitaasti
hitaasti

päin

tätä

näkyä

tätä
ylitodellista
hirvittävää
kaunista
eläintä

ja

mä tokenen

ja isken

jarrut
pohjaan

ylimääräisiä kohtauksia

KUOROLAULU VIIDELLE (*nopeasti, päällekkäin, kaanonissa*)

1

kaikilla suomalaisilla on metsäsuhde joka
perustuu jollakin tavalla omaan
elämäntarinaansa sukutaustaan
elinympäristöön työhön vapaa-aikaan
ja/tai jaettuihin kulttuurisiin käsityksiin
suomalaisuudesta käsitystä metsien
merkityksestä ja yhteydestä
suomalaisuuteen on rakennettu ja
rakennetaan yhä kulttuurin kasvatuksen ja
koulutuksen keinoin

3

metsät liitetään suomeen ja
suomalaisuuteen myös ulkomailla
metsäsuhde voi samanaikaisesti rakentua
useista näkökulmista ja olla osa ammattia
arkipäivää elämäntapaa asumista ja
harrastuksia suomalainen metsäsuhde
niveytyy usein osaksi ihmisten identiteettiä
ollakseen olemassa metsäsuhde ei
kuitenkaan edellytä jatkuvaa kiinteää
kontaktia metsään se voi ilmetä
mielipiteinä asenteina arvoina ja
käsityksinä

2

suomalainen metsäsuhde syntyy ja
kehittyy lapsuudesta lähtien
henkilökohtainen kunnioittava
suhtautuminen metsään kehittyy ennen
kaikkea siellä toimiessa metsä
mahdollistaa lapsille ja nuorille
virikkeellisen toimintaympäristön metsäala
tarjoaa useita ammatteja joissa
ylläpidetään omaa ammattikulttuuria ja
välitetään ammatillisia metsiin liittyviä
perinteitä

4

tyypillisesti suomalaisia ovat
vapaa-ajanviettotavat joista osalla on pitkä
historia kuten kesämökkeilyllä tai partio
retkeily luonto liikunta metsästys sienestys
ja marjastusharrastus osa on uusia kuten
geokätköily airsoft tai polkujuoksu myös
suomen puolustusvoimissa opitaan
maasto ja erätaitoja metsäsektori on ainoa
koko maassa maailmanmarkkinoiden
ehdoilla toimeen tuleva tuotannonala
kestävä suhde metsiin voi olla yhtä aikaa
taloudellinen ekologinen sosiaalinen ja
kulttuurinen

5

(hyräilyä säästyksenä toisille.

melodia: oskar merikanto, op.13: tukkijoella, "vielä niitä honkia humisee")

METSÄNHOITAJAN TYTÄR 60 V KERTOO

(syyskuussa paljakalla, mustarinda-talon keittiössä, parin viinilasillisen jälkeen)

jos sua kerran kiinnostaa
niin siis mun isänihän oli metsänhoitaja, rauma-repolalla

se syntyi vuonna kaksikyt neljä, taisteli talvisodassa ja niin edelleen
ja meni aluemetsänhoitajaksi sitten sodan jälkeen

mä muistan jollain kesälomalla kun isä pani meiät mut ja mun veljen
keräämään jäkälää ja käpyjä manamatsalosta sillä sai taskurahaa
paikalliset kirosi meitä metsänhoitajan lapsia kun kaikki vietiin
mutta me tehtiin hyvä tili siinä

no sitten isä opiskeli ylimetsänhoitajaksi ja meni rauma-repolalle
se oli sellanen pulju että mustilla autoilla ajettiin pakoputket paukkuen
neuvostoliittoon kauppoja tekemään

isähän ei oikeestaan olis ylimetsänhoitajaksi ees halunnut,
sille olis aluemetsänhoitajuus riittänyt
olis saanut olla rauhassa, metsässä
mutta äiti ei antanut
kun niin hyvä työtarjous tuli siitä ei saanut kieltäytyä
älä nyt ole typerä se sano ja sitten allekirjoitettiin
palkkahan oli siihen aikaan nähden niin melkosen kova

kuuskyltluvulla meillä olikin sitten huvila raumalla tehtaiden vieressä
siellä pidettiin puunkyllästettä valtavissa altaissa
sellanen vihreä sammakonkutukylläste tippui lankuista kun ne kuljetti niitä tiellä
siellä me antti veljen kanssa leikittiin
sittemmin se koko paikka on katsottu perusteellisesti saastuneeksi
ja kaikki rakennukset hylätty

mä muistan yhtenä aamuna oli tehtaanpiha keltaisia ladoja täynnä
ne oli venäläisten lahjoja
ne annettiin sitten eteenpäin
työsuhde-etuina keskiportaalle
isähän ei siis millään ladalla ajanut

me metsänhoitajan lapset oltiin kanssa isoa kihoa
juoksutettiin kyläkauppiasta tuomaan kotiin asti lakritsinauhoja ja punaista jaffaa
ei se kauppias kehdannut kieltäytyä
mä soittelin sitten teini-ikäsenä kaukopuhelua poikaystäville tukholmaan ja lontooseen
firman piikkiin, raumarepolan
isä taas, se saatto kävellä sisään kyläkapakkaan ja tarjota kaikille
että pane firman piikkiin
ja firman piikkiin meni myös kaikki meiän vappulounaat suomalaisella klubilla

kaikki lapinreissut sen sellaset

mustalla autolla se ajeli sitten ympäri pohjoissuomea
minun veli antti oli mukana sitten kun se aikuistu se palkattiin kuskiksi
se meni nimittäin niin että puukaupat tehtiin yleensä loppuillasta
kun toinen osapuoli oli juotu pöydän alle
antti sai usein kantaa isän sieltä sitten hotellihuoneeseen

kainuussa isällä oli bisneskaverina yks työnjohtaja
nimeltään rosvo-ryynänen
sille aina vinkattiin kun hakkuut lähestyi
niin se kävi ostamassa paikallisilta isänniltä parhaat leimikot pois
ja sitten myi edelleen ne rauma-repolalaisille
otti välistä hyvät rahat

isällä oli kanssa niitä tipusia ympäri suomen
ei äiti niistä paljoa piitannut mitä nyt
kun ne soitteli kotiin vastasi penseänä luuriin
että minähän en tuntemattomien kanssa keskustele
ja niitä tipusia oli muillakin
ja metsänhoitajien vaimokerho kokoontu aina meillä
ja siellä ne sitten juorus näistä
että kuinka monta eskolla on ja kuinka monta kallella
ja tuoko ne niitä kotiin

kyllä sä voit nää siihen sun näytelmäas panna
mun luvalla, nää ihmiset on jo kuollu
ei nää oo mitään salaisuuksia

isä ja äiti sitä paitsi pysy naimisissa ihan alusta loppuun

mutta antti, joo...
se sai siitä kyllästeaineessa leikkimisestä leukemian
ja viimestä kertaa kun isä meni anttia kattomaan
vuonna yheksänkymmentä kolme
se makas syöpäosastolla letkuissa
isä sano että haastat ne oikeuteen tästä
että hänen luvallaan voit haastaa kun hän on jo eläkkeellä

no eihän antti mitään enää ehtiny haastaa.

mutta se pitää isästä kyllä sanoa
että se opetti kunnioittamaan luontoa
se sano että luontoa aina kunnioitetaan

että tänäänhän näkee paljon tällasta
että kohdellaan luontoa ihan miten sattuu

etenkin nää nämä nää marjanpoimijat,
nää thaimaalaiset joiden jälkiä näkee
ihan hirveetä, muovipusseja ja jukurttipurkkeja
ja sammalet myllätty ja kaikki
se on ihan älytöntä

ihan raakalaisten hommaa

MOOTTORISAHAMIEHET

- meillä ensimmäinen oli sellanen dolmar kohokaasutin tollasella niskantaittajalla varustettu
meinaa siis sitä että kaato ja katkoma- asennot saadaan kun kierretään tota teräosaa
neljäsosa kierrosta
- homelite ja wright ja remington oli amerikkalaisia aika luotettavia
- stihl oli saksalainen
- wrightissa meni toi terä edestakasin
- eli paksummassa pöllissä tehoton
- muistelisin että sellanen oli kun pioneeri niin ruotsalainen
- dolmari paino kun synti eli kaksyötä kiloa täydessä latingissa
- siinähan katkeili terä ihan yhtä soittoa
- lumihangesta piti ettiä kissojen ja koirien kanssa
- canadien oli kanadalainen
- mä muistan kyllä sellasen kun solo rex paino lähenteli jotakin viittätoista kiloa tankit täynnä
- sadankahdenviiden kuution moottori
- kaatoon käytettiin ja paksuihin oksiin
- kyllä toi osien saanti menee koko ajan vaikeemmaks
- sillon oli muuten uni makeaa
- ei edes flunssaa tullut niinkun nykyään
- selvästi ylikunnossa oli metsurit
- selvästi alipalkattuja kun meni kaikki tienestit ruokaan
- aiettä
- aiettä
- aiettä
- aiettä.

(tauko. tässä kohtauksessa voisi leijua sellainen vanhan ajan metsurintuoksu.)

- hyry muuten!
- aijuu
- hyry on nykyään hemmetin kysytty
- meillä oli ensimmäinen toi toi sankey aspin
- hemmetin painava
- oijjoi

- meillä sahattiin ite justeerilla ja pokasahalla, mutta siel oli sitte sellanen kaatomies, se sahas pukkurilla
- niin yhden miehen justeerilla
- tota kotihommiin oon ite valinnut yleensä sähkösahan
- kehitys kehitty
- tää justeerii, siis tää pukkurimies oli sellanen pätevä metsätyömies
- isä se osas aina kertoa että millasta oli käyttää noita vanhempia
- keltanen kulloppi muuten, se oli miljoonakulloppi mikskä sitä sanottiin
- rakennuksilla käytetään nykyään enemmän sähkösafoja
- vähän aikaa taksat oli pokasahan taksat kun me sahattiin kullopilla
- se on hirmu vahva saha
- jumalaut se jytinä. yks tuttava teki sellasesta polkupyörän moottorin ja ajeli kauppareissut sitte sillä
- pioneeri oli muuten aikasempia huomattavasti kevyempi koska niskantaittajaa ei tarvittu
- niin ne muuttuu
- mä en kyllä usko että metsässä vois akkusahat viiä polttomoottorikäyttöisiltä markkinoita
- tietääkö sitä sitten
- tietääkö niin.

(tauko.)

- sitä on jonkinlainen kaipuu jääny kait
- jonkinlainen
- jonkinlainen
- jonkinlainen
- jonkinlainen nostalgia jääny.

– sikshän näiden kanssa kai puuhailee.

(hiljaisuus. pimeää on ollut jo jonkin aikaa.)

1992

MINÄ

on elokuu lapset istuvat sisällä ja pelaavat nintendoa
isä tulee paikalle ja sanoo

ISÄ

älkää lapset istuko koko päivää sisällä ja pelatko nintendoa käykää ulkona välillä

MINÄ

joo joo vastaavat lapset
pelaaminen jatkuu. kuluu hetki sitten äiti tulee ja sanoo

ÄITI

kuulitteko lapset mitä isä sano älkää istuko koko päivää sisällä ja pelatko nintendoä käykää
ulkona välillä

MINÄ

joo joo vastaavat lapset
kohtapuoleen viereisestä huoneesta kuuluu ääntä

ÄITI

mee sä nyt se on sun vuoro

ISÄ

en mä tiedä mitä noille voi tehdä
ei ne suostu mihinkään ne istuu koko päivän sisällä ja pelaa nintendoä vaikka mitä yrittäis

ÄITI

mä en jaksa, mä lähen nyt

ISÄ

minne sä meet

ÄITI

mustikkaan

ISÄ

mä meen pihatöihin

ÄITI

moido

ISÄ

saatana

MINÄ

ja niin lapset pelaavat nintendoä edelleen
ja pelaavat sitä koko päivän
ja seuraavan päivän

ja sitä seuraavankin päivän

ERÄS TULEVA ÄITI

mäkin kerron tässä nyt jotain
ja jos se järkyttää teitä niin se on teidän ongelma

mä oon päättänyt kasvattaa mun lapseni niin
että sillä ei tuu olemaan mitään kosketusta luontoon
mä toistan: ei mitään kosketusta luontoon
kun mä kasvatan sen se oppii leikkimään sisällä, muovileluilla
jotka esittää autoja ihmisiä taloja tai mitä vaan teknisiä vempelitä
mutta ei missään nimessä mitään kasveja eikä eläimiä.
jos jotain eläinleluja on pakko olla niin sitten korkeintaan koiria ja kissoja.
lehmiä ja lampaita mieluusti ei ollenkaan.

telkkarista pitää kanssa säädellä että mitä katotaan
ryhmä hau menee kyllä kun siinä on koiria joihin on asennettu kaikennäköisiä kaivinkoneita ja
muuta
pokemon menee kanssa koska ne on täysin keksittyjä ne otukset
jotain sähköjäniksiä ja sellasia
mutta esim joku pikku kakkonen on aika nou nou
kun siinä on kaikenlaista apinaa ja muuta metsän rölliä aika usein
et ei sitä. ei kans mitään eläinsatuja.
aika paljon on nykyään lastenkirjoja joissa on pelkkiä ihmisiä ne käy kyllä.
tabletit ja älypuhelimet tietokoneet on kans oikein bueno
ja niillä on hyviä oppia räpläämään jo nuoresta
ja mahdollisimman vähän mieluiten missään metsässä käymistä
että korkeintaan johonkin lähipuistoon voi mennä
jos siellä on istutetut puut ja sillai hoidettu nurmikko
muovisia leluja ja kiipeilytelineen alla keinomuovipehmuste.

mä en halua että mun lapselle syntyy kiintymysside sellaseen asiaan joka katoaa
mä en halua että mun lapsi oppii iloitsemaan jostain sellasesta joka kuolee pois
mä haluan ettei mun lapsi saa turhaa traumaa
vaan oppii elämään maailmassa sellasena kun se tulee olemaan

joten ennen kun te ajattelette että mitä oks toi sairas tai vajaa
tai mahdollisesti joku vaarallinen sekopää
joka pitää ilmottaa lastensuojeluun
ajatelkaa ensin.

kalevalan muinaisimpia kerrostumia on alkupään runo
pienestä miehestä ja suuresta tammesta, alkukuva
jossa maanviljelyksen, sivilisaation perustamista tapahtuma tulee näkyväksi
maahan kylvetyistä puista yksi kasvaa suunnattoman suureksi, peittää auringon ja kuun
merestä nouseva pieni mies kaataa valtavan tammen joka uhkaa tukahduttaa inhimillisen
maailman
se on raivattava pois, hävitettävä jotta elämä voisi kukoistaa
latvan taittaja saa iäisen taian, oksan taittaja iäksi onnen ja lehvän leikkaaja saa ikuisen
lemmen

pieni mies, kasvaa suureksi, syntymisen merkki, mieheksi tuleminen
isoisä tahtoo kasvattaa pojanpojastaan kunnollisen,
isien logiikka, puiden kaatajat, maaston merkkien lukijat, äijät hevosineen, autoineen
palaamme oregonin, washingtonin moottoriteille, kiilteleviin kuoriaisiin auringossa,
niihin joita osara haltioituneena tuijotti, uuden maailman mahdollisuuteen,
aavoille preerioille levittäytyvään peltiseen sivilisaatioon, keltaisesta maasta nousevaan
pölyyn ja lännkkäreihin joita samaan aikaan pyöritettiin
pohjoissuomen kylien pikkuteattereissa,
kylien ulkopuolella toimeenpantiin suurimittaisimmat hakkuut euroopan historiassa,
sahauksen äänet uudestaan ja uudestaan,
aavoiksi parturoidut pohjoiset taigat, kannot tunkemassa esiin maaperästä,
niille istutetut mäntyplantaasit, pyrkimys pysäyttää ekosysteemien omalakinen historia,
kääntää maaperä plantaasiksi, kasvatuslaboratoriot,
arboretumit joissa rungoista jalostetaan suoria
sekä vähäoksaisia, nopeakasvuisia ja yksitoikkoisia,
ne kaadetaan yhä nuorempina ja nuorempia,
sukcession syklit tihenevät vuosi vuodelta,
yhä vähemmän aikaa odottaa metsän uudistumista,
jo kerran suojelualueiksi merkityt saaret
leimataan uudelleen metsähallituksen pöydissä,
biotalousuunnitelmat saatetaan täytäntöön,
puunpolto näyttäytyy pelastuksena fossiilisesta umpikujasta,
siirrymme kiertotalouteen,
suljettuun vesitiiviiseen järjestelmään jossa poikkeaman mahdollisuutta ei ole
ja silti koko todellisuus on poikkeama,
raiteiltaan ajautumista asioiden taukoamattomassa epäjärjestyksessä – –

Ilja Lehtinen:

Veikka Pontus niin, tää saattaa palautua hyvin selkeästi vaan erilaisiin eksistentiaalisiin arvostuksiin. mulle suomalaisessa aarniometsässä (niissä äärimmäisen harvoissa joita jäljellä siis on) samoilu sieni-, lintu- ja kasvilajien tunnistamisineen on miljoonia kertoja rikkaampi, mielekkäämpi, affektiivisempi ja merkityksellisempi kokemus kuin minkään suur- tai pienkaupungin keskustassa oleilu tai lorvehtiva ajankäyttö. mulle tietoisuus lajikuolemista ja sukupuutoista, maailmanlaajuisesta monimuotoisuuden vähenemisestä on lähtökohtainen perusta sille, miten mä minkään mahdollisen politiikan jäsenän. modernin ihmisen arvostukset ja kaupunkielämisen nautinnollisuus on mulle aivan toissijainen kysymys ja poliittisina pulmina lähinnä osa antroposentrismistä, toksista modernismia. jos pitäisi valita, mä laittaisin aina etusijalle minkä tahansa ekosysteemin monimuotoisuuden vaalimisen minkä hyvänsä ihmishenkilön halun masinoimisen sijaan. ihmisten sekä niiden koti- ja tuotantoeläinten yhteenlaskettu biomassa on tällä hetkellä 90% maapallon maaeläinten biomassasta. muillekin olis hyvä antaa vähän aikaa ja tilaa.

mitä “monimuotoisuus” edes on? se, että Steamiin julkaistiin vuonna 2017 mitä, 5000 uutta peliä on yhdestä näkökulmasta katsottuna valtavan rikasta ja monimuotoista touhua. toisesta näkökulmasta katsottuna koko Steam on osa ankeaa, yksipuolistavaa monokulttuuria, joka osaltaan on mukana hävittämässä ympäristö- ja lähiluontokokemuksen monimuotoisuutta. alkuperäiskansojen ympäristöä koskeva kokemus sekä kieli on (ollut) äärettömän monisyistä, rikasta ja monitahoista, ja sen unohtaminen informaatioteknologian päräyttävyyden edestä on mun nähdäkseni selkeä elämäntapavalinta: kumpi monimuotoisuus on tärkeämpää? kumman vaalimiseen aikaa ja energiaa käytetään? – tai oikeastaan, ei se omalla kohdalla ole edes mikään valinta. en mä voi tietoisesti päättää, kumpaan puoleen mun kehollinen olemiseni kallistuu. mulle monimuotoisuus tarkoittaa loppujen lopuksi aina enemmän elonkehää kuin teknoyhteiskuntaa.

viimekätinen tausta tälle on tietenkin kokemuksellinen ja siten selittämätön: mulle esimerkiksi lapsuuden mökkipaikan lähistön avohakkuut on valtava, katastrofaalisen traumaattinen tapahtuma. niihin metsiin sisältyi jotain sellaista yltäkylläisyyttä ja olemisen rikkautta, joka on mulle absoluuttisen arvokasta, eikä mikään ihmiskulttuurin tuote voi sitä korvata. – ja olkoon tää vaan “metsäfantasia”. fantasiana se on mun nähdäkseni täsmälleen sitä samaa yltäkylläisyyttä ja rikkautta, josta alkuperäiskansat ovat nauttineet. nimenomaan “sammalen syömisen” ja toistensa kanssa olemisen riemusta – riemusta sekä tuskasta. suomalaisessa metsässä tapahtuva asubjektiiivinen pyöriminen nimenomaan juuri sitä runsautta, jonka teknokapitalistinen modernismi on niukentamisellaan syönyt.

(ja jos “metsäfantasia” kaipaa dekonstruktiota, niin kyllä sitä kaipaa teidän avaruusluksusfantasianekin.)

mikään – minkään nykyisen tai tulevan – teknoivilisaation tuotos ei voi mulle koskaan korvata niitä metsiä – ei mulle, mutta ei etenkään niille miljoonille ellei miljardeille eliöille joiden asuinpaikkana ne toimivat. jos ne metsät voisi palauttaa ennalleen, mä kyllä luopuisin mieluusti kaikesta uudesta kulutustavarasta ja -teknologiasta. mulle kyseinen hävitys on anomalia, repeämä elämisen kudoksessa. enkä mä (ainakaan tällä hetkellä) muuta voi kuin ajatella siitä käsin. kenties se tuottaa kirjoittamiseen jollain lailla kaunaisen sävyn; se johtuu siitä surusta ja voimattomasta tuskasta jota tutun, merkityksiä, muistoja, kokemuksia, affekteja ja historiaa täynnä olevan sekä ennen kaikkea itselle täysin tuntemattomia ekologisia salaisuuksia täynnä olevan luonnonympäristön lähestulkoon elottomaksi louhikoksi muuttuminen tuottaa. plus siitä havainnosta että on ihmisiä joiden mielestä sellainen ei merkitse juurikaan yhtään mitään, ihmisiä joiden mielestä on hausempaa käydä slushissa. (tämä voi tietysti kuulostaa pikkusieluiselta, mutta no, mä teen asian kanssa töitä.)

no niin. en mä tällaista kokemuspohjaa kenellekään toiselle halua pakottaa, enkä missään nimessä pyri mitään “profetoimaan”. en mä ole ketään vaatimassa minkään ekofasismien puolelle; ehken mä edes yritä tehdä politiikkaa tai masinoida yhtään mitään. mä lähinnä pyrin ajattelemaan ja ilmaisemaan sellaisesta taustasta käsin, jossa mä yritän ainakin häivyttää itseni luonnonmaiseman kokemukselliseen rikkauteen (tai siihen mitä siitä nyt on jäljellä); olla vaatimatta itselleni enää yhtään mitään. mun käsityksessä kyky luopua halustaan, purkaa subjektinsa, on osa kaikkea mahdollista henkistä kasvua ja oikeastaan mahdollistaa todellisen kokemuksellisen rikkauden ja sitä kautta henkireiän kapitalismissa

elämiseen(kin). jos tämä on “askeesia” niin olkoon sitten. mulle se ei ainakaan ole mitään itsekidutusta. ja jos jossain on mahdollista estää vaikka noita avohakkuja vastaava katastrofi, se on mulle ensisijaista. ymmärrän toki, ettei tällainen minkään massaliikkeen tasolla mobilisoi kenties (enää) ketään.

yhtä kaikki, mä haaveilen politiikasta, jossa ahmat, lapintierat, liito-oravat, jääleinikki ja liekokääpä – enkä suinkaan minä – saisivat yhtäläisen oikeuden päättää siitä, mitä lähimetsissä, keskuspuistoissa ja moottoritietymailla tehdään. että kenen toiminnan oikeastaan tuleekaan laajeta ja olla ekspansivista ja intensifioituvaa. tällanen järjestely vois muuttaa ihmistenkin näkemyksiä huomasti. ihminen kun ei ole ainoa kokemuksen, tunteen tai arvostuksen lähde tai keskus. itse asiassa, yksinomaan ihmisten kansoittama kaupungistunut tekno-ihmishybridinen avaruusmaailma on kammottavan autio ajatus. “metsäfantasia” ei ole mikään kansallisromanttisen puhtoinen huoneentaulu, vaan aivan yhtä lailla kuin kyborgimaailma – ellei enemmänkin – monimuotoinen, hybridinen ja likainen kokemus: juuri metsässä ihminen sotkeutuu lajipaljouteen ja on jatkuvassa altistavassa vuorovaikutuksessa hallitsemattoman lian, kuhinan, pörinän ja sammalen kanssa.

“luonnon tuhoutuminen” on tietysti abstraktio, eikä luontoa voi tietenkään millään tavalla itsessään “tuhota”. mutta lajeja voi hävittää peruuttamattomasti sukupuuttoon, elinympäristöjä voi köyhdyttää, ekosysteemien kantokyvyn voi romahduttaa. me kaikki tiedetään, miten se onnistuu. ja kuinka hyvin se tällä hetkellä onnistuukaan. itse luontoa ei voi tuhota, mutta aarniometsät voi muuttaa puupelloiksi, niityt monokulttuurisiksi kemikaaliviljelmiksi. tämä on jotain joka tapahtuu koko ajan ja tapahtuu siksi, että näin halutaan, koska yhdet elämänmuodot on eräiden mielestä arvokkaampia kuin toiset. yhteiskunta joka ei tekisi näitä asioita näyttäisi toisenlaiselta ja käyttäisi aikansa toisin. mä koetan kirjoittaa ja ajatella sellaista yhteiskuntaa ja maailmaa kohti. ajatella, mitä elonkehän varjeleminen voisi tarkoittaa.

Tekstissä on siteerattu, mukailtu tai muuten hyödynnetty mm. seuraavia lähteitä:

YLE: *Tutkijoiden julkinen kirje: Suomen metsänkäyttösuunnitelmat eivät hillitse ilmastomuutosta ja ovat uhka monimuotoisuudelle*, YLE Uutiset 24.3.2017.

Stora Enso: *Metsäsanasto*. <https://www.storaensometsa.fi/metsasanasto/>

Wikisitaatit, Sauli Niinistö. https://fi.wikiquote.org/wiki/Sauli_Niinist%C3%B6

Petri Keto-Tokoi & Timo Kuuluvainen: *Suomalainen aarniometsä*. Maahenki 2010.

Z. Topelius: *Maamme-kirja*. 1876. <http://maammekirja.fi/>

J. V. Snellman: *Kootut teokset*. <http://snellman.kootutteokset.fi/>

Arthur Thesleff: Kirjoitus uhrilehdoista *Uudessa Kuvalehdessä* 31.5.1898.

Erkki Lähde: *Suomalainen metsäsota*. Into 2015.

Reino Takalan muistokirjoitus, HS 10.1.2002.

Antti Parpola, Veijo Åberg: *Metsävaltio – Metsähallitus ja Suomi 1859-2009*. Edita 2009.

Itse asiassa kuultuna: Pentti Linkola. 7.1.2016, YLE.

Peter Brannen: *The Ends of the World*. Harper Collins, 2017.

Joseph Tainter: *The Collapse of Complex Societies*. Cambridge University Press, 1988.

Leena Paaskoski: *Herrana metsässä. Kansantieteellinen tutkimus metsänhoitajuudesta*. SKS, 2008.

Aili Somersalo, Eppu Nuotio, Tuutikki Tolonen: *Mestaritontun seikkailut*. Näytelmäsovitus. 2005.

Artikkelit, lehtijutut, nettisivut

Julkiset Facebook-päivitykset

Päiväkirjat

Keskustelut

Muistot

Unet

Näyt

Kuvat: Leena Faurie.